

The Project Gutenberg eBook of Lukemisia lapsille 8, by Zacharias Topelius

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Lukemisia lapsille 8

Author: Zacharias Topelius

Release date: January 9, 2006 [EBook #17486]

Language: Finnish

Credits: Produced by Matti Järvinen and Tuija Lindholm.

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUKEMISIA LAPSILLE 8 ***

LUKEMISIA LAPSILLE.

Kirjoitti Z. Topelius.

Tekijän luvalla suomennettu.

Kuvilla varustettu painos.

8:as osa.

**Ensimmäisen kerran julkaissut
Werner Söderström 1897.**

Oi, pikku ystävä, armahainen,
Sa suojaa enkelin etsi vainen!
Sua taivas hellivi lapsenaan,
Sä kannat tiedotta kruunuaan.
Säilytä kruunus! Säilytä kruunus!

Viel' synty pahoine aatteinensa
Sun luokses saapuvi pauloinensa.
Se aarrettas sulta vainoaa
Ja aamun yöks' tehdä haluaa.
Säilytä kruunus! Säilytä kruunus!

Kun sanat kuulet: on ikää sulla,
Et lapsen laill' elä rukoilulla,
Et rakkaudella, uskollasi,
Oot aikaihminen kasvultasi:
Säilytä kruunus! Säilytä kruunus!

Sä aina säilytä taivahasi,
Ja älä unhoita Jesustasi!
Sun riemus, murehes kevyet
Kuin aamukastehet keväiset!
Säilytä kruunus! Säilytä kruunus!

Niin moni kruunuas haluaisi,
Jos etsimällä sen omaks' saisi,
Niin moni turhasti etsii vaan. –
Sua taivas hellivi lapsenaan!
Säilytä kruunus! Säilytä kruunus!

KESÄNKYLÄN SYYNE.

Kesänkylän asukkaat pitivät paljo koreista nimistä. Kun suutari sai kuulla, että räätälin pojalle oli annettu nimeksi Ahasverus, tuli hän kateelliseksi ja nimitti poikansa Zefyrinukseksi. Sitte sai räätäli tytön ja antoi sille nimen Eufrosyne. Suutari tuli jälleen kateelliseksi ja ajatteli itsekseen: – Onpa nyt sitte naskalin ihme, jollen minä löytäisi hienompaa nimeä almanakasta! – Hän haki ja haki, kunnes hän vihdoin syyskuun 8:n päivän kohdalta ruotsalaisesta almanakasta löysi nimen Mormessa. Se oli merkillinen nimi! Kellään kristityllä ei ollut ennen sellaista nimeä ollut. Sillä syyskuun 8 päivänä oli ennen aikaan pidetty messu Jumalan äidin, Neitsyt Marian, kunniaksi ja senvuoksi oli se päivä saanut nimen morsmessa, joka on suomeksi äidin-messu.

Mutta suutarin mielestä oli nimi oikein hienon hieno ja niin sai pikku tyttö nimekseen Mormessa. Mutta olikos kyläläisillä aikaa niin pitkien nimien lausumiseen? Ahasverusta rupesivat he sanomaan nimellä Sveru, Zefyrinuksesta tuli Rinu, Eufrosynestä Syyne ja Mormessa sai nimekseen Morsa, sillä »Messa» maistoi kaikkien mielestä niin kirkolle, ettei se sopinut oikein ihmisen nimeksi.

Jonkun ajan perästä kuoli suutari ja vähä sen jälkeen kuoli räätälin vaimo. Silloin ajattelivat leskeksi jääneet, että heistä voisi tulla pari, koska kerran olivat naapureja, ja niin meni räätäli suutarin lesken kanssa naimisiin. Silloin joutuivat kaikki neljä lasta, Sveru, Rinu, Syyne ja Morsa, yhteen ja tulivat tavallaan sisaruksiksi, mutta oikeita sukulaisia heistä ei tullut, sillä olihan heillä, kahdella ja kahdella, eri isä ja äiti.

Kuitenkin olisivat he varmaankin vähitellen sopineet yhteen, ellei suutarin leski, joka nyt oli räätälin rouva, olisi ollut aika äkäpussi. Räätälin entinen vaimo oli ollut siivo, mutta nyt joutui räätäli »tohvelin alle», eli oikeammin »polvihihnan alle», jonka uusi vaimo oli tuonut mukanaan suutarin työpajasta. Se oli pelottava hihna – ja sen vaikutuksesta oli se seuraus, että räätälin uusi vaimo tuli isännäksi talossa.

Ei sitä aina voi niin tarkkaan tietää, kehen lapset tulevat. Räätälin lapsista oli Sveru äkäluontoinen ja Syyne lauhkealuontoinen; suutarin lapsista oli Riinu lauhkealuontoinen ja Morsa äkäluontoinen. Molemmat lauhkealuontoiset lapset olivat tavallisesti yhdessä ja elivät hyvässä sovussa; molemmat äkäluontoiset tappelivat parhaastaan keskenään, mutta olivat joskus yhdestä puolin lauhkealuontoisia lapsia kiusatakseen.

Uusi räätälinmuori – Priska oli hän nimeltään, sekin oli korea nimi! – pelmuutti lapsia, kun hän oli väsynyt miestään pelmuuttamaan. Molemmat äkäluontoiset lapset olivat muorin suosikkeja; hän tunsu niissä itsensä. Molemmat lauhkealuontoiset saivat selkäänsä ja saivatpa kärsiä nälkääkin, jos vaan muori löysi heissä yhdenkään virheen. Syyneä hän ei voinut sietää silmiensä edessä; olihan aivan kärsimätöntä, ettei se lapsi koskaan vastustanut häntä ja että se oli aina niin tottelevainen, kärsivällinen ja ahkera kaikissa toimissaan. Sensijaan oli Morsa äitinsä kaltainen; hän osasi kynsiä, hän; laiskotella hän osasi myöskin ja joskus vähä valhetellakin; se teki puheen mehevämmäksi Priska-muorin mielestä.

– Nyt sinun täytyy mennä paimentamaan rustitilallisen lehmä, – sanoi Priska Syynele.

Se oli aikaisin keväällä. Maa ei ollut vielä oikein paljaana, ja niityillä oli tuskin yhtään viheriää kortta, mutta heinät olivat loppuneet rustitilallisen ladosta ja lehmät olivat jo kaksi viikkoa syöneet olkia.

– Kyllä, äiti, – vastasi Syyne.

– Sinä saat leipäpalasen mukaasi ja sen täytyy riittää iltaan asti.

– Kyllä, äiti.

- Kyllä ja kyllä, - tiuskasi Priska, - muuta ei sinulta saa kuulla! Eikö sinulle sitte tule kylmä, senkin heittiö?

- Minä juoksen lämpimikseni, - sanoi Syyne.

- Uskallappas vaan juosta pois lehmien luota! Sinun täytyy koko päivä istua samassa paikassa.

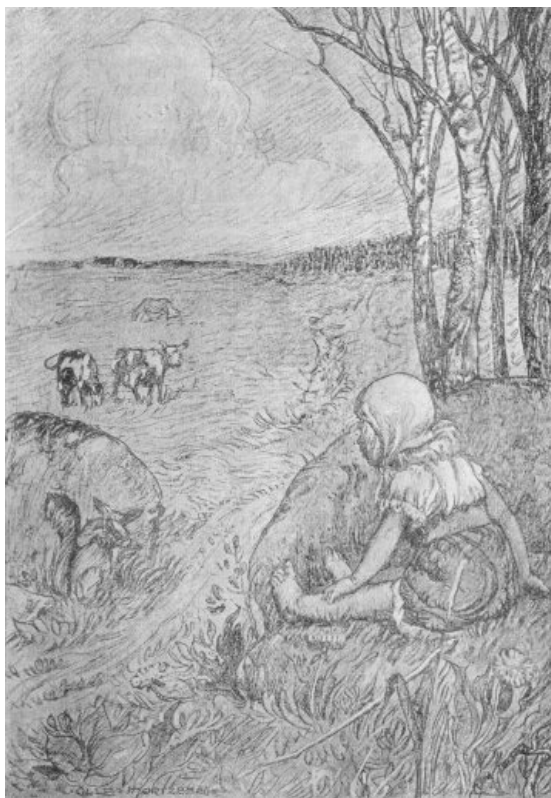
- Tahdon koettaa, äiti.

Niin, se tyttö oli aivan mahdotoin itsepäisine kyllä ja kyllä sanoineen. Morsa selitti, ettei hänestä ollut mikään ikävämpää kuin koulunkäynti, mutta kouluun kuitenkin pantiin hän ja Sveru. Molemmat toiset lapset eivät saaneet mitään oppia.

Syyne läksi paimeneen. Hän oli silloin kahdeksan vuoden vanha. Kenkiä hänellä ei ollut, sillä kengät olisivat voineet kuluu metsässä. Sukkia hänellä ei myöskään ollut; mutta mitäs hän olisi tehnyt sukilla, kun ei hänellä ollut kenkiä? Lyhyt villamekko hänellä oli ja sen alla paita, siinä kaikki; ja Priskan mielestä siinä oli kylliksi.

Syyne tuli rustitilallisen navetalle. Hänellä oli mukanaan lyhyt pihlajakeppi, mutta vaan näön vuoksi, sillä hän ei koskaan lyönyt eläimiä, vaan houkutteli lehmät mukaansa, vaikka se olikin alussa sangen vaikeaa. Karja näki nyt ensi kerran auringon valon ja hengitti raitista kevätilmaa oltuaan kuusi kuukautta pimeään navettaan suljettuna. Oli hupaista nähdä heidän kummastustaan ja iloansa. Tirkistellen katselivat he valoa, juoksivat huumautuneina ja villeinä häntä pystyssä, eivätkä tienneet mihin mennä. Joukossa oli myös kaksi vasikkaa. Ne rupesivat laukkaamaan minkä pääsivät pitkällä, honteloilla jaloillaan. Härkä oli siellä myös. Siis yksi härkä, seitsemän lehmää ja kaksi vasikkaa, ne piti Syyneen muistaa, ettei hän antaisi jonkun niistä eksyä metsään. Härkä oli ainoa, joka muisti arvonsa, kun hän nyt näki hyväksi kunnioittaa Jumalan vapaata luontoa korkealla läsnäolollaan. Hän äänsi vaan pitkäveteisesti »muuu» osoittaen siten armollista mieltymystään.

Siinä ei ollutkaan vähä vaivaa saada lehmät metsään lähtemään hyvässä järjestyksessä kellokas edellä, mutta vihdoin se kuitenkin onnistui ja Syyne kuljetti lehmät metsänrinteen alapuolella olevalle niitylle. Kesällä oli koko rinne punanaan mansikoita, mutta nyt oli siellä vielä paikkapaikoin lunta kuihtuneen, keltaisen kuloheinän seassa; ja sellaisissa paikoin, missä kinokset olivat olleet korkeimmat, oli lumenpinta kuin hämähäkin verkon peitossa. Huonoa ruokaa oli täällä lehmille paremman puutteessa: kuivaneita koivunlehtiä ja mustikan varsia. Osa lehdistä oli murtunut eikä kelvannut syötäväksi, mutta toiset olivat keltaisia ja punaisia ja kelpasivat hätätilassa. Lehmät koettivat syödä mustikanvarsia. Ne olivat sitkeitä pureskella; ne maistuivat samalla tavoin, kuin köyhille ihmisille perunankuoret.

Kesänkylän Syyne.

Hui, miten tuuli oli kylmä! Se puisti köyhän Syyneen ohutta ja lyhyttä hametta ja puhalsi ihan sieluun asti. Kun hän oli saanut lehmät veräjältä, haki hän itselleen hyvän paikan mäkirinteellä, josta hän voi laskea karjansa ja jossa hänellä oli tuulensuoja suuren kiven takana. Sitte söi hän puolet leipäpalasestaan aamiaiseksi. Eikö hän voisi tehdä tuokkosta ja lypsää yhden lehmän, niin saisi hän hauskat pidot täällä metsässä? Ei, vasikat olivat saaneet luvan imeä tänään emänsä maitoa, että tulisivat lihavamiksi, ja Syyne tiesi, etteivät ne koskaan muulloin saisi sitä tehdä. Ei hän tahtonut varastaa vasikoiden ruokaa.

Aika tuli pitkäksi hänen istuessaan kiven takana. Hänellä ei ollut mitään kirjaa, kuin ei hän osannut lukea, ja jotakin hänen piti tehdä. Hän löysi puunpalasia, kaarnankappaleita ja männynkäpyjä. Hän rakensi itselleen pienen tuvan kiven viereen, teki aidan, veräjän, navetan, pisti neljä puikkoa jokaisen männynkävyn alle ja sai seitsemän oikein lihavaa lehmää. Härällä täytyi olla sarvet ja sarvet hän saikin, sillä puikkoja oli kyllin metsässä. Sitte piti siellä olla pieni hyvä eukko, joka hoitaisi lehmiä. Syyne puki erään kaarnakappaleen punaisista lehdistä tehtyyn hameeseen, teki pään

kuusenkävyyn puoliskosta, silmät, nenän ja suun menneen vuotisista puolukoista. Kädet ja jalat teki hän tikuista. Selvää on, että lehmät tarvitsisivat ruokaa ja juomaakin. Olihan siellä sammalta heiniksi, ja lunta oli vielä suuren kiven alla. Syyne pani kourallisen lunta lehmien eteen; kunhan lehmät vähän aikaa odottaisivat, sulaisi lumi.

Mutta mihinkäpä talosta olisi ilman isäntää? Syyne päätti tehdä isänsä, räätälin, eräästä kannosta; siitpä tulisi taloon oikein hieno isäntä. Hän saisi istua ja neuloa pöydällä ja hänellä olisi sakset ja neula ja lanka ja silitysrauta vieressään. Siinäpä tarvittiin taitoa, ennenkuin sellaiset kummalliset kapineet olivat kunnossa, ja kiven vieressä ei ollut sopivia tavaroita sitä varten. Syyneen täytyi mennä vähän matkaa metsään etsimään, mutta ei suinkaan kauaksi, sillä hänen piti pitää silmällä lehmiä. Hän meni muutamia askeleita ja etsi puiden välistä. Siellä näkyi jotain kanervikossa korkean männyn alla. Mitähän se mahtoi olla? Pieni, harmaa lintunen – ja se oli kuollut, se oli paleltunut kuoliaaksi!

Syyne otti linnun kylmään käteensä ja hengitti siihen. Ei, se oli kylmä ja kuollut. Mutta jos hän panisi sen paidan alle ja lämmittäisi sitä povellaan. Hän tahtoi koettaa. Ja lintu oli kylmä kuin jääpalanen, kun hän pani sen lähelle sydäntään. Kylmää ulkona, kylmää sisällä, huu! Syyneä rupesi väräyttämään. Mutta kun lintu oli maannut muutamia minuutteja lähellä hänen lämmintä sydäntään, alkoi se liikuttaa siipiänsä.

– Se elää, se elää!

Syyne tuli kovin iloiseksi, otti linnun käteensä ja suuteli sen nokkaa. – Sinä pieni, viatoin ystäväni, kiitos, kiitos siitä, että elät! Kerro minulle, kuka olet ja miten olet paleltunut kuoliaaksi!

Lintu pyristi pari kertaa jäykistyneitä siipiään, ojensi ne suoriksi ja lensi visertäen tiehensä.

– Se oli leivonen, – huudahti Syyne, samalla iloissaan ja harmissaan. – Onko ennen nähty moista pientä kiittämätöntä homsaa! Mutta se ei tee mitään, kunhan hän ei vaan uudelleen kuoliaaksi palellu!

Nyt oli Syyneellä oma talonsa. Isännän piti olla olevinaan hänen isänsä, räätäli, mutta mistä saisi hän hyvän räätälin täällä metsän keskellä?

Syyne meni etsimään korkeiden puiden välistä. Silloin näki hän lumikinoksen alla niin sopivan esineen, ettei hän koskaan voinut parempaa räätäliä saada. Se oli kapea, vanha, taittunut ja kaatunut männynkanto, jonka juuret ja haarat töröttivät ilmassa. Sillä oli kädet ja jalat, ja juuri siinä, missä pään piti olla, oli sillä sopiva pahka, jossa oli harmaata partaa ja hiukan silmän, nenän ja suun tapaista. Syyne hinasi kannon suurella vaivalla taloonsa, pyyhki sen puhtaaksi sammalella ja asetti sen veräjälle. Eihän se tupaan mahtunut, sillä se ulottui paljo yli katonkin, mutta yhtä hyvä se oli sittenkin. Sellainen kunnan mies! Ja kuinka hän oli Syyneen isän näköinen! Ei puuttunut muuta kuin silitysrauta ja sakset, mutta nehän voi tehdä puikoista. Syyne tahtoi itse olla Priska-emäntä, ja hän päätti olla kiltti hyvänluontoista miestänsä kohtaan. Mutta voi surkeutta! Nyt hän oli unohtanut karjan laitumella! Kymmenen niitä piti olla; hän osasi juuri laskea kymmeneen. Yksi, kaksi, ... missä olikaan punainen vasikka? Sippido! Vasikka oli poissa.

Nyt olivat hyvät neuvot kalliit. Syyne juoksi alas niitylle ja kysyi kellokkaalta, jonka tuli olla toisten poliisina. Kellokas kääntyi ja katsoi häneen nuhtelevasti, aivan kuin olisi tahtonut sanoa: jos olet vasikkatäti, niin anna minulle takaisin punaisin lapseni!

Syyne peljästy. Hän haki niityltä, hän haki aidan ympäriltä, hän haki metsänrinteeltä, turhaan! Punaista vasikkaa vaan ei löytynyt. Hän etsi kivien ja kantojen alta, hän tirkisteli puihin, jos vasikka mahdollisesti olisi piiloutunut sinne, tehdäkseen hänelle kiusaa. Mutta ei pienintäkään punaista karvaa näkynyt, ainoastaan yksi ruskea häntä, joka vilkkui oksain välistä. Orava siellä oli! Mutta mitäpä Syyne tekisi oravalla? Eihän hän voinut viedä sitä kotiin ja sanoa: tämä on vasikka!

Syyne istahti kivelle. Rupeisiko hän itkemään, vai rupeisiko hän päivällistä syömään? Mutta missä olikaan leipäpalasen puolikas, jonka hän oli säästänyt päivälliseksi? Poissa kuin vasikkakin! Leipä oli pudonnut sammaleen, orava pujahti alas puusta, istahti takajaloilleen, otti leipäpalan etukäpäloittensä väliin, järsi etuhampaillaan, nyökytti päätään ja nautti mielin määrin hyvästä herkusta. Syyneen täytyi nauraa, vaikka hän olikin suruissaan. – Sellainen pieni, ahnas veitikka! Hän syöpi minun päivälliseni ja minä saan katsella päältä. No, pidä hyvänäsi! Kyllähän minulla on nälkä, mutta sinulla on ehkä vielä enempi nälkä, kuin minulla.

Kaiken tämän harmin lisäksi näkyi vielä ilkeä Sveru tulevan Syyneä kohti maantieltä päin.

– Äiti on lähettänyt minut katsomaan, miten sinä hoidat karjaa. Missä ovat elukat? Vai niin, tuolla niityllä. Kymmenen niitä piti olla. Yksi, kaksi, kolme ... kahdeksan. Missäs ovat vasikat?

– Vasikat? – kysyi Syyne peljästyneenä.

– Niin, molemmat vasikat? Ehkä susi on ne vienyt?

– Rakas Sveru, auta minua, etsikäämme yhdessä!

– Etsi itse! – vastasi Sveru.

– Rakas Sveru, pyydä Rinua heti tulemaan tänne auttamaan minua etsiessäni!

Sveru nauroi. – Rinu istuu kellarissa, sillä hän kaatoi maitopytyn etsiessään linkkuveistään hyllyltä. Äiti on lukinnut hänet sinne, ja kun sinä tänäiltana tulet kotiin ilman vasikoita, lukitsee hän sinutkin sinne. Hyvästi nyt! Mitä romua sinulla on tuolla kiven vieressä? – Ja mennessään potkaisi Sveru rikki kauniin uudistalon aitoineen, veräjineen, navetoineen ja lehmineen.

Syyne silmäili taloansa, katseli harmaata kantoa, joka yksin seisoi paikoillaan, ja ajatteli sydämessään: – Jos sinä nyt olisit minun elävä isäni, auttaisit sinä minua. Mutta sinä olet vaan vanha kaatunut ja lahonut puuraukka!

- Älä itke, minä autan sinua! - sanoi käheä ääni hänen vieressään.

Syyne silmäili hämmästyneenä ympärilleen. Niin kauas kuin hän voi nähdä niityllä, tiellä ja metsänrinteellä, ei hän huomannut yhtään ainoata muuta elävää olentoa kuin lehmät ja hyttyisparven, joka tanssi katrillia auringonpaisteessa aidan luona. Olihan nyt kevät, mutta Syyneen surullisessa sydämessä oli syksy.

- Tässä minä olen, - sanoi ääni jälleen. Ja nyt huomasi Syyne suureksi hämmästykseseen, että se, joka puhui, olikin kanto, - kanto, joka oli olevinaan hänen isänsä, räätäli!

- Miksi sinä pelkää minua? - jatkoi kanto. - Olenhan minä vaan vanha, kaatunut puuraukka. Ymmärrätkö sinä, mitä minä sanon?

- Ymmärrän, - sanoi Syyne. Hänestä rupesi ääni kuulumaan yhä selvemmältä, kuta enempi kanto puhui. Aivan niinkuin kuollut leivonen ensin liikutti siipiänsä ja vihdoinkin alkoi visertää.

- Se on hyvä, - sanoi kanto. - Huomaa nyt, mitä minä sanon! Sinä olet lämmittänyt minun paleltunutta leivoistani lapsensydämelläsi ja herättänyt hänet jälleen eloon. Sinä olet suonut vasikoille maidon, vaikka sinulla itselläsi oli jano, ja oravalle sinä olet antanut leipäsi, vaikka sinulla itsellesikin oli nälkä. Etkö luule, että kaikki eläimet ja kasvit, yksin metsän halveksitut kannotkin, käsittävät, kun joku on hyvä heitä kohtaan? Niin on asia, luota siihen! Ja etkö tiedä, että kaikissa eläimissä on elävä henki? Niin, niin on, mutta se on sidottu, se ei ole vapaa, kuten sinun vapaa henkesi. Se on saman Luojan työ ja elää elämäänsä, kuten sinäkin elät elämääsi. Se puhuu omaa kieltänsä, mutta ihmiset eivät sitä ymmärrä; sen vuoksi he sanovat: kasvi ei voi puhua, eläin ei voi puhua. Vanhat ihmiset ja vanhamaiset lapset eivät ymmärrä luontoa. Ja kuitenkin puhuu koko luonto. Hyvät, turmeltumattomat lapset ymmärtävät luonnon kielen, mutta toiset selittävät, että se on vaan mielikuvitusta, ja sanovat sitä saduksi, mutta muista, että se on tosisatu; siinä on enempi todellisuutta, kuin ihmiset uskovatkaan.

Syyne ei enää yhtään peljännyt, oli vaan kummastuksissaan ja iloissaan. Hän tiesi kyllä saduista, että koko luonto osasi puhua, mutta etteivät kaikki sitä ymmärrä. Hän ymmärsi kyllä joka sanan; hän mietti vaan, kuka kanto oli.

Kanto jatkoi puhettaan, aivan kuin olisi se arvannut hänen ajatuksensa:

- Sinä mietit, kuka minä lienen? Minä olen vaan vanha kantoraukka, enkä mitään muuta. Minä olen ollut suuri puu, olen vanhentunut toisten tavoin ja myrsky on minut taittanut. Heitä minut tuleen, niin minä palan; hakkaa minut rikki, niin minä muutun lastuiksi. Mutta niin kurja ja katoava kuin olenkin, olen kuitenkin pienoinen pala suurta, elävää luontoa, ja sama voima, jonka Jumala on pannut luontoon, asuu minussakin. En voi enempää, kuin luonto voi, mutta minkä luonto voi, sen voin minäkin. No niin, sinä olet hyvä lapsi, sinä olet vetänyt minut esiin lumikinoksesta, pyyhkinyt minut puhtaaksi ja asettanut minut talosi kunniavahdiksi. Minä tahdon palkita sinua senvuoksi. Kuinka monta sormea sinulla on?

Sitä ei Syyne tietänyt. Mutta hän osasi laskea kymmeneen; hän laski sormensa ja vastasi: kymmenen.

- Hyvä, - sanoi kanto. - Satujen hyvät haltijat täyttävät tavallisesti kolme toivomusta, mutta minä tahdon olla jalomielisempi, minä tahdon täyttää niin monta sinun toivomustasi, kuin sinulla on sormia molemmissa käsissäsi, ja sillä tavoin kuin voimani riittävät. Huomaa, että voin antaa sinulle ainoastaan sitä, mitä luonto antaa; mutta minä en voi muuttaa Jumalan tahtoa, enkä ihmisten sydämiä. Jos toivot jotain sellaista, on sen sormen osa menetetty. Mieti sentähden tarkoin, ja valitse älykkäästi! Nyt aloitamme. Toivo jotakin? Oikean käden peukalo!

- Toivoisin, että saisin vasikkani takaisin! - sanoi Syyne ajattelematta.

Kanto taittoi kuivan oksan rosoisesta rinnastaan, vei sen suuhunsa ja puhalsi siihen kuin pilliin. Heti näkyi, Syyneen suureksi iloksi, punainen ja sitte valkoinen vasikka kömpivän esiin kivien välitse honteloilla jaloillaan.

- Miksi te olette karanneet? - kysyi kanto.

- Miksi olette tuottaneet siivolle paimentytölle niin paljo surua?

- Susi vei meidät, - vastasivat vasikat. Ne vastasivat todellakin. Nekin siis osasivat puhua!

- Susi? Eikö se repinyt teitä heti kuoliaaksi?

- Kyllä se aikoi repiä, mutta sitte se sattui näkemään sinut täällä, ja silloin se peljästy.

- Hyvä. Menkää nyt takaisin äitienne luokse, älkääkään enää toiste karatko!

Vasikat menivät noloina tiehensä, ja kanto jatkoi:

- Oikean käden etusormi!

- Jos minä voisin saada vähän ruokaa! - sanoi Syyne. - Minua palelee ja minun on niin nälkä.

Uusi puhallus pilliin. Kohta ilmestyi siihen vadillinen höyryävän lämmintä palttua ja puulusikka. Kanto katseli tyytyväisenä, kun nälkäinen lapsi söi kyllikseen. Ettei mitään puuttuisi, tuli siihen myös kupillinen lämmintä maitoa. - Oikean käden keskisormi! - jatkoi kanto, kun Syyne oli syöntinsä lopettanut.

- Että härkä, lehmät ja vasikat saisivat myöskin kyllikseen ruokaa! - pyysi Syyne.

Pilli vihelsi, ja heti peittyi niitty rehevällä ruoholla, jossa nälkäiset elukat kahlasivat korkeassa heinikossa, tallaten jalkoihinsa enempi heinää kuin ehtivät syödä. Syyne taputti käsiään ihastuksesta. Sippido! Tämä on sentään toista kuin

mustikan varret!

- Oikean käden nimetön sormi! -

- Että kaikki ihmiset, kaikki eläimet ja kaikki kasvit saisivat aina ravintoa kyllikseen! - huudahti Syyne ilon-innossaan toivottaen kaikille yhtä hyvää, kuin itse oli saanut.

- Lapseni, - sanoi kanto, - minusta on ikävätä, että sinulta nyt on mennyt yksi sormi hukkaan. Luonnon ja ihmisen ylenhyvä Isä, joka ravitsee kaikki elävät olennot, on viisaudessaan nähnyt hyväksi joskus koettaa lastensa uskoa kieltämällä niiltä joksikin aikaa heidän jokapäiväisen leipänsä. Tätä sinun toivoasi en minä voi täyttää. Oikean käden pikkusormi!

Vähän alakuloisena vastasi Syyne lyhyen miettimisen perästä: - Että äiti olisi hyvä isälle!

- Jälleen yksi sormi hukkaan, lapseni. Rukoile Jumalalta, että Hän taivuttaisi äitisi kovan luonnon rakkauteen, kuten Hän itse on rakkautta täynnä kaikkia luotujansa kohtaan. Tätäkään pyyntöäsi en voi täyttää. Nyt ovat oikean kätesi sormet lopussa. Mieti nyt tarkasti! Vasemman käden peukalo!

Syyne vastasi itku kurkussa: - Minä tahtoisin niin mielelläni, että äiti ja Sveru ja Morsa olisivat hyviä ja tulisivat onnellisiksi, mutta minä en uskalla sitä toivoa. Saanko minä toivoa, että pääsisin kouluun?

- Saat kyllä. Huomisaamuna saat alkaa koulun-käyntisi. Vasemman käden etusormi?

Kesänkylän Syyne.

- Ja oikein painettu aapiskirja kukkoineen!

- Saat painetun aapiskirjan kukkoineen. Mutta voi, mikä houkkio oletkin! Sen olisit saanut aivan ilman minun apuani. Älä kuluta tilaisuutta turhaan, toivomalla niin vähäpätöisiä asioita! Vasemman käden keskisormi!

- Nyt en, hyvä kanto, tiedä enää toivoa mitään... Odotas vaan! Isäni jäykistyy, kun hän istuu alituisesti pöydällä jalat ristissä. Hänelle tekisi ratsastaminen hyvää. Lähetä hänelle kaunis hevonen!

- Ai, ai, se voi olla vaarallinen huvi räätälin hoikille säärille. Onko isäsi koskaan istunut hevosen selässä?

- Ei, sitä en usko. Mutta näyttää niin kauniilta, kun voudin Kalle ratsastaa kirkkoon töyhtö hatussa. Tahdon, että isästäni tulee yhtä kaunis.

- No, ratsastamaan en voi häntä opettaa, mutta huomisaamuna seisoo häntä varten satuloitu hevonen pihassa. Sinulla on nyt jällellä kaksi sormea. Vasemman käden nimetöin sormi!

- Kaksi sormea? Rakkahin kanto, sano minulle, mitä toivoisin, sillä nyt en tiedä enää mitään! Toivoisinko rahaa isälle?

- Keksi jotain parempaa!

- Niin, no sitte minä toivon Morsalle riisiryymakkaran, Rinulle kuvakirjan, Sverulle ... niin, mitäs toivoisinkaan?... ja äidille ... mitäs minun tulisi äidille toivoa?

- Sveru on potkaissut talosi rikki, ja äiti on lähettänyt sinut ilman nuttua kylmään tuuleen.

- Ei, ei, Sveru saakoon uuden hatun ja äiti puuvillahameen, niin tulevat he molemmat hyväiksi.

-- Sinä olet toivonut neljä lahjaa yhden sijasta. Olkoon menneeksi, sinä saat ne! Mutta nyt on sinulla ainoastaan yksi sormi jäljellä. Toivo nyt jotain oikein järkevää itsellesi! Vasemman käden pikkusormi!

- Niin, sanoppas nyt, mitä minun pitää toivoa itselleni? Onko hyvä, jos minä toivon itselleni kaikki maailman rahat, tahi jos toivon pääseväni keisarinnaksi, tahi jos toivon oppivani aapiskirjan ulkoa, tahi saavani parin uusia sukkia, koska vanhoissa sukissani on reijät kantapäissä? Tahi jos minä toivoisin, että sunnuntai-aamuna saisin kaksi palaa sokeria kahvikuppiini yhden asemesta? Tahi ... mutta kuinka minä saan härän ja lehmät ja vasikat kotiin, koska täällä metsässä on susia? Oi, jospa ne kymmenen pian olisivat jälleen terveinä navetassa!

- Tuolla näet niiden käyvän kotiin päin maantietä pitkin. Ne tulevat kaikki kotiin terveinä ja ravituina.

- Menevätkö ne jo? Ei, odota vähän! Minä toivon itselleni jotain muuta!

- Viimeinen toivosi on täytetty. Toivoa voit, niin kauan kuin elät, mutta toivosi täyttyminen ei ole enää sinun eikä minun vallassani. Lapset toivovat pikku seikkoja, silloin kuin voisivat toivoa suuria, mutta sinä olet ajatellut enempi toisten onnea kuin omaasi. Vanha harmaa kanto ei sinua moiti. Mene nyt kotiin ja ole aina Jumalan lapsi, niin olet myöskin luonnon hyvä lapsi. Hyvästi, pikku Syyne!

Kun Syyne tuli karjan kanssa, seiso i Priska-muori kellarin-avain kädessä rustitilallisen veräjällä. Hän oli sanonut rustitilallisen emännälle: - Tyttö on antanut suden syödä kaksi vasikkaa, jotka meidän täytyy maksaa, mutta siksi saapikin tyttö istua seitsemän päivää ja seitsemän yötä kellarissa.

Rustitilallisen emäntä sanoi Priskalle, luettuaan ja tarkastettuaan karjan: - Nehän ovat kaikki täällä. Ja äläpäs, miten lihaviksi ne ovat tulleet, niin että oikein kiiltävät! Onhan tämä ihan ihmeellistä, kun ruokaa on vielä niin vähän, näin aikaisin keväällä. Näin mainiota paimentyttöä meillä ei ole koskaan ollut!

- Mutta silloinhan on Sveru valhetellut minulle! - huudahti Priska. Sveru sattui juuri tulemaan toivottaakseen sisarelleen paljo hauskuutta kellarissa. Voi sitä kyytiä! Sveru sai luudanvarrella niin ankarasti selkäänsä, että Syyneen täytyi rukoilla hänen puolestaan.

- Älä lyö häntä, äiti! Vasikat olivat poissa, kun Sveru tuli minun luokseni metsänrinteelle. Mutta ne tulivat takaisin.

Koko kylä ihmetteli, miten rustitilallisen lehmät olivat niin lihaviksi tulleet. Mutta ihmetteleminen lisääntyi vielä, kun seuraavana aamuna kaunis satuloitu hevonen seiso i räätälin pihalla. Kenenkähän se kaunis varsa oli? Olikohan se herrastalon patruunan?

- Se on sinun hevosesi, isä, - sanoi Syyne, joka ei voinut olla ilmoittamatta iloaan. - Nyt sinä saat ratsastaa joka päivä.

- Pitääkö minun ratsastaa? - nauroi räätäli. - Sepä näyttäisi somalta!

- Mutta koetteleppas, - sanoi Syyne. Räätäli taipui vähitellen, kiipesi hevosen selkään ja putosi maahan kuin parsittu lapanen. - Ai, ai, - sanoi hän. - Mutta kunhan totun, niin kyllä se käy.

- Minä olen saanut uuden kuvakirjan, - huusi Rinu.

- Minä olen saanut uuden myssyn, - huusi Sveru.

- Minä olen saanut riisiryymimakkaran, - iloitsi Morsa.

- Mitä ihmettä! - huudahti Priska-äiti. - Minä olen saanut uuden- uutukaisen puuvillahameen!

Syyne hymyili hiljaa itsekseen, mutta toiset huomasivat sen.

- Sinä tiedät jotain, - sanoivat he. -- Sinä tiesit jotain isän uudesta hevosesta. Kerro! Kerro!

Syyne-parka ei voinut valhetella, hänen täytyi kertoa kaikki, mitä hänelle oli tapahtunut tuona merkillisenä päivänä, jona hän oli rustitilallisen lehmä paimentamassa. Hän unohti ainoastaan, miten hyvä hän oli ollut eläimiä kohtaan.

- Syyne, - sanoi Priska-äiti, - sinä et ole mikään tyhmä tyttö, sinä olet antanut minulle kauniin puuvillahameen. Sinä saat ruveta käymään koulua ja saat alkaa jo tänään. Morsa tahtoo lopettaa koulunkäynnin, sillä se on hänestä ikävintä, mitä hän tietää. - Morsa ei ollut kertonut, että hänet oli laiskuuden tähden erotettu koulusta.

Syyne kiitti. Hän oli jo saanut oikean aapiskirjan kukkoineen.

- Äiti, - sanoi Morsa, - anna minun mennä huomenna paimentamaan rustitilallisen lehmä!

Äidillä ei ollut mitään sitä vastaan, jos Morsa voisi tuoda hänelle pitkän kankaan lakanapalttinaa.

Ja Morsa sanoi Sverulle: - Sepäs olisi jotain, saada Syyneen tavoin toivoa itselleen mitä ikinä tahtoo.

- Tosiaankin, - sanoi Sveru, - minä tulen mukaan.

Seuraavana aamuna menivät Morsa ja Sveru rustitilallisen karjaa paimentamaan. Heillä oli hyvät eväät ja lämpöiset vaatteet. Lehmät ajettiin kepinlyönneillä niitylle, joka jälleen oli kuihtunut ja kellastunut, ja kun karja oli aituksen sisäpuolella, istuivat Sveru ja Morsa syömään aamiaista Syyneen hävitetyin talon viereen. Kanto seiso i siinä vielä; se oli harmaa, vanha ja äänetön. Lapset katselivat häntä uteliaasti. Olisko mahdollista, että tuollainen kurja puukanto antaisi

kaikki, mitä siltä pyytää? He tahtoivat koettaa.

- Kantoraukka, - sanoi Morsa, - lähetä minulle helminauha! - Lähetä minulle pyssy! - käski Sveru.

- Minä tahdon olla korein kirkossa, - lisäsi Morsa.

- Minä tahdon ampua kaikki leivokset ja oravat tässä metsässä, - selitti Sveru.

Kanto seiso hiljaa, kuten ennenkin, mutta jos Syyne olisi ollut täällä, olisi hän ehkä huomannut, että sen parta liikkui, aivan kuin olisi se hymyillyt. Eihän hän voinut puhua sellaisille, jotka eivät häntä ymmärtäneet.

Silloin suuttui Sveru. - Vai niin, sinä et tottele? Minä tahdon opettaa sinua tottelemaan, vanha kuivanut variksenpelätin! - Ja sitte Sveru antoi kannolle niin kovan iskun kepillään, että kanto kaatui kumoon.

- Mitä sinä olet tehnyt? - valitti Morsa. - Nyt suuttuu hän meihin, eikä anna meille mitään lahjoja. - Sitte nosti Morsa kannon seisomaan ja siveli voita hänen suullensa lepyttääkseen hänen vihaansa.

- No, kanto, - sanoi Sveru uhaten, - tahdotko nyt heti lähettää minulle pyssyn, tahi muutoin sytytän sinut tuleen. Minulla on tulitikkuja taskussa.

- Sen jätät tekemättä, - huusi Morsa.

- Mitä vielä! - nauroi Sveru ja otti esille tulitikun. - Saanko, tahi enkö saa pyssyä?

Kanto oli vaiti. Morsa tahtoi ottaa Sverulta pois, tulitikun, mutta Sveru tuuppasi hänet mäkirinnettä alas.

- Vai niin, minä en saa pyssyä! - huusi Sveru. - Minä tahdon opettaa sinua tottelemaan, vanha rahjus!

Ja sitte pisti hän palavan tulitikun kannon pitkän parran alle. Parta oli kuiva ja tulenarka kuin ruuti, se tupsahti tuleen ja heti oli koko kanto ilmiliäkissä. Tuuli oli heti valmiina, sehän on tietty; ken ei tuntisi kevätuuulta? Monta viikkoa oli se jo lakaissut niittyjä ja kuivannut metsää. Nyt se sai uutta työtä, laajensi keuhkonsa ja puhalsi raittiisti liekkeihin. Kannosta levisivät liekit nopeasti sammaleen, sammalesta kanervikkoon, kanervikosta katajapensaisiin, niistä kuusiin ja niin yhä edelleen metsään, mäntyihin ja koivuihin; hui! siitpä vasta tuli takkavalkea! Pian oli koko suuri metsä tulena ja savuna, tuuli tanssi liekkien kanssa ja heitti niitä aidan toiselle puolelle niityllä oleviin kuiviin lehtiin. Härkä, lehmät ja vasikat pakenivat häntä pystyssä, mutta sudet olivat nähneet heidät, ja susia ei enää ollut peloittamassa metsänrinteellä seisova kanto. Silloin on selvä, etteivät sudet jättäneet sopivaa tilaisuutta hyväkseen käyttämättä. Voi lehmä- ja vasikka-raukkoja! En henno kertoa, kuinka heidän kävi!

Morsa tuli juosten kotiin ja kertoi onnettomuudesta. Härkä tuli mylviä hänen perässään. Härkä oli ainoa nelijalkainen, joka oli voinut pelastaa itsensä. Koko kylä läksi liikkeelle; kaikki väki riensi metsään tulta sammuttamaan. Mitä piti heidän tehdä? Koko metsä hehkui ja niitty oli porona. Sverusta ei ollut muuta kuin yksi saapas jäljellä. Kanto oli kaatunut hänen päällensä ja sytyttänyt hänen vaatteensa tuleen. Luonnon voimia ei pidä koskaan ärsyttää.

Räätäli voi kiittää onneansa, että rustitilallinen tyytyi ottamaan hänen uuden hevosensa palkkioksi lehmistä ja vasikoista. Mutta ei ole mitään pahaa, josta ei olisi myös jotain hyvää. Priskasta tuli siitä päivästä lähtien toinen ihminen. Hän ei voinut unohtaa, että hän oli lähettänyt lapset paimeneen sitä varten, että ne toisivat hänelle pitkän kankaan lakanapalttinaa. Katumus ja häpeä teki Morsastakin hyvän tytön. Hänestä ja Rinusta ja Syyneestä tuli pian hyvät ystävät.

Seuraavana keväänä menivät nämä kolme lasta metsänrinteelle, missä onnettomuus oli tapahtunut ja Sveru ja lehmät kuolleet. Metsästä oli jäljellä ainoastaan muutamia palaneita kantoja, jotka olivat enemmän nuohojan kuin räätälin näköisiä, ja mustalle niitylle oli muutamia viheriöitä oraita kohonnut tuhasta. Lempeä, voimakas kevät, joka herättää uutta eloa luonnon haudoista, oli jo ruvennut poistamaan hävityksen jälkiä tästä raivatusta erämaasta.

Turhaan etsivät lapset jälkeäkään siitä ihmeellisestä kannosta, joka kerran oli ollut isäntänä Syyneen talossa.

- Syyne, - sanoi Morsa, - tiedätkös, minä luulen, ettei se kanto ollut mikään oikea kanto; se oli varmaan itse metsänkuningas. Sanotaan, että metsänkuningas näyttäytyy valepuvussa lapsille ja metsästäjille.

- Niin, niin kertoo satu, - vastasi Syyne. - Mutta minä olen kuullut kannon itsensä sanovan, että hän oli kanto, kuten muutkin kannot. Kuinka hän olisi muutoin voinut palaa? Niin kauan kuin hän oli olemassa, asui hänessä elävä henki, joka asuu kaikissa kasveissa ja kaikissa eläimissä. Morsa, olkaamme hyviä kasvia ja eläimiä kohtaan. Älkäämme koskaan saattako murheelliseksi sitä elävää henkeä, joka niissä asuu.

PAIMENPOJAN LAULU.

Yö yhä uinuvi, männikkö huojuu,
Aamun poika on vuorella, oi!
Järvet ne välkkyvi, kankahat kaikuu,
Rastahan laulu helkkyen soi.
Hoi lal la lal la laa
Nyt vuoret kajahtaa!
Ei kaikuun ja rastaaseen luottaa saa!

Käki jo kukkuvi koivussa yllä:
Muistatko tyttöä torpan tuon?
Sulhonsa viipyvi vuosia kyllä
Ennenkun taas onpi omansa luon!
Hoi lal la lal la laa
Nyt vuoret kajahtaa!
Ei tyttöin ja käkihin luottaa saa.

Kyynärän pitkästä mies kyllä kasvaa,
Siunausta tuottavi uskollisuus.
Kirves se pystyy, mut' Jumala ohjaa.
Jumalan armo on aina uus.
Hoi lal la lal la laa.
Nyt vuoret kajahtaa!
Luojaan ja maahansa luottaa saa.

KUN AURINKO TANSSII.

Oletkos nähnyt auringon tanssivan pääsiäis-aamuna?

Minä näin sen, kun olin pieni; minä näen sen vieläkin, kun olen vanha ja harmaa. Sinä et sitä usko, et! Odotas, minä kerron sinulle, millaista se on.

Se ei ole ollenkaan ihmeellistä. Jos Jumala tahtois, niin voisi hän antaa meidän nähdä auringonkin tanssivan, niinkuin hyttysten auringonpaisteessa. Mutta hän ei tuhlaa ihmeitään kaikille uteliaille ja tyhmille katseille. Hän antaa ainoastaan niiden, jotka uskovat hänen voimaansa ja hänen rakkauteensa, nähdä enempi kuin toisten.

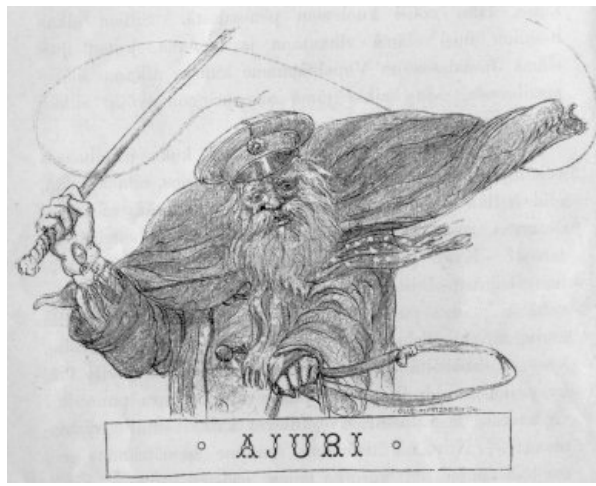
Oletko sinä nähnyt tähtien vilkkuvan? Oletko sinä nähnyt auringon tanssivan peilikirkkaalla järvellä, jossa virta käy tai maininki vyöryy?

Niin, ei sinun sentään tarvitse luulla, että tähdillä on silmänluomet, joita ne räpyttävät yöllä. Eikä sinun tarvitse uskoa, että aurinko, joka on monta kertaa suurempi kuin maa, hyppäisi harakkaa avaruudessa. Aurinko voi kyllä kauniimmalla tavalla todistaa pääsiäisestä, jolloin Vapahtajamme nousi kuolleista.

Etkös ymmärrä, että kevät on ylösnousemisen juhla, kuolleista ylösnousemisen? Silloin herää koko kuollut luonto elämään. Silloin itkevät kaikki hanget, samoin kuin paljo itkettiin Vapahtajamme haudalla. Silloin kätketään viljansiemenet multa, kuten ikuisen elämän herrakin kerran kätkettiin hautaan. Silloin murtuvat jäät aaltojen haudoilta, kuten raskas kivi vyörytettiin Vapahtajamme haudalta. Silloin kohoa valo kauniina pitkistä talviyöstä, kuten Hän nousi kuoleman pimeydestä. Silloin alkaa luonnon uusi elämä vihantana ja ihanana, kuten uusi elämä Jumalassa on Vapahtajamme kanssa alkanut ihmismaailmassa. Ja kaikki tämä on auringon työtä: silloin me sanomme sen tanssivan.

Tarkasta auringonsäteitä! Mistä koko maailmassa voit löytää niiden kaltaista, jotain niin hienoa, niin kevyttä, niin hellän iloista ja samalla niin lämmittävää, niin lohduttavaa, niin elähdyttävää? Ja sinä luulet, etteivät ne tanssi? Kysy pehmöisilta pilviltä, jotka kullatuin reunoin leijuvat sinisellä taivaalla! Kysy kimaltelevalta järveltä ja puiden puhkeavilta lehtisilmuilta, joiden ympärillä auringonpaiste liehuu kuin välkkyvä hopea. Kysy leivoita, kysy ensimmäisiltä perhosilta, kysy tanssivilta hyttysiltä, kysy iloisilta lapsilta, jotka juoksevat poskensa punaisiksi vapaudessa ja valossa! Ne tulevat kaikki sinulle vastaamaan: - Niin, me tiedämme sen, me ymmärrämme sen, me todistamme sen: aurinko tanssii pääsiäis-aamuna. Eikös se ole *silloin* uuden elon aurinko? Ja sekö ei tanssisi?

AMMATTILAULUJA.

Mä korkeella istuen katselen vaan
Mun matkallain katuja, teitä.
On aisoissa hirvillä vertaisiaan
Ja kenties! ylikin heitä.
Kas, Kotka on tuo,
Kuin vikkelä vuo,
Ja Leijona toinen, mi vauhtia luo.
Jo vaan
Nopeaan!
Hei, hei minun varsani, nyt ajetaan.

Pois tieltäni joukko, kun tulen mä, hoi.
Ett' kipunat kivistä paukkaa!
Nyt poikaset juoksee, min kengästä voi.
Ja eukot ne pakohon laukkaa.
Ptruu! Ptruu! Seiso, seis!
Tuoll' koira on ees,
Kuka pienosen tieltäni poi'es veis!
Vai niin,
Hän on siin'!
Hän elää. Hän ontuu. Ei siis olla kiin'!

Nyt maalle, heleijaa! On veräjä tuo...
Siis siinä kiusa jo alkaa!
Mut ken tuolla tulee kuin nopea vuo?
Kas, tyttöstä paljas-jalkaa!
Oi, kiitosta vaan
Nyt lausua saan!
Ja lantti on tuossa! Hei, hei, hurrataan!
Noin, noin,
Ilakoin!
Mä veräjät pirstoiksi silpoa voin!

Mull' Kotka ja Leijona rakkahat on
Nuo korkeasukuiset, oivat.
Vaan joskuspa meillä niin ikävä on
Kun kestissä herramme »voivat».
Mut' pehmeän vaan
Kun loimen mä saan
Mun varsani ylle, niin taas varrotaan.
Hehee,
Helelee!
Kuin prinssit, mun varsani ain' elelee.

On sydäntä meillä, mun varsani, oi!
Tuoss' kauroja sulle mä kaadan.
Ken hevosta huonosti kohdella voi,
Hän ruuskasta itse voi saada!
On hevosella
Kyll' ajatusta
Enempi kuin monella ajajalla.
Jo vaan
Nopeaan!
Minne tie? Se on Luojalla tiedossaan!

Kalastaja.

KALASTAJA.

Hei, Antti ja Martti ja Tiina ja Mai,
Nyt nuotalle! Tuotte mun nuttuni kai!
Mitä tekee, jos hiukkasen puhaltaa,
Nyt Mikon aikana siikoja saa.
Jos meri se hyrskyy
Ja vettä jos tyrskyy,
Niin äyskäri mukahan ottakaa!

Kas nyt on mun verkkoni aalloilla noin!
Sen jällehen hinata takaisin voin.
Seis, nuoria tuolla te loiskuttakaa,
Ei siika nyt verkosta karata saa!
Ja Tiinako että
Nyt pelkäävi vettä!
Sä hametta nosta ja laulele vaan!

Mä muistan, kun kesällä laulusi soi,
Kun nuotta runsaasti kaloja toi,
Ja silakat välkkyi kuin hopea vaan.
Sun reipasta työtäs mä kiitellä saan.
No, mitäs se luikkaa
Nyt Kallea, suikkaa?
Hän piankin suuttuvi Amerikkaan.

Ja vaikk' olis rikaskin Amerikka,
Ja siellä lohia, silakoita,
Niin ennen mä puuroni kotona syön
Ja täällä teen ankan merellä työn.
Ja naureksin noita
Herras-onkijoita,
Kun liejussa tekevät turhasti työn.

Mä merellä keinuva oon merimies,
Mun purteni viikinkiretkiä ties. -
On peltoni meri, sielt' leipäni saan,
Siell' eloni pursi se keinuvi vaan.
Jos purteni hukkuu
Ja aalloille nukkuu,
Niin pääsen mä taivahan satamaan.

Tuttemuj.

Hän oli pieni miehen alku, nelivuotias vain, mutta mies hän oli mielestään, pieni ja reipas. Tuttemuj oli hänen nimensä. Se nyt oli liikanimi vain; isä ja äiti kai tiesivät enemmän; semmoisilla miehillä on monta nimeä. Kaksi veljeä hänellä oli, Mikke ja Nikke, toinen 9 ja toinen 11 vuoden vanha. Niilläkin oli monta nimeä. He olivat saaneet kankaasta tehdyn valkoisen veneen, joka oli kevyt kuin herneenpalko. Sitä kun sinisellä melalla meloi, niin se tanssi järvellä. Ajatelkaas, oikein tanssi järvellä!

Eräänä päivänä saapui Mikke palkoveneineen kotia ulkomaamatkalta. Hän oli näet käynyt Espanjassa, joka oli lahden tuolla puolen. Espanjaan on pitkä matka; Mikke oli melonut itsensä väsyksiin ja riensi kotiin, mielessä vain maukkaat voileivät. Palkoveneensä jäi irralleen venelaiturin kupeelle. Sehän se on poikain tavallinen huoleton tapa.

Salaa ja minkään poliisin seuraamatta oli Tuttemuj lähtenyt ulos retkeilemään; mikä onkaan jalon vapauden vertaista.

Matkallaan saapui hän venelaiturillekin ja näki sen ääressä palkoveneen. Tuttemuj tietysti oli heti valmis siihen kömpimään. Kyllä hän oli kuullut Ahdista puhuttavan, mutta hänpä oli myös nähnyt miten palkovenettä melotaan. Ja ennenkuin mikään poliisi ennätti häntä keksiä oli hän jo ulkona järvellä.

Rasvastyynenä oli järven pinta ja ensikertaa oli nelivuotias mies yksin ulapalla. Kuinka pehmosta ja hienoa vesi oli; mela upposi siihen kuin lusikka velliin. Osaisikohan veden päällä kävellä? Olisipa sitä hauska koettaa. Käveliväthän pojatkin syksyllä jään päällä, ja karpäset kävelivät viilipytyissä.

Tuttemuj kastoi kättään veteen. Tuohan oli aivan yhtä märkää kuin kylpysoikossa. Ei hän viitsinytkään lähteä kylpysoikkoon. Ja hän pisteli melallaan oikealta ja vasemmalta, aivan kuin veljensäkin olivat tehneet. Hyvin se kävikin! -

Kepeänä lenteli itikka vedenpintaa pitkin. – Osaatko sinäkin lentää, vaikket olekaan lintu? Olisipa lysti, kun osaisi lentää!

Tuli sitten utelias salakka, sieppasi itikan ja nielasi sen yhdellä kerralla. – Osaatko sinä uida, vaikka olet niin pieni? Kuka sinulle on sitä opettanut? Mikke osaa uida, Nikke osaa uida, Wahti osaa uida, mutta minä olen pieni vielä. Kun kasvan suureksi, niin uin Espanjaan.

– Ainahan uida osaa, vastasi salakka. – Pahempi on kävellä kuivalla maalla.

– Mutta sitä minä osaan, tuumaili Tuttemuj. Salakka ei huomannutkaan, että iso ahven oli juuri hänen takanaan, ja yks’ kaks’ sujahti salakka ahvenen kitaan.

– Mitä se oli?

– Eipä mitään; – sanoi ahven, – minä syön vain aamiaistani.

– Meillä on tapana paistaa kalat, – sanoi Tuttemuj.

– Mutta eipä ahvenkaan huomannut että iso hauki väijyi takana kaislikossa. Tuokiossa ennätti se palkoveneen luo ja nielasi ahvenen aamiaisineen päivineen. Kun hauki sivalsi pyrstöllään, niin syntyi vedessä pyörre, joka pani palkoveneen keinumaa. – Häpee toki, sanoi Tuttemuj. – Aiotko minutkin syödä? Samassa löi hän melalla veteen niin reippaasti, että se pääsi kädestä ja lähti uimaan omia teitään. Samassa tuli pieni tuulenpuuska, ja palkovene ajelehti minne tahtoi järvellä, Tuttemuj ei nähnyt valkoista enkeliä, joka istui hänen vierellään.

Tuulen mukana oli hauska kulkea. Mutta ei Tuttemuj voinut siinä ristissä käsin istua. Hän pani taas kätensä veteen, otti sitä kuin kauhalla ja laski sen juoksemaan takaisin järveen. Vene kallistui vähän ja sekös lystiä oli. Hän kiikutti sitä puolelle ja toiselle. Vene kallisteli kovasti, ja sepä vasta oli kaikista hauskinta! Olisippas äiti ollut näkemässä, miten taitava hän oli!

Hetken päästä juolahti Tuttemujlle mieleen, pysyisikö hänen pieni, sininen lakkinsa vedenpinnalla. – Pysyi se, ja se kellui aivan kuin melakin. – Voisikohan sillä vettä ammentaa? Näkyi se vettäkin pitävän! Mutta tokkohan kengät pysyisivät veden päällä! Tuokiossa riisui Tuttemuj molemmat kenkensä ja laski ne veteen. Aivan oikein, nekin pysyivät! Ja nyt hänellä paitsi palkovenettä oli kolme venettä vesillä. Olihan siinä kokonainen laivasto! Mikellä oli vain yksi höyrylaiva, jonka nimi oli Wellamo.

Lakki ja kengät kyllä pitivät urhoollisesti puoliaan, mutta eivät suvainneetkaan seurata palkovenettä. Omia teitään nekin menivät kuin melakin. Pieni käsi tavoitti niitä, mutta se oli liian lyhyt.

Tuttemuj istui nyt sukkasillaan. Voisihan hän yhtähyvin olla paljain jaloinkin. Hän vetäisi sukat jalasta ja koetti ammentaa niihin vettä. Mutta se ei maksanut vaivaa, kun vesi juoksi niistä läpi, eivätkä ne edes pysyneet veden päällä. Tuttemuj viskasi ne pois. Toinen putosi järveen ja upposi.

Tuuli puhalsi Espanjaan päin, eikä aikaakaan, niin palkovene ajelehti Espanjalaiseen satamaan. Ja Tuttemuj päätti siellä nousta maihin. Mutta mitähän tuolla lepikossa liikkui? Mahtoiko se olla Ahti? Mutta eihän Ahti asunut Espanjassa, hänhän asui järvessä. Lähellä rantaa oli litteä kivi, sille kapusi Tuttemuj, samassa sattui hän jalallaan potkaisemaan palkoveneen ulos järvelle. Hyvästi vain; sekin meni menojaan niinkuin airo, lakki ja kengät.

Tuttemuj seisoivat kivellä ja arveli, miten maihin pääsisi. Siinä oli vielä vettä välillä. – Mitäpä siitä, minä uin, ajatteli Tuttemuj, hän oli jo unohtanut ettei osannutkaan uida. Samassa tuli jotakin näkyviin lepikosta. Lehmähän se olikin! Sen perässä tuli toinen ja kolmas lehmä, ja vihdoinkin tuli härkäkin. Niiden teki mieli veteen seisomaan, lepikossa kun oli niin paljon sääskiä. Kenties niitä janottikin. Äkkiä ne huomasivat kivellä pienen miehen.

– Ammuu, huusivat ne. Luulivatko ne Tuttemujta koiraksi? Melkein se siltä näytti. Koirat kun aina haukkuvat lemmiä ja näykkivät niitä jaloista, niin lehmät ovat koirille vihaisia.

Mutta eipä Tuttemuj hätäillyt. Mistähän asetta saisi? Kivellä oli aallon tuoma kuiva kaisla. Hän otti kaislan aseeksi. Ase oli urhon vertainen.

– Ammuu, sanoivat lehmät, ja härkä mylvi. Sitten kaikki lähtivät kahlaamaan matalaa rantaa. Aikovatkohan ne syödä minut? arveli Tuttemuj itseksensä ja ojensi uhkaavasti kaislansa vihollista kohti. Jos ne lähelle tulevat, niin minä lyön niitä!

Saatuaan voileipänsä muisti Mikke palkoveneen, jonka hän oli luvannut aina sitoa laituriin kiinni. Juosten riensi hän rantaan. Palkovenettä ei näkynyt. Ja missä oli Tuttemuj? Mikke hyppäsi soutuveneeseen ja lähti löytöretkelle. Karkulaista ei näkynyt. Mutta mitähän tuolla veden päällä kellui? Kenkä! Kenenkähän se oli? Sehän oli Tuttemujn. Vähän matkan päässä ui pieni, sininen lakki juuri uppoamisillaan. Mikelle nousi sydän kurkkuun; hän souti Espanjaan ja löysi kaislikosta melattoman palkoveneen. Sen nähtyään olisi äiti varmaan pyörtenyt. Mutta Mikke souti eteenpäin ja keksi vihdoinkin urhean sotasanokarin, joka seisoivat kivellä paljain jaloin, lakittomin päin ja vihollisten saartamana.

Vapaaehtoisesti karkulainen kömpi veneeseen. Vapaus on ihanaa, mutta pelastuksellakin on puolensa. Kenties Tuttemujn urhokkaisuus sentään lopulla olisi pettänyt, mutta nyt hän oli niin vallan varma rohkeudestaan. – Olisivatpa vain tulleet, minä olisin lyönyt niitä niin että! sanoi hän ylpeästi heilutellen kauheaa kaislaa.

– Missä mela on? kysyi Mikke.

– Melako?

– Niin; entä kengät ja sukat?

Tuttemuj joutui hämilleen ja vaiken.

- Mokomaa pikku retusta! arveli Mikke.
- Mutta eivätpä ne uskaltaneet syödä minua, sanoi Tuttemuj.
- Ammuu, sanoivat lehmät.

POVARI-MUORI.

Josko tiedän mä lain,
Mitä tuleva lie?
Senkö tietäisin vain -
Tiedän enempi mie.
Voin mä povata näin
Aina edeltäpäin,
Kuinka asiat käy,
Joit' ei koskahan näy.

Kas, se on aina näin:
Jos te uskotte vain,
Käy kyllä sinne päin,
Mi on ennustamain.
Mutta uskoa vaan
Jos on vajavaltaan,
Niin se turhahan käy,
Eikä jälkeä näy.

Neitisein, antakaa
Käsi pieni mun luo,
Että saan tarkastaa...
Oi, kuin hieno on tuo!
Siell' on viivoja ... aa!
Tästä selkoa saa!
Nuori yl'oppilas
Teidän on kuningas.

Tääll' on kadetti, kas,
Kovin rakastunut...
Kapteen' myös urhokas,
Olat on kullatut!
Vielä, yks' yrittää:
Vanha kenraal' on tää!
Pian täys tusina...
Sääli kadettia!

Vielä kortitko nyt? -
Tahi kentiesi saa
Kupin kahvia nyt?
Se on virvoittavaa.
Silloin haihtuvi pois
Surut, jos niitä ois.
Eläköön! Asentoon!
Tuossa kadetti on!

VOILEIPIEN VÄLILLÄ.

Äiti puhdisti vadelmia suuren ruokapöydän ääressä. Vikke istui avojaloin pienellä rahilla ja söi voileipää. Hänen märät saappaansa seisovat surullisina, uunin vieressä ja odottivat päiväpaistetta.

- Kun minä tulen isoksi ja äiti tulee pieneksi, niin ajan minä aina äidin kanssa vaunuilla, etteivät äidin jalat kastu. Äidin ei tarvitse yhtään peljätä, minä ohjaan hevosta itse.

- Kiitoksia paljo!

- Minä rakennan äidille kultaisen linnan, jossa on neljä ikkunaa, ja äiti saa olla minun pikku lapseni. Minä tulen ja pesen äidin, niin että äiti on oikein puhdas, eikä äidin pidä juonitella, sillä katsos äiti, se on äidin omaksi hyväksi.

- Mutta, Vikke, minähän olen jo kerran ollut pieni ja missäs sinä silloin olit? Et sinä kammannut tukkaani, et sinä kuljettanut minua vaunuissa, etkä sinä rakentanut minulle kultalinnaa. Kuinka sinä jätit tämän kaiken tekemättä?

- En minä sitä muista, äiti.

Voileipien välillä.

- Ei, minä en nähnyt silloin poikaistani. Hän oli varmaankin metsässä marjoja poimimassa. Ja kun minä olin ulkona sateessa, kuten sinäkin tavallisesti olet, kuului vesilätäköissä läiskettä ja loisketta. Vikke, Vikke, kuinka sinä annoit minun jalkojeni tulla niin märiksi?

- No, mutta äiti, miksi sinä et etsinyt minua? Olinko minä silloin iso?

- En minä tiedä, olitko sinä iso vai pieni, minähän en nähnyt sinua. En minä tiennyt, oliko koko maailmassa Vikkeä. Mutta minä olin pieni ja minulla oli äiti, niinkuin sinullakin nyt on, ja hän kampasi ja pesi minua kuin posliininukkeä.

- Niin, ja kun sinä tulit isoksi, tuli sinun äitisi pieneksi ja sinä kannoit hänet pesu-ammeeseen. Rakensitko sinä hänelle linnan?

- Mitä minä olisin rakentanut, minähän olin tyttö! Kun minä tulin isoksi, tuli minun äitini niin pieneksi, etten häntä enää nähnyt. Näin tyhjän sohvan, jossa hän tavallisesti istui, kun hän piti minua sylissänsä. Näin hänen kauniin sinisen hameensa, joka riippui vaatekammiossa, ja hänen virsikirjansa, joka hänellä oli muassaan kirkossa käydessä ja johon hänen nimensä oli suurilla kirjaimilla kirjoitettu. Minä en tuntenut enää hänen käsivarsiaan kaulani ympärillä, en hänen suudelmiaan otsallani enkä hänen hyviä, lämpimiä silmiään, jotka katselivat minuun. Minä en kuullut hänen enää lukevan kanssani iltarukousta: Jumala, lasten ystävä...

- Juoksiko hän pois sinun luotasi?

- Hän nukahti eräänä päivänä, ja silloin oli hän poissa. Ei kukaan ole pitänyt minusta niin, kuin hän minusta piti.

- Kyllä, minä, äiti.

- Luuletko sinä? Kun sinä tulet isoksi ja minä tulen pieneksi, unohdat sinä minut niinkuin sadun, jonka kuulit eilen.

- Oi, en! Minä muistan Robinpojan ja Sampo Lappelillin, joka ratsasti sudella.

- Kun sinä tulet isoksi ja minä tulen pieneksi, saat sinä toisen äidin, Vikke. Silloin on sinulla suuri äitisi, isänmaa. Puolusta häntä ja rakenna hänelle kultainen linna!

Vikke näytti hetkisen hyvin mieltävältä. Hänen ajatuksensa kulkivat kaarena ympäri, niinkuin jänikset metsässä ja saapuivat aina samaan paikkaan, mistä olivat lähteneet.

- Kun minä tulen isoksi, - sanoi hän, - rakennan minä laivan ja purjehdin Afrikkaan ja lyön kuoliaaksi kaikki tiikerit ja käärmeet, mutta jalopeurain annan minä elää, sillä niiden tulee olla minun metsäkoiriani. Norsut saavat olla hevosiani, ja minä rakennan niille tallin, joka on niin suuri kuin kirkko. Minä ratsastan niillä, niin että ne polkevat metsän lakoon kuin heinän. Onko äiti ratsastanut norsulla?

- Ei. Mutta miksipä ei siivo Harmo enää kelpaa sinulle ratsuhevoseksi?

- Katsos äiti, Odinin hevosella, Sleipnerillä, oli kahdeksan jalkaa, ja Harmolla on vaan neljä.

- Norsuilla on myöskin ainoastaan neljä jalkaa ja Vikke-poloisella on vaan kaksi.

Vikke aprikoi hiukan.

- Kun minä tulen isoksi, äiti, lyön minä kuolijaaksi kaikki ryövärit ja kaikki sudet ja kaikki turkkilaiset.

- No, no, ei sinun pidä olla niin ankara! Sinun pitäisi lähettää turkkilaiset kouluun, että heistä tulisi kristityitä.

- Koska minä pääsen kouluun, äiti?

- Sitte, kun osaat kaikki kirjaimet.

- Minä osaan jo A, B, D. Minä osaan laskea neljääntoista. Yksi, kaksi, kolme, viisi, kuusi, kolmetoista, neljätoista.

- Niin, kyllä kuulen. Ja kun sinusta tulee koulupoika, miksi sinä sitte aijot ruveta? Tuleeko sinusta prinssi, pappi, porvari, talonpoika, kerjäläinen, tataarilainen vaiko...

- Hyvä äiti, saanko vielä voileivän?

- Mene ruokakaapille ja laita itsellesi! Miksi sinä aijot ruveta, kun tulet isän pituiseksi?

- Minä rupean kuninkaaksi ... mutta täällä on niin vähän voita.

- Ole tyytyväinen vähään! Täytyy aina »pitää suu säkkiä myöten». Miksi sinä tahdot ruveta kuninkaaksi.

- Siksi, että silloin minä saan tehdä mitä tahdon.

- Vai niin. Kerronko sinulle yhden sadun?

- Kerro, äiti. Pitkä. satu.

- No, pitkä se ei ole tällä kertaa. Poikia ja tyttöjä oli kokoontunut niitylle juhannusiltana. Ja silloin he päättivät valita itselleen kuninkaan, että he saisivat tehdä kaikkea, mitä he tahtoivat.

- Ja niin he valitsivat leijonan kuninkaakseen.

- Muutamat tahtoivat leijonaa ja muutamat kotkaa, mutta toiset pelkäsivät, että leijona ja kotka söisi heidät. Muutamat ajattelivat joulu-ukkoa, mutta kuinka joulu-ukko sopisi kuninkaaksi juhannusiltana? Ja sattui, että heillä kaikilla oli kova nälkä ja silloin he valitsivat yksimielisesti voileivän kuninkaakseen.

Vikke näytti hyvin hämmästyneeltä, mutta hänellä oli suu täynnä voileipää, eikä hän voinut vastata.

- Niin, voileipä huudettiin kuninkaaksi, ja sitä kannettiin riemukulussa niityn ympäri. Ja sitte se syötiin. Sitä he juuri olivat tahtoneet, sillä heidän olivat halunneet tehdä kaikkea mitä tahtoivat.

- Äiti kertoisi pitkän sadun, - pyysi Vikke kiihkeästi, sillä hän oli hiukan pettynyt voileipäkuninkaan suhteen.

- Minä tunsin kolme nuorta mäntyä vuorella, missä kuu nousee ja tuulet ohitse rientävät, mennessään rotkoon nukkumaan. Mäntyjen nimet olivat: Kultalatva, Hopealatva ja Villalatva. Tähdet olivat antaneet niille nimet, ja pilvien-kuningatar oli ollut niillä kummina. Kaikki kolme elivät iloisina ja reippaina toivoen, että heistä vielä maailmassa jotain tulisi. Ja kun he seisoivat korkealla ja joka aamu joivat pilvien-kuningattaren maitoa, kasvoivat he nopeasti auringon paisteessa ja katselivat alas laaksoon, jossa kasvoi pienempää väkeä.

- Äläpäs huoli, miten hienoja nuo ovat olevinaan, - sanoi katajapensas harakanvarpaille. Ja sitte hän ojensi itseänsä tullakseen myöskin puuksi, mutta se ei onnistunut, hän oli sattunut tarttumaan neuloistaan kiinni sammaleen.

Eräänä iltana, kun pohjoistuuli ajoi pilvien-kuningattaren vaunua vuoren ylitse, tapahtui, että hevoset sotkeutuivat valjaistaan kiinni noiden kolmen männyn tuuheisiin latvoihin, niin että vaunut ja kuningatar jäivät riippumaan puiden oksille. Selvää on, että vuorella syntyi elämä! Tuuli ulvoi, pilvi itki ja katajapensas sanoi harakanvarpaille: - Tässä nyt näkee, mitkä seuraukset siitä on, kun nuoriso tähän aikaan pitää niin pitkät hiukset. Kiiruhda, naapuri, juokse räätilille ja lainaa häneltä sakset, niin leikkaan minä mäntypoikaisten latvat!

- Pois tieltä, matelijat, kyllä minä itseni autan! - kiljui pohjantuuli. Ja sitte hän tukisti noita kolmea mäntyä niin lujasti, että hän sai hevosensa vapaaksi ja vaununsa jälleen kuntoon. Mutta Kultalatva, Hopealatva ja Villalatva seisoivat siinä häveten ja hämillään, aivan kuin vasta kerityt koulupojat. Nyt ei mikään maisteri saanut kiinni heidän hiuksistaan.

- Rohkeutta, pojat, - huusi pilvien-kuningatar, kun pohjoistuuli ajoi pois hänen kanssansa. - Jos teitä on minun tähteni

tukistettu, niin tahdon minä myöskin palkita teitä. Kukin teistä saapi itse valita, miksi hän tahtoo ruveta tässä maailmassa.

Olipa se oikea kuninkaan sana! Nuo kolme mäntyä joivat yhä edelleen pilven maitoa ja imivät vuoren rautaa. Pian olivat niiden latvat jälleen kasvaneet entistä tuuheammiksi, ja niin tuli niistä korkeita honkia, joihin kotkat rakensivat pesiään ja joihin ukkonen mielellään laukaisi kanuunansa. Mutta tähdet olivat kuulleet pilvien-kuningattaren lupauksen ja olivat uteliaita tietämään, miksi nuo kolme mäntyä tahtoivat tulla, kasvettuaan noin korkeiksi.

- Rakas, -- sanoivat tähdet länsituulelle, joka räpytteli siipiään vuorella, - kysy sinä heiltä, miksi he aikovat!

Länsituuli puisteli veitikkamaisesti mäntyjen latvoja ja lauloi:

Hulevi, hulee,
Länsi laulelee:
Mikä Kultalatvasta tulee?

- Minä tahdon tulla korkeimmaksi, sillä pilvien-kuningatar on minun kummini, - vastasi Kultalatva.

- Vai niin, - sanoi länsituuli. - No:

Hulevi, hulee,
Länsi laulelee:
Mikä Hopealatvasta tulee?

- Minä tahdon tulla suurimmaksi, sillä minä olen kasvanut vuoresta, - vastasi Hopealatva.

- Vai niin, - sanoi länsituuli. - No:

Hulevi, hulee,
Länsi laulelee:
Mikä Villalatvasta tulee?

- Minä tahdon tulla ahkerimmaksi, sillä Jumala on luonut minut sitä varten, että jollain tavoin tekisin hyötyä maailmassa, - vastasi Villalatva.

- Vai niin, hulevi! - Ja yhdellä hyppäyksellä oli länsituuli lähimmässä tähdessä kertomassa mäntyjen vastauksen. Katajapensas pisti harakanvarvasta kylkeen ja sanoi: - Kuuletkos, naapuri, mitä männyt sanovat? Joka elää, se näkee.

Tässä vaikenä äiti, aivan kuin satu olisi ollut jo lopussa.

- Mikä niistä tuli? - kysyi Vikke uteliaasti.

- Senjälkeen matkustin minä ulkomaalle, - sanoi äiti, - ja olin monta vuotta poissa. Kun tulin takaisin, tahdoin tervehtiä vanhoja ystäviäni mäntyjä, mutta löysin vuorella ainoastaan niiden kannot. Aurinko loisti entiseen tapaansa ylhäisille kuten alhaisillekin, tuulet hyppivät harakkaa kallioilla, pilvet purjehtivat äänettöminä iltataivaalla.

- Mitähän lienee tullutkaan Kultalatvasta, Hopealatvasta ja Villalatvasta? - sanoin itsekseni.

- Sen sanon sinulle, - vastasi hieno terävä ääni vuorenrinteeltä, ja minä tunsin katajapensaansa. - Kultalatvasta, joka tahtoi tulla korkeimmaksi, tuli torninhuippu, ja sen päässä oli ruosteinen tuuliviiri, joka alituisesti riiteli tuulien kanssa. Eräänä kauniina päivänä, kun viiri oli hyvin suututtanut pohjoistuulen, tapahtui, että tuuli puhalsi koko tornin kumoon. Hopealatva oli tahtonut tulla suurimmaksi, mutta se ei siltä näyttänyt, sillä hän hakattiin pieniksi paloiksi ja sorvattiin keilikuninkaaksi. Mutta hän oli kuitenkin kolme korttelia korkea, ja toiset kahdeksan keiliä olivat ainoastaan kaksi korttelia. Ja kun keilipallo tuli vierien rataa pitkin ja kaatoi kaikki nuo kahdeksan, mutta kaarrettu kuningas seisoi suorana, huusi keilipoika niin kovaa kuin voi, saadakseen jonkun lantin:

- Hurraa, hurraa, eläköön suuri kuninkaamme!

- Ja Villalatva? Mikä siitä tuli?

- Villalatva ei ollut korkein, mutta se oli tervein, - kertoi katajapensas. - Se ajottiin ensin sahata honkalaudoiksi, mutta sitte tarvittiin oikein paksu ja luja ratastukki suureen, kosken rannalla olevaan myllyyn, ja silloin ei löytynyt koko metsästä parempaa kuin Villalatva. Hän se on, jonka ympäri nyt suuri myllynratas pyörii. Hän se myllynrattaan kantaa, hän juuri. Monena vuonna on hän jo jauhattanut, ja vielä silloin, kun ei kukaan enää muista Kultalatvaa ja Hopealatvaa, tulee Villalatva jauhamaan ihmisten viljan.

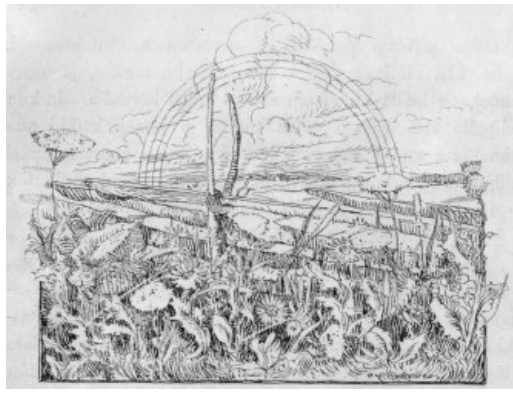
Vikke istui hiljaa ja näytti jälleen hyvin miettiväiseltä.

- Nyt on se satu lopussa, - sanoi äiti. - Mitä sinä ajattelet?

- Minä ajattelen: jos minä rupeaisin mylläriksi, - vastasi Vikke. - Äiti saisi asua minun kanssani myllykamarissa.

- Mutta sinähän aijoit rakentaa minulle kultalinnan?

- Niin, katsos äiti ... mutta eikös myllyä voisi kullata?

PILVIJÄTTILÄINEN.

(Satu kauniista ilmasta.)

Oli kerran seppä, joka osasi takoa kaunista ilmaa. Hänet tahtoisimme me saada pajaamme, hän tulisi saamaan hyvän palkan. Mutta alkakaamme alusta!

Rikki on Viikin kuninkaantalon nuorin mies. Rikki on hänen nimensä, sen käsittää jokainen, vaikka Agathe-täti, joka on niin kursaileva, nimittää häntä Richardiksi, silloin kun heillä on vieraita. Miksikä hyvän miehen kunnollinen nimi turmellaan?

Pilvijättiläinen.

Hän on seitsemän vuoden vanha, ehkä hiukan kahdeksannella, tuima ja vireä. Kolme kertaa vuodessa leikataan hänen ruskeat kiharansa; neljä kertaa vuodessa paikataan kantapäät hänen läntistyneissä saappaissaan, oikeissa saappaissa, ei lastenkengissä! – Hän on käynyt pienten lasten koulussa tyttöjen kanssa, mutta niitä hän nyt halveksii ja lukee kotona erään maisterin edessä. Onko hän ahkera? Niin, sitä en todellakaan tiedä, kysy maisterilta! Kun hänet viimeiseksi näin, elokuulla, oli lupa-aika. Hän asui silloin jonkinlaisessa kanankopissa ullakolla maisterin ullakkokamarin vieressä ja hänellä oli järvelle päin oma kyynäränkorkuinen ikkunansa, jonka voi avata. Älä suinkaan sano *kanankopissa*, niin että Rikki sen kuulee! Hän on sisustanut kesälinnansa oman aistinsa mukaan; siellä on oikea sänky, kanto pöytänä, pieni rahi tuolina, venhe nimeltä Aramintha, joka on kaksikymmentä senttimetriä pitkä, ja yksi kuusenkarahka, joka on olevinaan metsä. Hän kerää kasveja, postimerkkejä ja kirjavia kiviä. Olkoon siinä kylliksi sanottu; nyt sinä tunnet hänet.

Kukaan ei tiedä, onko kuninkaantalossa koskaan asunut kuningasta, mutta siellä asuu eräs mies, joka ei Rikin silmissä ole kuningasta huonompi, ja se on rokonrikkoma seppä nimeltä Jukka. Hän on pieni kooltaan ja senvuoksi sanotaan häntä Pikku-Jukaksi. Pieni, mutta hartiakas ja hirmuisen väkevä. Näkisitpäs hänen iskevän vasarallaan, niin että palavat rautasirpaleet lentävät pajan ympäri kuin tulilinnut. Pikku-Jukka, hän vasta onkin oiva seppä, hän takoo kaikkea, mitä hän tahtoo, hevosenkengistä ja kolmentuumannauloista aina, – niin mitäs sanoisinkaan? aina kauniiseen ilmaan asti. Niin ainakin luuli Rikki. Hän on Pikku-Jukan paras ystävä ja suurin ihailija. Pikku-Jukka voipi ahjonsa ja palkimensa ääressä kertoa merkillisimpiä satuja jättiläisistä, kääpiöistä ja pienistä keijukaisista, jotka eivät ole juuri tavallista tulitikkua pitempiä.

Eräänä iltana tuli Rikki pajaan ja sanoi: - Huomenna me purjehdimme Kaunissaareen, jos on kaunis ilma. Oletko sinä nähnyt Araminthan? Se on nyt uudelleen köysitty ja siinä on uudet purjeet; se on toista kuin palkovenheet! Huomenna otan Araminthan mukaan ja se saa purjehtia kilpaa isän purjeveneeseen Varman kanssa.

- Niin, jos tulee kaunis ilma, - arveli Pikku-Jukka.

- Mitä, etteikö tulisi kaunis ilma! Onhan nyt ollut kaunista ilmaa kolme viikkoa!

- Mutta nyt laskeutuu aurinko pilviin ja kartanokoiria Musti syö ruohoa.

- Nyt täytyy tulla kaunis ilma, sillä maisteri on sanonut, että lukeminen alkaa jälleen ylihuomenna. Etkö sinä voi takoa kaunista ilmaa, sinä, joka osaat kaikkea, Jukka?

- Hm, niin, minä voin kyllä polttaa sateen, - tuumasi seppä.

- Kuinka se käy päinsä?

- Minä annan sataa kuivan nahkan päälle ja heitän nahkan tuleen.

- Auttaako se?

- Ei se aina auta. On olemassa ainoastaan yksi, joka voi tehdä kauniin ilman, ja se on Suuri-Jukka tuolla pilvissä.

- Suuri-Jukka? Kuka hän on?

- Hän on mestariseppä, hän. Hän on Herramme isäntärenki ja hänen pajansa on pilvissä. Hän on ukkosen iskijä. Rikki menee nyt kiltisti nukkumaan. Jos tulee kaunis ilma, niin tulee kaunis ilma, ja jos tulee ruma ilma, niin en minä voi takoa kilpaa Suuren Jukan kanssa.

Rikki meni, repäisi kourallisen ruohoja tien vierestä ja ojensi ne Mustille koirankoppiin. Musti näytti hämmästyneeltä, mutta otti yhden heinäkorren suuhunsa ja rupesi pureskelemaan. Tämä huolestutti Rikkiä. - Rikki pani maata, nukkui levottomasti, uneksi Suuresta Jukasta ja heräsi aamun sarastaessa, ennen auringon nousua. Kummallista läiskettä kuului ikkunan takaa. Mitähän se mahtoi olla? Yhdellä hypäyksellä oli Rikki ikkunan luona, jonka hän avasi. Oi, voi! Ulkona oli rankkasade! Oikea kauhea sade, aivan kuin korvosta olisi kaatanut. Kaunissaari! Kaunissaari! Ja Aramintha!...

Jos Rikki olisi ollut kahdenkymmenen vuotias, olisi hän kenties lyönyt nyrkkinsä pöytään; aika-ihmisethän joskus käyttävät tätä viatointia huvia, kuin ei mikään muu auta. Mutta Rikki oli vasta seitsemän vuotias ja alkoi itkeä. Närkästyks suolasi surun.

- Odotappas, - sanoi hän sateelle, - nyt minä poltan sinut.

Pöydällä oli irtirevitty kirjoitusvihkon lehti. Rikki otti lehden ja piti sitä vähän ikkunan ulkopuolella. Seitsemän vesipisaraa putosi lehdelle. Rikki otti tulitikun ja sytytti lehden. Se tupsahti tuleen, ja pian oli paperista jällellä ainoastaan muutamia tuhkanharmaita höntyjä pölkyn päällä, joka oli huoneessa pöytänä.

Mutta samassa hetkessä liikkui muutamia pieniä olentoja pölkyn päässä. Oli vielä puolipimeä ja Rikin täytyi sytyttää uusi tulitikku nähdäkseen, mitä ne olivat. Ihme ja kumma! Siinähan oli seitsemän pientä tulitikun pituista tyttöä, jotka sanoivat Rikille heikolla solskevesiäänellä: - Mitä käsket, herra?

- Vai niin, - sanoi Rikki, joka halveksi kaikkia tyttöjä. - Mitäs pikku matelijoita te olette ja mihin minun tulee teitä kärkeä?

- Me olemme sadepisaraita, - sanoivat pikku tyttöset. - Se, joka meidät muuttaa höyryksi, on meidän herramme, jota meidän tulee totella.

Sadepisaraita! Vettä! Rikki oli nähnyt höyrykoneita. Nyt ymmärsi hän, miksi vesihöyryjen täytyi totella koneenkäyttäjän käskyjä. - No, - sanoi hän hetkisen mietittyään, - koska olen teidän herranne, niin viekää minut Suur-Jukan pajaan! Meidän tulee matkustaa tänään Kaunissaarelle, ja minä tahdon tilata meille kauniin ilman.

Pian näki Rikki noiden seitsemän pienen tytön jälleen haihtuvan höyryksi, nostavan hänet kevyeen sumuunsa ja kantavan kauas myrskyiseen avaruuteen. Hih - hei! Niinkuin vinha tuuli kiitivät he kattojen ja puunlatvojen yli! Lyhyemmässä ajassa, kuin leppäkerttu tarvitsee siipiensä levittämiseen ja tiehensä lentämiseen, oli Rikki jo mustimmassa sadepilvessä. Täällä seisoivat tuo torninkorkuinen, harmaapartainen Suuri-Jukka täydessä työssä pajassaan. Aamurusko hehkui ajossa, palkeet puhalsivat myrskyä, moukari takoi ukkosen jyrinää, pilvet räiskyivät salamoita, pilvenhetaleet lensivät liehuen ilman läpi ja putosivat sateena maan pinnalle.

- Mitäs asiaa pojalla on minun pajaani? - kysyi seppä tuimasti.

- Rakas Suuri-Jukka, - pyysi Rikki, - meidän täytyy aivan välttämättömästi purjehtia tänään Kaunissaareen, ja minä tulen pyytämään sinulta, että takoisit meille kauniin ilman.

- Välitänkö minä teidän pienistä huvimatkoistanne? - ärjäsi torninkorkuinen jättiläinen. - Pellot kärsivät kuivuutta, lähteet ehtyvät, karja menehtyy janoon ja minä olen saanut käskyn takoa sadetta. Pois tieltä, pikku naskali, jollet tahdo joutua moukarini alle!

- Vai niin, - sanoi Rikki. - Nyt olen pyytänyt sinua siivosti, ja sinä vastaat minulle ylpeästi. Etkös tiedä, Suuri-Jukka, että minä osaan polttaa sadetta ja että minä olen sinun herrasi?

Jättiläinen katsoi tyyneästi Rikkiin ja Rikki katsoi tyyneästi jättiläiseen. Silloin vetäytyivät Suuri-Jukan harmaapartaiset huulet leveään hymyyn, ja hän alkoi puhua lempeämmällä äänellä: - Ei, kuules vaan pikku naskalia! Sinulla on rohkeutta, pikku kääpiö! Eikös ilma sinun mielestäsi nyt ole kaunis? Voiko janoinen maa pyytää parempaa ilmaa?

- Miten lienee, - arveli Rikki harmistuneena, - mutta meistä, joiden täytyy purjehtia Kaunissaarelle, on tämä ilma oikein ilkeätä.

- Vai niin, - nauroi jättiläinen, - se ei mukamas kelpaa pikku herroille. Silloin täytyy minun antaa heille oikea rankkasade. Rupeanko takomaan pilven, josta sataa kananmunan kokoisia rakeita, tahi annanko palkeen puhaltaa sellaisen myrskyn, joka kaataa kumoon kokonaiset metsät ja lakaisee tieltään suuret kaupungit merenvirran mukana.

- Ei, - vastusti Rikki itsepäisesti, - sinun tulee takoa auringon paistetta ja kesäilmaa, sinun tulee puhaltaa sopiva tuulahdus Araminthan uusiin purjeisiin. Älä ole niin ylpeä, Suuri-Jukka! Katsos, minulla on tulitikkuni muassa; varo itseäsi, jos minä sytytän pilvesi tuleen! Eilen kertoi isä, että Amerikassa osataan tehdä sadetta. Mutta mikä konsti on tehdä sadetta? Paljo suurempi konsti on voida tehdä kaunista ilmaa.

Olisitpas nyt nähnyt ankaran pilvenjättiläisen! Rikin rohkeus huvitti häntä tavattomasti. Hän tarttui partaansa ja purskahti niin kovaan nauruun, että pilvi halkesi, palkeet repesivät, alasin muuttui vedeksi ja ahjon hehkuva aamurusko vuoti niinkuin laava koko taivaankannelle.

- Onko moista poikaista ennen kuultu? Hän tahtoo muuttaa minut, Suuri-Jukan, höyryksi, aivan kuin teekeittiön! Urhokas sittiäinen, minä pidän sinusta! Koska nyt olen täyttänyt isäntäni käskyn ja kastellut maan, niin saat sinä nyt vuorostasi leikki-ilmasi. Katso ympärillesi, niin saat nähdä!

Ja nyt alkoivat pilvenjättiläisen uudet komentosanat jylhistä avaruudessa niille miljoonille ja jälleen miljoonille vesipisaraille, jotka äsken olivat räiskyneet hänen vasaransa alta. - Lakaiskaa pois tuo punainen laava, joka on vuotanut ahjostani taivaankannelle.

- Ei, anna kauniin aamuruskon palaa! - pyysi Rikki.

- Suu kiinni, pikku kääpiö, älä ole tyhmä! Iltarusko selvä ilma, aamurusko pilvipäivä. No ... nyt on laava poissa. Tehkää nyt aamutaivas harmaaksi kuin tuhka!

- Mitä sinä sanot, Suuri-Jukka? Rupeatko jälleen takomaan sadetta?

- Jollet ole vaiti, pikku kääpiö, niin saapi koko Kaunissaari kylpeä sateessa. Etkös käsitä, että pilvisen aamun perästä tulee kirkas päivä. Noin ... nyt on kaikki tuhkaa. Rakentakaa nyt sateenkaari!

Monet miljoonat sadepisarat marssivat pitkässä, kaarevassa juhkakulussa ylös läntiselle taivaankannelle. Tuskin olivat ne tulleet paikoilleen, ennenkuin yhtä monta miljoonaa idästä nousevan auringon sädettä riensi esiin polkupyörillä ratsastaen yhdestä tuon suuren tuhkakattilan kolosta.

- Seis! - komensi pilven jättiläinen. - Vasempaan päin! Herrat Auringonsäde pyytävät neitejä Vesipisara pyörretanssiin minun sillallani! Mars!

Ja nyt alkoi tanssi loistavalla sillalla! Herrat Auringonsäde pyörivät niin iloisesti Vesipisara-neitien kanssa, että pikku neitien hameenhelmat vivahtelivat kaikille väreille, ja heidän pulleat poskensa tulivat tanssista ruusunpunaisiksi. Silloin hymyilivät herrat Auringonsäde, suloisemmin kuin kukaan muu voi hymyillä, naisten hämmästykselle, kumarsivat kohteliaasti, nousivat polkupyörilleen ja ratsastivat takaisin tuhkaan kattilassa olevan aukon kautta. Neidit Vesipisara menivät kotiinsa suorimaan hiuksiaan ja sitomaan kengännauhojaan pyörrettävän tanssin jälkeen. Mutta missä oli nyt taivaan loistava silta? Niin, missä on nyt kaunehin, mikä silmäämme elon aamuna ihastutti?

- Nyt tulee sade! - huokasi Rikki, kun kaikki oli harmaata hänen ympärillään.

- Mene kotiin ja pane maata! - murisi Suuri-Jukka.

Rikki ei itse tietänyt kuinka hän oli tullut kotiin. Mutta luultavasti oli nuo seitsemän pientä Vesipisara-neitiä kantanut hänet nöyrästi takaisin, kuten olivat vieneetkin, sillä kun hän heräsi sängyssään, paistoi aurinko häntä suoraan silmiin. Samassa kuului maisterin ääni ovella: - Ylös, laiskuri! Varma on valmiina lähtemään Kaunissaareen!

Kaunissaareen? Yhdellä hyppäyksellä oli Rikki jaloillaan ja neljä minuuttia myöhemmin riensi hän rantaan Aramintha käsivarrellaan. Pikku-Jukka seisoi pajan ovella: - Yöllä oli aika sade, - sanoi hän, - mutta nyt on Suuri-Jukka takonut meille kauniin ilman.

- Niin, senvuoksi, että minä peloitin häntä tulitikuillani, - selitti Rikki.

- Se on luultavaa, - tuumi Pikku-Jukka. - Kukas ei Rikkiä pelkäisi?

- En minä tiedä, pelkäisikö hän minua, - vastasi Rikki vähän hämillään, - mutta kyllä se siltä näytti. Tiedätkös, Jukka, nyt minä olen oppinut tekemään ukkosen ilmaa ja komentamaan sateenkaarta. Kun ensi kerran sataa, tahdon minä koettaa.

- Tokkohan? Ehkä me jätämme tuon taivaallisen Isämme tehtäväksi, joka komentaa Suuri-Jukkaa ja meitä kaikkia. Minä luulen, että Hän ymmärtää asian paremmin kuin me.

- Rikki! - kuului maisterin ääni venheestä.

Ja Rikki purjehti venheellä Kaunissaareen, ja Aramintha purjehti kilpaa Varman kanssa. Ja Suuri-Jukka nauroi Rikille pilvessä taivaanreunalla, ja herrat Auringonsäde olivat syöneet neidit Vesipisara, niin että ainoastaan muutamat harvat

heistä ehtivät piiloutua kanervien punaisiin kukkasiin metsämättäällä.

Florio kertoo Lapinmaan peikoista.

FLORION JA UNDA MARINAN SATUJA.

10. Unda Marina kertoo Imatrasta.

Ootko nähnyt, kuin aurinko purppurassaan
Vaipuu Saimaan aaltoihin uinailemaan,
Ja kuinka aamutar nukkuvan herättää,
Kullalle kuusien latvat ne kimmeltää?

Uskoa voitko, kuin järvi uinailustaan
Nousee nopsasti villinä raivoamaan,
Kuohuvaks' koskeksi muuttuu, vaahtoisaksi?
Mieleeni painunut on se ainiaksi.

Uin Nevanjokea illalla myöhäiseen
Nähden linnat ja lyhdytkin loistoineen.
Siell' oli juhla nyt linnassa keisarin,
Mutta mä Laatokan aalloille kiiruhdin.

Vaahtona nousin mä portista Vuoksen tuon,
Lohena hyppelin läpi koskien vuon,
Silloin ihmeeks' kuulin kaukana kohinaa,
Imatran mahtavan pyörtehen pauhinaa.

Siskoni Vellamon neidot, nuo pienoiset,
Saimaan aalloissa aikansa leikkinehet,
Vastaani vimmoin rientävät, kiiruhtaen,
Vaipuvat verta vuotaen mun povellen.

- Siskoni, oi, on poskenne kalpeat nyt!
Ken on rauhanne teiltä jo hävittänyt?
- Oomme tulleet valtahan viettelijän,
Vaipunehet niin hirvittävän syvähän.

Uimme riemuisna rannalla kukkasien,
Saapuvi vuorenhaltija imarrellen:
- Tullos, kaunihiin lapseni, kanssani pois,

Kultavaununi aalloilla sinulle ois!

- Oi, me emme muuta voinehet ymmärtää,
Ol' ajo vaunujen meistä viehättävää!
Näin vei hän meidät vierelle jyrkän tehen
Ja kiskaisi kanssaan aaltojen pyörteesen.

Nyt kuljettiin ain' yhäti alemmas päin;
Kuin leikkien kävi tuo matka ensin näin.
Mutt' äkkiä jouduimme aimo ahdinkoon
Ja vaivuimme vaahtopäisehen onkaloon.

Kuinka kaduimme taas, kuinka surimme me!
Mutta särkynehet oli aaltosemme.
Kun me taivasta kohti nyt katseltihin,
Kuoli pyyntömme kolkkoihin kallioihin.

Oi, sä onnekas ystävä, lahdelmallais,
Joka kostutat kukkia rantamallais,
Meitä muistaos joskus, me kadonnehet,
Me Saimaan muinoiset aaltosehet.

Tää on aaltojen satu. Sen kuulin mä näin,
Ja niin sanoin mä heille: - Oi kotia päin!
Onhan Luojamme armias auttamaan,
Minä vien teidät merehen suojaisaan.

Yhä kuohu käy kuilussa Imatran tuon,
Yhä kansa se katsovi voimaa vuon.
Mutt' ei kenkähän tiedä, ett' kauneus sen
Onpi kyynelet aallokon murtunehen.

11. Florio kertoo Lapinmaan peikoista.

Ootko kuullut sä peikoista Lapinmaan,
Kuin ne tarttuvat kovasti kulkijaan,
Kuin ne järvillä, tuulissa temmeltävät,
Sua, silmäsi lumoten, viettelevät?

Otin sauvan ja läksin mä astelemaan
Läpi Suomen ja kauemmas pohjolaan;
Mua karhuni metsissä tervehtivät.
Tulin Lappiin, miss' tiet kaikki päättyivät.

- Missä peikot? Heit' verojen maksuun ei näy,
Kesäyönä nyt näytän kuin sellaisen käy.
- Rakas herra, nyt tunturin kätköss' ne on;
Tule jouluna verojen ottohon!

Mutt' en lunta ja yötä mä voi odottaa...
Haen Inarin noidan, mi voi avustaa,
Ja kun kiivaasti loitsuja lausui hän,
Aukko aukeevi tunturin seinähän.

Siellä paasilla kömpivän peikkojen nään,
Näen mörköjä, pöpöjä yhtenään,
Ne on niitä, mi lapsia peljättävät,
Ja aikaisten toimia häiritsevät.

Otin luudan ja sillä mä puhdasta tein,
Koko kuopan sisällön merehen vein,
Kuten huonehet pestähän suovalla vaan,
Niin tyhjensin komeron kauttaaltaan.

Kuin ne kulkivat purren ja irvistäen,
Kuin ne riippuivat reunoissa louhikkojen.
Taasen uimalla rantojen saapuivat luo,
Minä heitin ne sinne, miss' kovin ol' vuo.

Siellä rannalla näre ol' rungoton vaan,
Sinisilmänen keiju sill' ol' takanaan.
- Oi, prinssi, - nyt lausui keijunen tuo
- Ootko tykeillä saapunut hyttyisten luo?

Käyt turhaan sä peikkoja lakaisemaan,

Ne on siellä niin kauan kuin uskotte vaan.
Anna peikkojen rauhassa temmeltää;
Poista pimeys, peikotkin häviää.

- Oi, kiitosta! hyvä sun neuvosi on!
Linnan Lappihin nostan, mi auringon on.
- Oi, prinssi, sä kouluja rakenna vaan,
Joihin valo pääsevi virtanaan!

Ja niin rakensin koulun mä pohjolahan,
Luojan totuutta valaisten valvomahan.
Nytpä lapset ne iloiten työssänsä käy,
Eikä unissa heillä nyt mörköjä näy.

Mutta peikoista tarina kertonut on:
Näkin-kengillä uivat ne louhikkohon.
Ja mahtava tietäjämies Inarin
Paleltui mennä jouluna kinoksihin.

HÄRMÄJÄTTILÄINEN.

(Satu Jotunheimistä).

Kaukana pohjolassa oli maa, jonka nimi oli Jotunheim, ja siellä asui jättiläisiä, joita sanottiin härmäjättiläisiksi. Thor^[1] oli sodassa härmäjättiläisten kanssa ja löi ne kuoliaaksi vasarallaan, mutta yksi jättiläinen jäi eloon. Hän oli piiloutunut erään jäävuoren luo lähellä Nordkapia, ja siellä asui hän vielä mennä vuonna. Kukaan ei tiennyt, miten vanha hän oli, kenties noin kolme tahi neljä tuhatta vuotta, sillä hänen nimeänsä ei ollut missään kirkonkirjoissa. Mutta pitkä hän oli, pitkä ja tyhmä, kilometrin pitkä ja kuusi kilometriä tyhmä, niin sanoi kansa. No, kenties se oli panettelua, parasta on uskoa vaan puolet.

[1] Ruotsalaisilla oli muinoin monta jumalaa. Korkein heidän jumalistaan oli Odin; Thor oli ukkosen jumala, ja kaikki jumalat asuivat valoisassa Valhallassa. Mutta Jotunheim oli pimeyden, noitien ja jättiläisten maa kaukana pohjolassa.

Härmäjättiläinen pysyi jotakuinkin koossa, vaikka hän oli niin vanha. Hän oli jähmettynyt jääksi ja kesti kyllä pakkaista, mutta suoja-aällä pelkäsi hän sulavansa. Suurimman osan aikaansa nukkui hän jäävuoreessa, mutta joka sadasvuosi hän heräsi ja katseli ympärilleen maailmassa. Tämä virkisti häntä, niin että hän kyllä luuli voivansa vielä elää tuhannen vuotta.

Härmäjättiläisillä oli palveluksessaan pieniä viekkaita kääpiöitä, joita nimitettiin mustakeijukaisiksi. Ne voivat nähdä vuoren läpi ja tiesivät kaikki, mutta eivät voineet tehdä auringonpaistetta. Ennen niitä oli niin lukuisasti, että kun huusi metsään, tuli heti vastaus. Mutta nyt olivat myöskin mustakeijukaiset hävinneet härmäjättiläisten kanssa, niin että jäljellä oli vaan yksi härmäjättiläinen ja yksi mustakeijukainen. Ja Nordkapin luona asuva jättiläinen oli pannut keijukaisensa vahtimaan jäävuoren kupeeseen siksi aikaa, kun hän nukkuisi.

Tänä vuonna heräsi jättiläinen vähä ennen joulua, potkaisi reiän jäävuoreen ja oikaisi jäykkiä sääriään. - Kuinka pitkältä on aika kulunut? - kysyi hän vakoilijaltaan keijukaiselta, joka seisoi vuoren reunassa vartioimassa.

- Sata vuotta lähemmäksi maailman loppua, - vastasi vakoilija.

- Vai niin, vai niin, - sanoi jättiläinen. - Onko tänne näiden sadan vuoden aikana ilmestynyt joku, joka on viisaampi ja voimakkaampi minua?

- Mistä se tulisi? Suuri jättiläinen, sinä olet voimakkain ja viisain mies koko maailmassa!

- Mutta minä rupean tulemaan vanhaksi.

- Se ei tee mitään, kun voi nukkua niinkuin sinä. Nukkuessaan tulee ihminen voimakkaaksi ja viisaaksi, eikä kukaan nuku niin hyvin kuin sinä.

- Niinpä luulisin. Mutta miten voipi Thor tähän aikaan?

- Thor on mennyt Valhallaan Odinin luo vieraaksi. Hän ajaa enää hyvin harvoin vaunuillaan pilvissä.

- Ei suinkaan tänään ole ukkois-ilma?

- Eihän toki! Eihän ukkonen käy talvella!

- Nyt menemme kävelemään Jotunheimiin. Kiipeä selkääni! Ihmiset tyhmenevät tyhmenemistään. Tahdonpa nähdä, miten tyhmiksi ne ovat tulleet sadan vuoden kuluessa.

Mustakeijukainen kiipesi härmäjättiläisen niskaan ja istui siellä kuin kärpänen. Mustakeijukainen ei ollut pitempi kuin pieni poikanen, joka on saanut ensimmäiset housunsa.

Härmäjättiläinen oikaisi itseensä niin, että hänen jyreät jalkansa rauskuivat, veti seitsenpeninkulmaiset saappaat ylleen ja oli jo parilla askeleella Lapinmaassa Rastekaintunturilla. - No, se on hauskaa, etteivät tunturit ole sulaneet auringon paisteessa. Mutta mitä mustia viivoja minä näen tuolla lumessa?

- Ne ovat rautateitä, suuri jättiläinen. Tuo läntinen menee Lofoteniin ja itäinen on ehtinyt Ouluun.

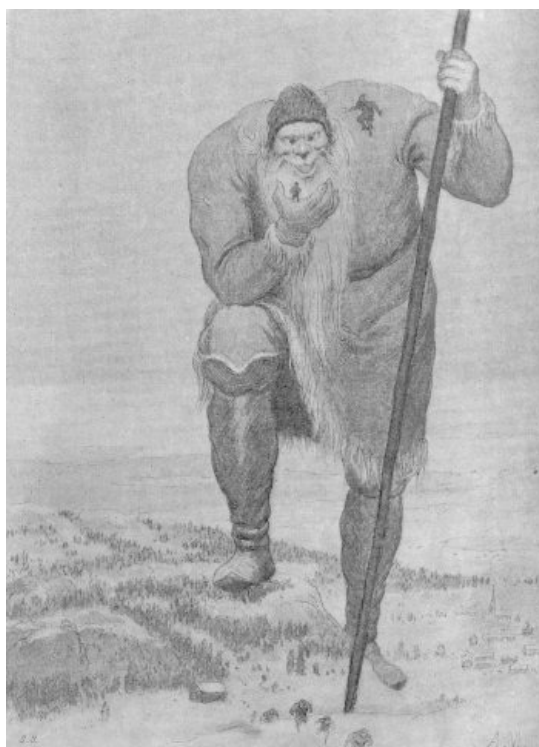
- Rautateitä? Onko se jäätynyttä rautaa?

- Ei, tyhmät ihmiset ovat keksineet monta konstia näinä viimeisinä satana vuotena. Nyt ajavat ne rautateillänsä kuusi peninkulmaa tunnissa.

- Kuusi peninkulmaa! Sepä nyt olisi jotakin! - huudahti jättiläinen halveksien, astui seitsenpeninkulmaisen askeleen ja tuli Tromsöhön Norjassa. Siellä takertui hän sähkölankaan ja oli vähällä katkaista murean jalkansa.

- Kas, miten tyhmiä ansoja ne ovat asettaneet naaleille! - murisi hän.

- Niin, eikös se ole typerää? - sanoi mustakeijukainen. - Ja sitte ne puhelevat toistensa kanssa noita lankoja pitkin.

Härmäjättiläinen.

Härmäjättiläinen suuttui Norjaan, kääntyi takaisin ja oli, muutamia askeleita astuttuaan, Lapinmaassa Inarijärven rannalla. Täällä kohosi erään uudisasukkaan tuvasta savu, niinkuin punainen pilari, hallaiseen talvi-ilmaan. Savun mukana tuli sieltä suloinen, tuoksu, joka miellytti jättiläistä.

- Mitäs pieni väki siellä keittää?

- Ne keittävät kahvia.

- Kahvia! Onko se jonkinlaista puuroa?

- Suuri jättiläinen, kahvi on eräänlaista ruskeata lientä, joka tekee ihmiset iloisiksi.

- Maistakaamme tuota ruskeata soppaa! - sanoi jättiläinen ja otti askeleen eteenpäin, mutta unohti, että hän samassa olikin seitsemän peninkulman päässä kahvipannusta. - Onhan joskus epämukavaa käydä seitsenpeninkulmaisissa

saappaissa. – Kas vaan sitä tupaa, joka juoksi pois luotani! sanoi jättiläinen suuttuneena.

Silloin näki hän maassa pienen mustan esineen lumessa. Hän otti sen ylös, katseli sitä joka sivulta, pisti sen suuhunsa ja alkoi pureskella sitä. – Se oli sitkeä poronliha palanen, – sanoi hän, – se on varmaankin kauan saanut kuivaa auringossa.

– Luultavasti, – vastasi mustakeijukainen. – Muutoin nimittävät ihmiset tuota kumikalossiksi. Sen on joku matkustavainen hukannut lumeen.

– Mitä ne tekevät kumikalosseilla?

– Ne pitävät niitä jalassaan kosteilla teillä, etteivät jalat tulisi märiksi.

– Kosteilla teillä! Jalat märiksi! Mitä velttioita ne ovat, jotka nykyään asuvat Jotunheimissa? Minä tahdon opettaa heitä solskuttelemaan! –

Ja silloin härmäjättiläinen sylkäsi pois kalossin, otti suunsa täyteen talvi-ilmaa ja puhalsi sen ulos sieramistaan. Heti nousi kauhea lumimyrsky, joka vähässä ajassa peitti seudun miehenkorkuisilla lumikinoksilla. – Missä on kahvipata? – kysyi jättiläinen.

– Mustakeijukainen viittasi pohjoiseen, jättiläinen oli tuntevinaan ilmassa kahvin hajua, astui nopeasti muutamia askeleita, mutta eksyi lumipyryssä ja joutui suoraan Pohjan lahteen. Meri oli jäässä, mutta mikäpä jää olisi sellaista raskasta otusta, kun härmäjättiläistä, kannattanut! Jättiläinen pudota puksahti mereen ja nyt olisi hän kyllä tarvinnut kumikalossit!

– Kas tuota solskevettä, joka rupeaa kohoamaan saapasteni varsien ylitse, – huudahti jättiläinen, seisoen keskellä merta. Mutta pahinta oli se, että jalat rupesivat sulamaan seitsemänkulmaisissa saappaissa. Tässä ei ollut muuta neuvoa, kuin kömpiä kuivalle maalle takaisin. Krits, krats kiipesi hän jälleen merestä.

Nyt seisoi hän eräässä kylässä Suomenmaassa. Siellä oli suoja-aikaa, aurinko paistoi ja lapset laskivat mäkeä, rinnettä alas, pellon luona olevalle riihelle.

– Ovatko ne sammakoita? – kysyi jättiläinen.

– Suuri jättiläinen, paetkaamme, täällä on vaarallista viipyä! – varoitti mustakeijukainen. – Nuo tuolla, metsän rinteellä eivät ole sammakoita, ne ovat ihmislapsia.

– Vai niin, vai niin, – sanoi jättiläinen, – minä olen nukkunut niin kauan, että olen unohtanut, miltä lapset näyttävät. Olisipa hauska nähdä, miten tyhmiä nuo elukat ovat. – Samalla ojensi hän pitkän käsivartensa, sai yhden lapsen tukasta kiinni ja nosti sen varovasti luoksensa. Nähtyään jättiläisen juoksivat toiset lapset huutaen pois.

Uteliaana tarkasteli jättiläinen saalistaan. Se oli pieni kymmenvuotias pojannallikka, nimeltään Matti Nopsa ja tavoiltaan nimen mukainen. Pojalla oli sydän kurkussa, mutta hän nieli itkun ja katseli jykeätä jättiläistä navakasti silmiin.

– Vai niin, – sanoi jättiläinen, – oletko sinä yksi niistä, jotka ajavat kuusi peninkulmaa tunnissa ja puhelevat toistensa kanssa ketun ansoilla? Voi sellaista pientä kääpiöraukkaa! Pidätkö itseäsi viisaana, mitä? Tiedätkös kuka minä olen? Minä olen maailman viisain mies.

– Se tulee sinun näyttää toteen, ennenkuin voin sinua uskoa, – vastasi Matti Nopsa. Jättiläisen ylpeileminen harmitti häntä.

– Näyttää toteen? Mitä se on?

– Sinä saat antaa minulle kolme arvoitusta arvattavaksi, ja minä annan sinulle kolme. Jos sinä arvaat minun arvoitukseni...

– Niin minä syön sinut, – keskeytti jättiläinen.

– Olkoon menneeksi, – sanoi Matti, – ja jos minä arvaan sinun arvoituksesi, niin syön minä sinut.

Jättiläisestä oli tämä tavattoman huvittavaa, hän piti tuosta pienestä aimo kerskailijasta ja asetti hänet seisomaan päällensä lumeen. Mutta Matti oli heti jälleen jaloillaan ja komensi: aloita!

– Ei, suuri jättiläinen, – kuiskasi mustakeijukainen, – älä anna narrata itseäsi! Sinä olet tosin viisain mies maailmassa, mutta viisaimmankin voivat nuo tyhmät ihmislapset joskus pettää. – Pidä suusi kiinni! – sanoi jättiläinen suuttuneena. – Sinä saat vielä nähdä, että minä syön tuon nulikan! Minulla on nyt oikein oiva ruokahalu. Vai niin, kolme arvoitusta! No, mitä sinä olet ja minä en ole?

– Kymmenen vuotta vanha, – vastasi Matti Nopsa.

– No, se on kyllä totta. Mutta mitä se on, jota minä olen ja sinä et ole?

Matilla oli hyvä halu sanoa: tyhmä. Mutta hän oli kyllin viisas vastataksaan: tuhat vuotta vanha.

– Niin, niin! Se on myöskin totta. Mutta kuuleppas nyt, – sanoi jättiläinen voitostaan varmana: – Mutta mitä se on, jota en minä ole ja jota et sinäkään ole?

– Krokotiili, – vastasi Matti.

- Krokotiili ... mitä se on?

- No, sopuli, jos sen paremmin ymmärrät.

- Sopuli? No, se on kyllä myöskin totta, - arveli jättiläinen huolestuneena.

- Nyt on sinun vuorosi kysyä.

- Kuka se on, joka syntyi silloin, kun maailma luotiin, ei kuole ennenkun maailma loppuu, eikä kuitenkaan ole vielä viiden viikon vanha?

- Oh, sitä ei kukaan tiedä, et sinäkään, - vastasi jättiläinen hämillään.

- Tiedänpä; se on kuu. No, kuka se on, joka aina nauraa?

Jättiläinen arveli, että se on varmaankin hän itse.

- Ei, se on seinänrako. Arvaa nyt mitä tämä on:

Lensi lintu siivetöin,
Istui puussa jalatoin,
Ampui neiti huuletoin,
Paistoi ilman pannua,
Söi ilman suoloja!

Jättiläisen korvat tulivat niin kuumiksi, että ne alkoivat sulaa.

- Syö poika suuhusi! Syö poika suuhusi! - kuiskasi mustakeijukainen. Mutta jättiläinen tahtoi pitää sanansa ja mietti perinpohjin. Miten lintu voi olla siivetöin ja neiti huuletoin, se oli suorastaan käsittämätöntä.

- Kuule nyt, Matti, - sanoi hän, - kumpi meistä oikeastaan on tyhmä, sinä taikka minä?

- Sitä minä en tiedä, - vastasi Matti varovasti. - Mutta lintu siivetöin on lumi ja neiti huuletoin on aurinko.

- Vai niin, vai niin, - sanoi jättiläinen, - silloin et sinä taidakaan olla tyhmä. Mutta mitä se merkitsee voimaan verrattuna? Tiedätkös, sanotaan, että minä olen maailman voimakkain mies.

- Se sinun tulee myöskin näyttää toteen, ennenkuin uskon sen, - sanoi Matti. - Koeta muuttaa tätä vuotta kolme tuhatta peninkulmaa ja vie se entiselle paikalleen jälleen huomiseksi!

Jättiläinen katseli vuotta, mutta hänen mielestään oli se melkein liian raskas. - Turhaa lorua! - sanoi hän. - Tuota kalliomöhkälettä ei voi kukaan nostaa.

- Kyllä minä voin, - vastasi Matti, -- sen olen oppinut koulussa. Nyt istahdan vuorelle ja istun tässä aamuun asti. Vuori kääntyy maanpallon mukana ympäri kulkien siten kolmetuhatta peninkulmaa kahdessakymmenessäneljässä tunnissa, ja huomenna tähän aikaan olemme vuori ja minä jälleen täällä.

- Suuri jättiläinen, hän pettää sinua! - kuiskasi mustakeijukainen.

- Ei, kuules nyt, Matti, - väitti jättiläinen, - nuo ovat vaan oppineitten konsteja. Anna minun osoittaa voimaani sellaisella tavalla, jonka kaikki käsittävät.

- Saat osoittaa, - sanoi Matti. - Tässä on meidän riihemme. Mene ja pistä pääsi suoraan seinän läpi!

Tähän suostui jättiläinen mielellään. Kerta toisensa perästä paiskasi hän jäisen päänsä seinään, niin että jääsirpaleet päästä lentelivät, mutta seinän läpi ei se vaan mennyt. Lähettäen selitti hän, ettei sitä voi tehdä kukaan.

- Minä voin sen kyllä tehdä, - sanoi Matti. Sitte juoksi hän riiheen, pisti päänsä ulos riihenluukusta ja huusi: - Hyvää päivää, suuri jättiläinen! Nyt minä syön sinut!

Tämä oli jättiläisestä niin selittämättömän huvittavaa, että hän rupesi nauramaan. Siitä oli ainakin pari tuhatta vuotta, kun hän viimeiseksi oli nauranut, ja se oli tapahtunut silloin, kun Thor vaunuineen ajoi kuperinkeikkaa pilvissä. Niin hillitsemättömästi rupesi hän nyt nauramaan, että hän aivan unohti vanhan, hauraan ja heikon jääruumiinsa. Korvat olivat sulaneet, pää oli hankautunut riihen seiiniä vastaan, jäinen sydän oli sulanut ja jalat muuttuneet meressä vedeksi. Nauru ja auringon paiste tekivät hänestä tykkänään lopun. Prrrr, ktrakull, pimpass! Koko jääolento meni murskaksi ja jäljelle jäi vaan suuri kasa vettä ja hyhmää. Siinä oli nyt jättiläisen jäähyväiset tälle maailmalle. Mustakeijukainen peljästyivät niin, että hän livisti tiehensä minkä voi, juoksi metsään, tarttui jäniksenlankaan ja lopetti mustan elämänsä valkoisessa lumessa.

Matti Nopsa oli ylpeä voitostaan, mutta hänen kävi sääliksi, että niin voimakas jättiläinen oli yhtäkkiä muuttunut vesilätäköksi. Kylän lapset kokoontuivat hämmästyneinä ja uteliaina tuolle korkealle kinokselle, johon jättiläinen oli uupunut, ja mietiskelivät, olikohan hän syönyt montakin lasta. Mutta eräs pieni tyttö hiihti suksillansa kinokselle ja sanoi: - Ei, jättiläinen oli hyvä, jättiläinen ei ole syönyt lapsia. Kirjoittakaamme hänelle hautakirjoitus. - Ja sitte hän kirjoitti suksen sauvalla lumeen:

»Tässä lepää viimeinen härmäjättiläinen. Hän oli suuri ja tyhmä, mutta hän ei tehnyt mitään paha maailmassa. On hyvä olla viisas, mutta parempi on olla tyhmä ja hyvä, kuin viisas ja paha».

Ja sitte itki pieni tyttö auringonpaisteessa härmäjättiläisen haudalla. Ja härmäjättiläisen hautakirjoitus oli, kuten monen

muunkin, kirjoitettu lumeen.

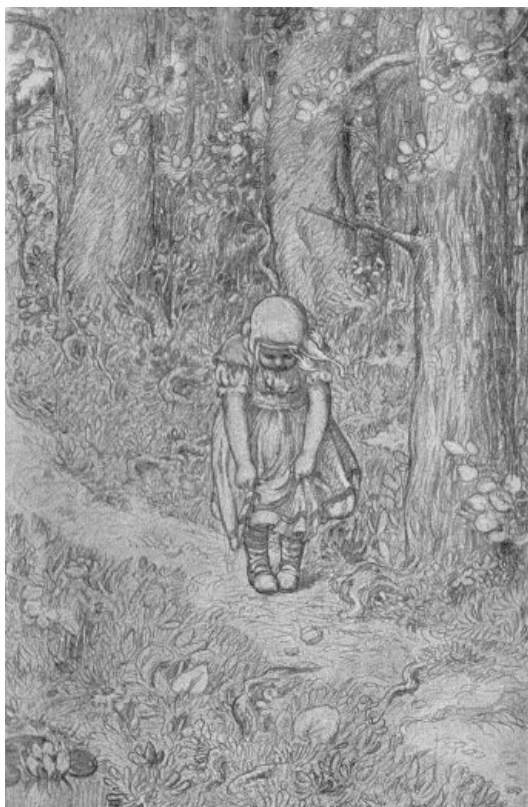

LEIKKAA KAURAA.

Leikkaa, leikkaa kauraa,
Kenpä sitoo lyhteen?
Senpä tekee armahani,
Koska me pääsemme yhteen.
Meninpä ulos aamulla,
Kaste oli ruohossa -
Mutt' armas oli poi'essa,
Sain yksin kotiin tulla.

Leikkaa, leikkaa kauraa,
Kenpä puipi lyhteen?
Kenpä jyväni myllyyn vie?
Ken saapi kanssani yhteen.
Meninpä ulos päivällä,
Kävin linnun pesällä -
Lintu ei laulanut lemmestä,
Sain yksin kotiin tulla.

Leikkaa, leikkaa kauraa,
Kelle puuron annan?
Sille, ken saapi lusikkani
Ja jonka sormusta kannan.
Meninpä ulos illalla
Kuutamolla kauniilla;
Ja kukin otti omansa,
Mutt' tonttu jäikin ilman.

PUNAISET KENGÄT.

Oletkos kuullut puhuttavan Löfin Riikasta, joka tahtoi mennä taivaaseen punaiset kengät jalassa? – Mitä ihmettä? Mennä taivaaseen? – Odota hiukan! Löf oli uutisasukas, joka raivasi metsää ja oli rakentanut itselleen mökin sen suuren joen rannalle, joka laskee Oulunjärveen. Lehtinen oli hänen oikea suomalainen nimensä, mutta kaupungissa oli joku kääntänyt hänen nimensä Löfiksi, se oli muka hienompaa. Kunnollinen työmies hän oli, ja hänen vaimonsa oli yhtä ahkera. Talvella hoiti vaimo kahta lehmää ja kahta lammasta, mutta kesällä auttoi hän miestänsä tervan poltossa, ja elukat saivat parhaastaan tulla omin neuvoin toimeen, paitsi silloin, kun satuttiin saamaan kylästä joku paimenpoika ruokapalkalla.

Heidän ainoa rikkautensa oli tyttö, jonka nimi oli Erika ja jota kutsuttiin Riikaksi. He olisivat kyllä toivoneet itselleen poikaa, joka kerran olisi auttanut isää tervahaudalla, mutta Riikka oli jo seitsemännellä, eikä hänellä vielä ollut veljeä.

Kirkolle ei ollut pitkältä, mutta kylään oli pitkä matka, ja Riikalla ei ollut ketään, jonka kanssa olisi leikkinyt, kun vanhemmat olivat metsässä. Mutta Riikka ei ollut neuvotoin. Hän teki itselleen lehmiä männynkävyistä, pani niille tikuista neljä jalkaa, kaksi sarvea ja hännän. Ne asuivat hänen navetassaan tuvanportaan alla, mutta Riikalla itsellään oli oma tupa ja talo erään suuren kiven takana veräjän luona. Joka aamu vei hän lehmät laitumelle ja joka ilta kotiin lypsettäväksi. Särkyneen lautasen palaset olivat olevinaan viilipyttyjä. Yhtä hauska se oli. Lehmät olivat siivoja lehmiä, jotka eivät koskaan juosseet hänen luotaan metsään, eikä mitkään karhut niitä ahdistelleet. Männynkävythän osasivat puskea.

Riikalle juhtui mieleen, että lehmien seurassa tulisi olla lampaita. Hän löysi metsästä leppien siemennuppuja ja teki niille jalat. Ne olivat pikku lampaita; niitä ei hän voinut lypsää, sillä lampaita ei lypsetä. Mutta leppien siemennuput eivät olleet yhtä kuuliaisiksi kuin männynkävyt; ne pyörivät pois tuulen mukana, linnut nokkivat niitä ja saivat tikkuja kurkkuunsa.

– Minä tarvitsen paimenpojan, – ajatteli Riikka. – Enhän minä voi olla koko päivää metsässä lampaita paimentamassa. Minunhan täytyy puhdistaa tupani ja lakaista lattiani. Jospa minä saisin veljen paimenpojaksi! Rakas Herra Jumala, anna minulle pieni veli!

Riikka oli joka sunnuntai kuullut isän ja äidin lukevan Jumalan sanaa. Hän tiesi, että Jumala on hyvä, että Hän mielellään antaa, jos Häneltä pyytää jotain hyvää, ja että Hän asuu taivaassa. Ja tapahtui, että Jumala, joka aina kuulee lasten rukoukset, nytkin kuuli pikku Riikan rukouksen ja antoi hänelle veljen paimenpojaksi tahi johonkin muuhun toimeen maailmassa.

Kun Riikka palasi tupaan, näki hän suureksi ilokseen pienen veljen samassa kätkyessä, jossa hän itse oli muutamia vuosia ennen nukkunut. – Äiti, äiti, – huusi hän, – Jumala on antanut minulle paimenpojan! Anna hänen heti tulla minun kanssani lammasten luo metsään!

– Odota vähän! – sanoi äiti.

Isä sanoi: – Odota, kunnes pikku veljesi on oppinut kävelemään!

Pojalle annettiin nimeksi Maunu, ja Riikka odotti koko kesän, syksyn, talven ja kevään, mutta vielä seuraavan kesän alussa osasi Maunu ainoastaan ryömiä niinkuin koiranpenikka, sillä jalat eivät häntä kannattaneet. Riikan lehmät ja lampaat olivat talven ajan asuneet takan alla padan kanssa, mutta nyt täytyi niiden päästä laitumelle, ja heti kun lampaat tulivat ulos, vei tuuli ne mukanaan. Riikan kärsivällisyys loppui. – Rakas Herra Jumala, – pyysi hän, – opeta Maunu käymään, että saisin hänestä paimenpojan!

Riikka toivoi, että Maunu hänen tupaan tullessaan juoksisi häntä vastaan. Mutta ei, Maunu ryömi entiseen tapaansa, eikä Riikka voinut käsittää, miksi Jumala ei auttanut. – Kenties ei Hän ole kuullut minua! Kenties täytyy minun mennä Hänen luokseen taivaaseen, että Hän oikein kuulisi pyyntöni!

Eräänä lauantai-iltana hämärän ajalla saapui taloon kuljeskeleva suutari raskas pussi seljässä. Isä oli ulkona ja Riikka oli lehmiensä luona; äiti kehräsi tuvassa ja suutari latoi pöydälle joukon kenkiä, joita hänellä oli sekä suurille että pienille. Äiti osti isälle parin pieksuja ja itselleen puukengät. Lapset eivät nyt mitään kenkiä tarvinneet; Riikka kulki avojaloin, ja Maunu sai odottaa, kunnes hän oppi kävelemään.

Mutta suutari oli itsepäinen. Hänellä oli pienet pieksut juuri Riikkaa varten ja kun ei äiti tahtonut niitä ostaa, veti hän pussistaan esiin parin punaisia sahviaanikenkiä, jotka olivat jollekin herraslapselle tilatut.

– Menkää matkaanne! Tuollaista turhamielisyyttä! Mitä minä tuollaisilla koruilla tekisin? – vastasi äiti.

– Ostakaa nyt sentään, – pyysi suutari liikuttavasti; – saatte ne puolella hinnalla. Minä tein ne herrastalon pienelle neidille, mutta ne eivät sopineet hänelle, ja niin sain minä, köyhä mies, pitää ne ja menettää kaiken sen, mitä ne olivat minulle maksaneet.

Liekö sitte syynä ollut äidin hyvä sydän, vaiko se, että kengät sai puolella, pääasia on, että äiti lopuksi osti nuo punaiset kengät. Ne piti säilyttämään lukitussa arkussa. Riikka ei saisi niitä nähdä, ennenkuin hän tuli ymmärtäväisemmäksi. Kengät olivat tehdyt yhdentoista vuoden vanhalle tytölle. Ja kun arkku oli ullakolla, mutta äidin täytyi mennä lehmiä lypsämään, niin asetti hän kengät toistaiseksi nurkkakaappiin.

Keväällä oli taloon tullut sokea ruotimummo, jonka piti olla talossa kolme kuukautta. Seuraavana sunnuntaiamuna, kun isä ja äiti menivät kirkkoon, lupasi ruotimummo heidän poissa ollessaan hoitaa taloa ja lapsia. Riikka tuuditti pikku veljeä ja mietiskeli, milloinkahan Jumala antaisi sille niin lujat jalat, että se kykenisi hänelle paimenpojaksi.

- Onko taivaaseen pitkä matka? - kysyi hän ruotimummolta, joka istui ja luki ulkoa vanhoja virsiä, joita hän ei enää voinut lukea kirjasta.

- Muutamilla on pitkä matka ja muutamilla lyhyt, - vastasi mummo, - mutta hyvillä lapsilla ei ole koskaan pitkältä taivaaseen. Heidän tulee vaan muistaa, että tie on kapea ja tien molemmilla puolilla on syvät ojat: oikealla puolen maailma ja vasemmalla puolen synty. Eikä sitä niin tarkasti tiedä, mitä alla on. Mutta sen, joka tahtoo taivaaseen vaeltaa, tulee kulkea varovasti ja katsoa suoraan eteensä; ei saa katsella oikealle, ei vasemmalle, eikä tielle jalkojensa alla.

Riikan miettiessä, mitähän nämä sanat merkitsivätäkään, sattui hänen katseensa puoliavoimeen nurkkakaapin oveen, ja siellä kiilsivät jotain punaista. Äiti oli kiireissään sunnuntai-aamuna unohtanut kätkeä punaiset kengät kirstuun.

Riikka tuli uteliaaksi, kiipesi hiljaa penkille ja veti kengät esiin. Oi, niin kauniit kengät! Näin koreata ei hän ollut koskaan ennen nähnyt. - Ne ovat liian pienet äidille, ne ovat varmaankin minua varten tehdyt!

Sitte koetti hän kenkiä. Niin, vähän liian isot ne olivat, mutta sitte ne eivät purista varpaita. Oi, miten hienoa! Ja samassa juolahti hänelle mieleen, että nythän hän voisikin mennä taivaaseen. Ei hän voinut mennä sinne avojaloin, mutta näin hienoissa kengissä Jumala kyllä hänestä pitäisi.

Tuossa tuokiossa oli hän ulkona, eikä köyhä, sokea ruotimummo huomannut mitään. Mistä Riikka nyt löytäisi Jumalan? Taivas oli niin suuri ja niin korkea... Mutta jos hän menisi vanhan, kyhmyisen männyn luo, jonne hän näki auringon eilisenä iltana laskeutuvan? Aurinkohan menee Jumalan luo nukkumaan; siis täytyy Jumalan asua kyhmyisen männyn takana.

Riikka kiirehti askeleitaan. Hän tahtoi joutua takaisin päivälliseksi. Joka toisella askeleella katsoi hän jalkoihinsa. Kengät olivat niin pehmoiset; tikut ja kivet eivät ollenkaan tuntuneet. Kengät laahasivat hiukan, koska olivat liian suuret, mutta ei se haitannut sitä, joka oli tottunut käymään avojaloin.

Kuitenkin oli jotain hyvin kummallista noissa uusissa kengissä. Sillä kaikkialla missä Riikka kulki, tuntui hänestä, kuin olisi joku huutanut hänen jälkeensä. Veräjän sanoi: - Minnekäs Riikka on matkalla niin kauniissa kengissä? Tie sanoi: - Varo kenkiäsi, etteivät kastu rapakossa! Aita sanoi: - Kiipeä minun ylitseni, jos uskallat niin koreilla kengillä! Ja harakka ladonkatolla nauroi: - Anna minulle kenkäsi, Riikka, näethän, että olen avojaloin!

Tie kulki lähellä joen rantaa ja sielläkös syntyi sipinää suuressa koskessa, kun Riikka tuli lähemmäs. Kaikki aallot, kaikki kivet ja kaikki hyppivät kalat huusivat: - Riikka, Riikka, Riikka, me olemme niin köyhiä, anna meille punaiset kenkäsi!

Eikä asia muuttunut paremmaksi, kun hän tuli kyhmyisen männyn luo ja istahti lepäämään eräälle kivelle. Siellä oli suuri muurahaispesä männyn juurella; sata muurahaista tahtoi kiivetä hänen jaloilleen ja syödä hänen kenkänsä. Heinäsirkka oli yhdellä hyppäyksellä hänen hameensa liepeellä, kihnutti jalkojensa ja sanoi: - Muurahaiset ovat niin nälkäisiä, Riikka, anna niille punaiset kenkäsi!

- Etkös häpeä! - sanoi Riikka, hyppäsi seisolleen ja puisti elukat itsestään. Mutta nyt oli hän männyn luona, ja missäs oli taivaaseen vievä ovi? Yhtä kaukana oli yhä männynkin takana taivaan sininen reuna. Eikö taivaassa ollutkaan ovea? Tahki kenties ei Jumala ollut kotona? Kenties oli hän kirkossa?... Niin, nythän oli sunnuntai! - Miten tyhmä olinkaan, - ajatteli Riikka. - Tänään on Jumala kirkossa. Minun täytyy mennä sinne.

Oli vielä hyvä matka kirkolle, mutta Riikka astui reippaasti. Hän oli ollut ennen siellä isän ja äidin kanssa jouluaamuna ja silloin oli hänellä ollut sukat ja virsut, mutta nyt oli hän paljo hienompi.

Riikka tuli kirkkoon jumalanpalveluksen kestäessä. Siellä oli paljo väkeä ja kaikki penkit olivat täynnä. Riikka tunkeutui sisälle ja istui käytävän lattialle. Silloinhan hänen täytyi ojentaa jalkansa, niin että kaikki saivat nähdä hänen punaiset kenkänsä. - Mitähän ne pitävät minun punaisista kengistäni, - ajatteli Riikka. Pappi saarnasi ja messusi, urut soivat, kansa lauloi virsiä, mutta Riikka ei kuullut mitään, hän näki vaan punaiset kenkänsä ja ajatteli, mahtoiko kirkossa olla muita yhtä koreita kuin hän.

Jumalanpalvelus loppui, kansa virtasi ulos kirkosta ja Riikka meni myös. Kuka veti häntä hameesta kirkon portailla? Äiti se oli, hänen oma äitinsä, ja heti jälessä tuli isä. - Rakas lapsukaiseni, kuinka sinä olet yksin tänne tullut?

- Minä menin taivaaseen pyytämään Jumalalta, että hän opettaisi Maunua kävelemään, mutta Jumala ei ollut kotona. Minä luulin hänen olevan kirkossa.

- No löysitkö sinä hänet kirkosta? Oletko sinä rukoillut oikein hartaasti, niinkuin Jumalaa tulee rukoilla?

Ei, sitä ei Riikka ollut tehnyt. Hän häpesi sitä tunnustaa. Hän oli aivan unohtanut, mitä varten hän oli tullut kirkkoon.

- Minä ymmärrän, - sanoi äiti, joka nyt huomasi punaiset kengät, - sinä et tiedä parempaa. Onhan suuriakin ihmisiä, jotka eivät ajattele muuta kuin turhamielisyyttä kirkossa. Heitä nyt pois koristuksesi, ja kulje meidän mukana kotiin!

Riikka totteli. Äiti tarkasteli kenkiä. Ne olivat lintassa, likaiset ja repaleet. - Miksi en lukinnut heti pahuksia arkkuuni? Nyt eivät ne kelpaa mihinkään muuhun, kuin lapselleni turhamielisyyttä opettamaan. Tule Riikka!

Kotimatalla tulivat he kosken rannalle. Kivet, virta ja kalat ilkkuivat kuten ennenkin: - Riikka, Riikka, me olemme köyhiä, anna meille kenkäsi!

- Kuule, äiti, mitä ne sanovat!
- Mitä ne sanovat? - Ne sanovat: me olemme niin köyhiä, anna meille kenkäsi!
- No, eivät ne tule rikkaammiksi siitä aarteesta. Mutta saakoot mielellään, mitä tahtovat.

Ja niin heitti äiti punaiset kengät koskeen. Riikka näki niiden tanssivan aalloilla, kunnes virranpyörre ne nielasi. - Voivatkohan kalat uida niissä, - ajatteli Riikka. Mutta hänellä oli itku kurkussa. Ei hän koskaan maailmassa saisi enää niin kauniita kenkiä.

- Älä itke, - lohdutti äiti. - Mitä' sinä luulet, että Jumala olisi sanonut, jos sinä olisit tullut hänen luokseen punaisissa kengissä. Jumala olisi sanonut: - Vältitkö minä sinun punaisista kengistäsi? Pois luotani, turhamielinen sydän! Minun luokseni tulevat ainoastaan köyhät ja nöyrät ihmiset, ja ne tulevat kaikki avojaloin!

Riikan pyyhkiessä kyyneleitään tapahtui, kun he tulivat kotiin, että ruotimummo tuli heitä vastaan pikku Maunun kanssa, joka nyt otti ensi askeleitaan omin jaloin. Ja Riikka tuli niin iloiseksi, että hän aivan unohti punaiset kenkensä. Jumala on niin ihmeellisen hyvä, että hän kuulee nekin rukoukset, jotka ihminen on ainoastaan ajatellut, mutta unohtanut rukoilla.

LAPSENI.

Pikku Tuttu Koivu on
Kädetön ja jalaton! -
Lattiat hän puhtahaksi
Tekee meille, mieluisaksi.
Nyt sä, pieni lapsosein,
Istu hiljaa polvellein!
Ihmiset sun unhoittavat,
Tuskin ruokaa tarjoavat.
Mitäs tänään syödä sait?
Rikkoja? No, oles vait!
Nyt saat syödä kyllikses,
Puuron on einehes;
Siitä tulet lihavaksi,
Somaksi ja pulskeaksi.
Mutta yksi ehto mulla,
Jonka täytyy muistoos tulla,
Onpi: että piilohon
Käyt, kun vitsaa tarvis on!

OVELA TULEE OLLA.

Petter Marttinen tuli jauhojansa hakemaan myllystä. - Niin ja niin paljon tulee olla jauhoja, - arveli Petter, - sillä niin ja niin paljon rukiita minä tänne toin.

- Niitä tulee olla yksi kappa enempi, - vastasi Mylly-Matti.
- Ei, mutta, - sanoi Petter.
- Kyllä, mutta, -- sanoi Matti, - sillä niin ja niin paljon sinä tänne toit.

Matti oli itsepäinen. Ja mitäs Petter rupeaisi kinastelemaan, koska hän sai enempi? Mutta se, joka oli suutuksissaan, oli mylläriin Maija.

- Kuuleppas nyt Matti, - sanoi hän ukolleen, sinä olet niin tyypityhmä, että sinä voit syödä lusikan puuron mukana. Miksi sinä lahjoitit Petterille kappan jauhoja, kun ei hän niitä tahtonut ottaa?

- Koska ne oikeuden mukaan olivat hänen, - sanoi Matti viattomasti.
- Hänen ja hänen? Sinun ne olivat, koska ei hän tahtonut niitä ottaa. Tulee aina pitää puoliaan, tulee olla ovela.

Matti ihaili Maijan tavatonta ymmärrystä. Hän piti kyllä puoliaan, hän oli ovela, hän! Mutta eräänä päivänä valitteli hän:

- Rotat syövät meidät kokonaan.
- Eivät ne ole minuun koskeneetkaan, - sanoi Matti.
- Ne syövät kaikki mitä meillä on, - selitti Maija.
- Yöllä ovat ne syöneet reijän Mikkolan säkkiin.

- No, viritä hiirenloukkuja!

- Luuletko, että ne menevät pyydyksiin? Mitä vielä, siksi ovat ne liian viisaita. Mutta nyt olen minä ovelampi niitä. Minä viritän rotansakset ja kylvän jauhoja niiden päälle, niin että ne näkevät vaan jauhot.

Maija viritti rotansakset myllynlattialle ja riputti jauhoja niiden päälle. Vähän ajan perästä kuuli hän Pikku-Matin huutavan niin kovasti, että se kuului, vaikka myllynratas kolisi.

- Mikä poikaa vaivaa? -

Pikku-Matti oli kolmivuotias vapautta rakastava mies; hän vaelteli ympäri ilman poliisia. Nyt oli hänen oikea jalkansa tarttunut kiinni rotanpyydykseen.

- Saitko sinä jotain? - kysyi Matti suppilon kautta myllyn ylikerrasta.

- En muuta kuin yhden pojan, joka on tyhmän isänsä kaltainen, - vastasi Maija, irroittaen pojan rotanpyydyksestä.

- Nyt tulen olemaan viisaampi, - ajatteli Maija. - Mitä ne välittävät pienistä loukuista? Nyt tulen virittämään kokonaisen vuoren niille. - Sitte otti Maija vanhan hyljätyin tomuluukun, joka oli raskas kuin ovi, asetti sopivan puikon sen alle ja puikon alle palan paistettua juustoa. - Haju viekoittelee ne tänne ja täällä tulee kestit. Koko rottaparvi rupeaa jyrsimään kilpaa, ja, puksis, putoaa luukku.

Seuraavana aamuna oli Maija utelias. Oikein, luukku oli pudonnut, mutta reuna oli ylhäällä. Vähemmän kuin kuusi ei niitä voinut olla, kenties oli niitä koko tusina. Maija nosti riemuissaan luukkuja ja löysi parhaan kanansa, joka oli aivan litistyneenä rottien vuoren alla.

- Saitko jotain? - huusi Matti suppilon kautta.

- Sain, - vastasi Maija puoleksi itkien, - minäkin rupean tulemaan sinun kaltaiseksesi, isä! Kuinka minä voinkaan unhoittaa, että kanoilla on tapa pistäytyä myllyyn, saadakseen osansa jyväsäkeistä?

Nyt loppui vähäksi aikaa sota rottia vastaan. Mutta nuo kiittämättömät kuokkavieraat käsittivät niin vähän Maijan rauhaa rakastavaa ajatustapaa, että ne tulivat yhä julkeammiksi. Vihdoin nakersivat ne rikki Matin saappaat ja Maijan sukat.

- Kas niitä, miten hyvä ruokahalu niille on tullut! - sanoi Matti.

- Ei, nyt ei auta mikään muu, kuin että lainaamme lukkarin kissan. Se kuuluu olevan oikein mainion viisas rottakissa, lukkarin muorin sanojen mukaan.

- Niin, niin, - sanoi Matti. - Kunhan hän vaan ei sinua narraisi.

- On kai minulla sentään enemmän ymmärrystä kuin kissalla ja sinulla, - tiuskasi Maija.

Maija sai lainaksi lukkarin kissan ja kestitsi sitä niin maidolla ja jauhopuurolla, ettei mirri ollenkaan välittänyt rotista.

- Vai niin, - sanoi Maija, - aijotko sinä olla minua ovelampi? - Sitte antoi hän mirrin nähdä nälkää kaksi päivää sillä seurauksella, että mirri söi häneltä parhaan kukonpojan. Jotainhan täytyy saada, kun on pyydetty vieraaksi.

- Saitko jotain? - kysyi Matti.

- Sellainen! Odotappas, nyt saat ensin nähdä nälkää ja sitte sinut suljetaan myllyyn!

Mirrin oli nälkä ja hän asettui vahtimaan, nyt vihdoinkin hoitaakseen virkaansa. Rotan hajua oli siellä joka nurkassa. Mutta rotat olivat yhtä oveloita kuin mirrikin, eivätkä tulleet ulos koloistaan. Mirri sai odottaa. Mutta mirri ei ollut suotta niin mainion viisas, miksi lukkarinmuori oli häntä kehunut. Tuolla oli tyhjä säkki myllyn lattialla. - Jos minä nyt menen säkkiin, - ajatteli mirri, - niin tuntevat rotat ainoastaan jauhojen hajun ja luulevat, että minä olen juossut pois.

Niin, mirri kömpi säkkiin. Mutta sitä ei hänen olisi pitänyt tehdä. Sillä Matilla oli paljo tänä yönä jauhatettavaa ja hän kulki lyhty kädessä myllyssä nähdäkseen, oliko jyviä suppilossa, etteivät kivet kuumenisi. Silloin liikkui jokin tyhjässä säkissä. - Vai niin, - ajatteli Matti, - ovatko ne nyt tuolla? Nyt ei niille enää kelpaa saappaat ja sukat, nyt täytyy niille olla säkin parhaat jauhot. Mutta minä ne kyllä narraan. Ovela täytyy olla.

Matti satoi varovasti säkinnuoran kovaan solmuun, heitti säkin selkäänsä ja meni myllynrännille. Vesi virtasi, Matti piti säkkiä niin kauan veden alla, että rottien varmaankin nyt jo täytyi olla kuolleina. - Miten ne potkivat ja vinkuvat ne raukat! - ajatteli Matti. - Oih! Sellaista inhoittavaa työtä. Mutta nyt minä narraan Maijaa, joka on niin käsittämättömän ovela!

Kun kaikki säkissä oli hiljaa, meni Matti kotiini otti säkin mukaansa ja pani sen tuolille sängyn viereen, jossa Maijan hame riippui. Aamulla aikoi Maija ottaa hameensa, mutta löysi hämmästykseseen märän säkin.

- Mitä siinä on? - sanoi hän.

- Siinä on uusia perunoita, - sanoi Matti. Niin viisas ei hän ollut mielestään ollut eläessään. Uusia perunoita! Ja sitte ne olisivatkin noita kauan turhaan pyydystettyjä rottia! Matti nauroi, niin että putosi säkin päälle istumaan.

- Kuules nyt, ukkoseni, - sanoi Maija epäilevänsä, - sinä olet luotu narrattavaksi, mutta et muita narraamaan. Avaa heti säkin nuora!

Umpisolmu leikattiin auki, ja siellä makasi lukkarin ylistetty mirri aivan näköisensä, mutta sillä erotuksella, että hän nyt oli kuollut. Matin tavatoin iloisuus sai ällistävän lopun.

- Tyhmä, tyhmä, tyhmä, tyhmä! - olivat ensimmäiset sanat, jotka Maija sai kuuluviin hämmästyneiltä huuliltaan. Hän olisi voinut lisätä sanat, joita niin usein on syytä puheeseen liittää: - tyhmästi, mutta hyvässä tarkoituksessa!

Kun hän jälleen oli saanut takaisin palasen entistä rohkeuttaan, lisäsi hän: - Nyt ei auta muu, kuin että koko mylly täytyy polttaa!

- Tokkohan? - sanoi Matti.

- Täytyy, - sanoi Maija, - sillä ihmisen tulee olla ovela.

- Tokkohan? - sanoi Matti vielä kerran.

SAIRAAAN LAPSEN KEHTOLAULU.

Pikku lintu pesähäs
Lennä leposalle.
Unta, pieni, silmähäs,
Rauha nukkuvalle!
Lumi tuolla lankeaa,
Äiti lullan valmistaa;
Äiti valvoo lasta,
Pois on nukkumasta.

Äidin sulo-helmahan
Nuku nurmikoille.
Myrskytuulet maailman
Eivät saavu noille.
Tuolla myrsky pauhajaa,
Lapsen posket kalventaa;
Äidin henki hellä
Ne peittää kukkasella.

Souda maille unelmain
Pikku venosessa;
Siellä riemua on vain
Rauhan kunnaksessa.
Taivas siellä sinertää,
Tähdet tulin välkkyää,
Kuu hut kultaa valaa
Yli metsän alaa.

Siellä merta unelmain
Ajatukset kulkee,
Kysymykset monet vain
Kuolo i'äks sulkee.
Ajat jälleen muinoiset
Kauan poi'es mennehet
Iloksemme palaa,
Muistoin meitä halaa.

Nyt jo tuska laukeaa,
Uni suopi hoivaa,
Pieni jalka levon saa,
Käsi pieni voimaa.
Ilolla kuin lintunen
Lennät läpi aikojen,
Merten yli maille
Toivon, armahaille.

Eikös oksaa, kuihtuvaa
Kevät herättele,
Eikös jäätä koleaa
Lämpö sulattele!
Eipä haavaa tuskaisaa,
Jot' ei Hän voi parantaa,
Hän, mi kasvun antaa,
Meistä huolen kantaa.

Nuku, silmä lemmekäs,

Helmaan äidin, hellä,
Nuku Luojan turvihin,
Heräät keväellä.
Nuku, lapsi viatoin;
Taivaan Isä verratoin
Antaa lempeyttä,
Kristus terveyttä.

MOPPE.

Tiedätkö, lapsi, mitä suojelusenkelisi sanoisi, jos hän istuisi jonakin aamuna vuoteesi vieressä ja näkisi sinut valmiiksi puettuna menemään päivän askareihin? Hän sanoisi:

- Rukoile Jumalalta selviä ajatuksia, ja hanki ajatellaksesi hyödyllisiä tietoja. Rakasta hyvää, missä ikinä sitä löydät, ja inhoa pahaa, missä ikinä se sinua viekoitteleekin. Säilytä mielikuvituksesi puhtaana, että Jumala joka silmänräpäys voipi katsella sitä niinkuin kristallikirkasta lähdettä. Mutta ennen kaikkea opi kieltämään oma tahtosi, ja taivuta se vapaaehtoiseen tottelevaisuuteen sen hyväksi, joka on oikein, niin olet oppinut vaikeimman tehtävän maailmassa. Tahdosta riippuu toiminta, ja toiminnasta riippuu ihmisen arvo. Mutta oman tahdon taivuttamisessa on paljo vastusta ja usein kyyneleitäkin. Monet kiitetyt sankarit ja kuninkaat ovat hallinneet maita ja kansoja, mutta joutuneet perikatoon, kun eivät ole voineet hallita itseänsä.

Tahdon kertoa sinulle kolme muistoa lapsuudestani. Ne olivat vähäpätöisiä tapauksia, mutta en unohda niitä helposti, koska olen niistä oppinut, miten lasten tulee taivuttaa omaa tahtoansa.

Olin yksi niistä onnellisista lapsista, joilla on hyvä koti ja hyvät vanhemmat. Isäni ja äitini näkivät: meidät mielellänsä iloisina, eivätkä koskaan kieltäneet meiltä viatointa huvia. Meillä oli paljo vapautta, mutta aina sillä ehdolla, että tottelisimme, ja tottelisimme vapaatahtoisesti. Vanhempani olivat kalliisti ostetun kokemuksen kautta oppineet tietämään, mistä arvosta itsensä kieltäminen on.

Olin kuusi vuotta vanha ja sisareni neljä vuotta, kun äitimme eräänä päivänä tuli hautajaisista ja toi sen ajan tavan mukaan tuliaisiksi suuren rinkilän lapsille. Hän jakoi rinkilän kahteen yhtä suureen osaan, ja me olimme rupeamaisillamme sitä maistelemaan, kun isäni yhtäkkiä sanoi: koettakaapa säästää se huomiseksi!

Katsoimme hämmästyneinä toisihimme. Emmekös olleet saaneet rinkilää omaksemme, että saisimme tehdä sillä mitä tahdoimme?

- Kyllä, jatkoi isäni, rinkilä on teidän; te saatte kyllä syödä sen nyt heti, mutta koettakaa säästää se huomiseksi!

Tarkastelin rinkilää asiaa ymmärtävän katseella. Se oli aivan tuore, maukas ja saframinkeltainen; muutamia suuria rusinoita oli helmien tavoin sen pullealla pinnalla. Ahneus lapsellisessa sydämessäni sanoi: maista vaan palanen, ainoastaan palanen, voithan säästää loput huomiseksi! Ja minä maistoin. Mutta yksi pieni pala vaati toista, ja lopuksi oli rinkilästä ainoastaan rusinat jäljellä. Miksi niitä säästäisi? Ne menivät samaa tietä kuin muukin. Isäni oli vaiti.

Seuraavana aamuna tuli pieni sisareni ja näytti voitonriemulla säästämänsä rinkilän puoliskon. - Nyt tulee se maistumaan kaksinkerroin paremmalta kuin eilen, sanoi hän.

En tahtonut antaa hänen huomata, että häpesin. Mutkittelin oman tuntoni kanssa, niinkuin tällaisissa tapauksissa tehdään. Olihan rinkilä minun! Olihan minulla lupa tehdä sen kanssa mitä tahdoin.

Pari vuotta sen jälkeen, eräänä kauniina marraskuun päivänä, oli meidän koulullamme luistinlupa. Joen pinnan ensi jää lepäsi kirkkaana kuin peili. Koulupoikien riemun voipi kyllä ajatella. Olimme päättäneet kokoontua, jälle kello 10 edellä puolen päivän. Aijoimme liidellä vapaana kuin lintuset illan pimenemiseen asti.

Olin puhdistanut luistimeni kirkkaaksi kuin auringonpaiste, kun isäni kello 9 aamiaispöydässä sanoi, aivan kuin olisi äkkiä muistanut jotain: etkö kertanut, että sinulla on vaikea läksy biblian historiassa huomiseksi?

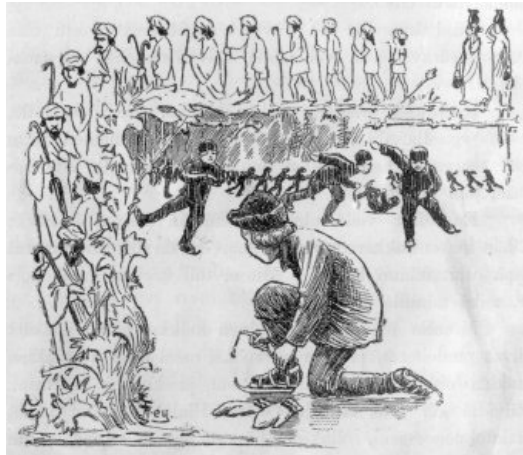
- Kyllä, mutta sen ehdin oppia iltasella.

- Mutta eikö olisi parempi nyt jäädä kotiin läksyä lukemaan?

Kyöneet kohosivat silmiini. – Isähän on luvannut minut tänään luistelemaan!

– Tee mitä tahdot, olenhan sinut luvannut. Mutta jos menet jälle, kadut sitä kenties huomenna.

– En kadu, isä!

Biblian historia oli auki pöydälläni. Sisällinen ääni sanoi minulle: jos sentään lukisit läksysi ensimmäiseksi? Otin kirjan ja luin epätoivon nopeudella. Kirjaimet tanssivat silmiäni edessä luistimilla. Muistan vielä, että läksynä oli Jakobin pojat, äidit ja jälkeentulevat. Nyt ne osaan, sanoin hetken kuluttua, ja koetin saada itseni varmaksi siitä, että ne osasin. Kello 11 olin jäällä. Täällä onnistuin unohtamaan kaikki Jakobin kaksitoista poikaa Rubenista Benjamiin asti niin tykkänään, kuin ei niitä olisi koskaan ollutkaan tässä maailmassa koulupoikien luistinluvan tiellä.

Illalla olin liian väsynyt voidakseni lukea, en jaksanut, vaan nukuin koko Abrahamin sukukunnasta. Ja seuraavana aamuna kävi niinkuin isäni oli ennustanut. Tartuin kiinni läksyissäni aika lailla, ja hiukan oli lohtunani vaan se, että koko luokkamme teki samoin, paitsi erästä poikaa, joka ei ollut jäällä eilen, siksi että hänellä oli hammastauti.

Kotona tunnustin suoraan tappioni, mutta lisäsin, että en ollut huonompi kuin toisetkaan. Yksi ainoa meistä kaikista osasi luetella Jakobin pojat, ja hänellä oli ollut hammastauti eilen.

Isäni hymyili. – Täytyykö välttämättömästi olla hampaansärkyä, että voi tehdä velvollisuutensa vapaaehtoisesti?

Koetukset jatkuivat silloin tällöin, usein tappiolla, joskus voitolla. Ja merkillisintä oli, että ensimmäinen voitto teki seuraavat helpommiksi, mutta lisäsi samalla sitä häpeää, jota tappio tuotti.

En ollut vielä uhrannut mitään toisten hyväksi. Eihän kirkonkukkaroon pantu raha, eikä kerjäläiselle annettu leipä ollut minun lahjani. Minun tuli koettaa antaa pois se, mikä minulle oli rakkainta.

Minulla oli Moppe niminen kelkka, jonka jalakset olivat raudoitetut, ja joka senvuoksi meni mäessä kaikkien muiden ohi. Moppe oli ylpeyteni ja kallehin aarteeni. Päivällä oli hän kilpajuoksijani, illalla kannoin hänet makuuhuoneeseeni, ollakseni hänestä oikein varma. Olin niin kateellinen Mopesta, ettei kukaan kuolemanrangaistuksen uhalla saanut siihen koskea luvattani.

Lähin naapurimme oli seppä, ja hänen poikansa Josua oli saman ikäinen kuin minäkin. Olimme jokapäiväiset leikkiverukset, mutta emme aina parhaimmat ystävykset. Josualla oli myöskin kelkka, jonka nimi oli Flinken, ja Flinken ja Moppe olivat kunnianhimoisia kilpaveljeiksi. Flinken koetti aina rientää Mopen ohitse, mutta se ei sille tavallisesti onnistunut. Joskus kuitenkin sattui, että Flinken riensi Mopen edelle, kun minä ohjasin taitamattomasti, – ja tämä suututti minua. Ystävyyteemme tuli solmu ja kumpikin kehui kelkkaansa parhaimmaksi.

Päätimme päsi eräänä päivänä panna toimeen ratkaisevan kilpailun voitosta ja otimme mukaamme kaksi muuta poikaa todistajaksi ja asianratkaisijaksi. Menimme jyrkimmälle läheisyydessä olevalle vuorenrinteelle, jonka nimi oli Taivaanharju, ja josta jyrkkä ja kiertelevä laakso johti korkeudesta joen jälle. Se, joka tulisi kauimmaksi jälle, olisi voittaja. Me löimme arpaa siitä, ken ensiksi laskisi mäkeä alas, ja arpa lankesi Josualle.

Hän heittäysi vatsalleen, ja Flinken lensi eteenpäin kuin nuoli. Hänen jäljestään tulin minäkin vatsallani Moppeni kanssa. Eipä moni uskaltanut tällaisessa asennossa lasketella Taivaanharjulta; se olikin oikea miehuudenkoe, kelkka lensi huimaavaa vauhtia, ei voinut mitään muuta nähdä eikä kuulla, kuin lumenpyryä vuorenlouhussa.

Mutta nyt meni kelkka jyrkässä käänteessä, jonka oikealla puolella oli huimaava kuilu. Kun saavuimme siihen nopeassa vauhdissa, huomasin, että Moppe oli tullut alas ennemmin kuin Flinken joutui pois tieltä, ja niin hyökkäsi Moppe Flinkenin jalaksille, ja Flinken ja Josua lensivät sivulle ja vierähtivät, alas huimaavaan kuiluun. Moppe jälleen jatkoi matkaansa, eikä pysähtynyt ennenkuin jäällä.

Riensimme Josuata etsimään ja löysimme hänet liikkumatoimna makaamassa kuilun pohjalla; luulin, että hän oli kuollut. Flinken makasi vähän matkan päässä hänestä, jalakset taittuneina. Hämmästyksemme voipi kyllä arvata.

Josua ei ollut kuollut, hän oli vaan pyörreissä ja heräsi pian valittaen, sekä koetti nousta ylös, mutta ei voinut. Vedimme hänet kelkassa kotiinsa. Täällä huomattiin, että hän oli taittanut oikean käsivartensa ja vaarallisesti niukahduttanut oikean jalkansa.

Hän oli kauan kipeänä, ja minä kävin hänen luonansa joka päivä. Vanhat väitöksemme kelkoista olivat nyt unohtuneet. Paha sana ei sattunut välillämme. Hän ei nuhdellut minua onnettomuuden-tapauksen tähden, hän antoi sen minulle

anteeksi. Kuinka sinä olisit voinut nähdä eteesi niin kovassa kyydissä? Ja, tiedätkös, kyllä Moppe sentään on nopein kelkka koko maailmassa. Flinken, oli niin paljon edellä, ja kumminkin sai Moppe hänet kiinni.

Kun kerroin tämän isälle, sanoi hän hymyillen: Flinkenin jalakset ovat poikki. Mistäs Josua nyt saapi toisen kelkan?

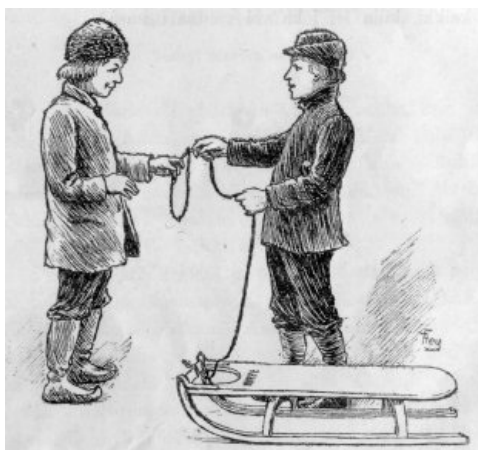
Toisen kelkan? Ymmärsin tarkoituksen, mutta se koski sisimpiä tunteitani. Moppe, ylpeyteni, aarteeni, rakkaimpani, voisinko sitä koskaan pois lahjoittaa? Vastasin vältellen: Seppä tekee varmaankin Josuulle uuden kelkan.

- Ja jos Josua saa uuden kelkan, mitä iloa hänellä siitä on, kun hänen täytyy aina ajatella, että Moppe on kuitenkin maailman paras kelkka?

Taistelin epätoivoisesti tuota ajatusta vastaan. Harmistuin, häpesin ja itkin. Moppeni? Ei koskaan! Ja jälleen sanoin itselleni: jos Josuan oikea käsivarsi tulee jäykäksi koko hänen elinajakseen ja sinä, vaikkakin viattomasti, olet siihen syyppää, eikö sinun ole tehtävä jotain hänen hyväkseen siitä, mitä hän on kärsinyt ja kenties vielä saapi kärsiä.

Kolme päivää sen jälkeen olin voittanut sisällisen vastustuksen. Sanoin isälleni: Josua saapi Mopen! Silloin näin isäni silmässä ilon kyneleen. - Oikein, poikani, sanoi hän hellästi. Aina omantunnon mukaan, aina velvollisuus, vaikka tapahtuisikin se vertavuotavalla sydämellä! Olet voittanut suurimman kaikista voitoista, olet voittanut itsesi, ja usko minua, palkinto ei jää tulematta.

Hän oli oikeassa, palkinto ei jäänyt tulematta.

Tästä hetkestä alkain tunsin itseni niin iloiseksi, niin rauhalliseksi, kuin olisin itse saanut kalliin lahjan pois lahjoittamani sijasta. Josua sai Mopen eikä salannut ihastustaan. Kadehtimatta näin hänen tällä voittavan kaikki toiset. Hänen kunniansa oli minunkin. - Hänen käsivartensa parani eikä tullut jäykäksi. Meistä tuli ystävykset koko elinajaksemme.

Möhemmin, poikasen leikeistä kasvettuani on minulla usein ollut syytä muistaa ja siunata noita kieltäymyskokeita onnellisessa lapsuudessa. Silloin oli kysymys makeisista, huveista ja leikkikalusta; sittemmin tuli kysymykseen elämän vakavat puolet. Kuinka olenkaan tarvinnut taistella voittaakseni halut, turhuuden ja itseviisauden ja antaakseni paremmalle oikeudelle ja vakuutukselle sijaa, luopuakseni ennakkoluuloistani toisten eduksi, uhratakseni kaikki ja nurisematta antaakseni takaisin Jumalalle rakkahimman, minkä maailmassa olen omistanut! Ja aivan kuin lapsuuden päivinä, olen nytkin yhtä usein kokenut tappion häpeää kuin voiton riemuakin. Mutta ken on niin heikko kuin se, joka on oman tahtonsa orja? Ja ken on niin voimakas, kuin se, jolla on voimaa voittaa kaikki, kuin se, joka voi voittaa itsensä?

LEPPÄKERTTU.

(Neitsyt Marian avainpiika).

Neitsyt Maria oli yhdeksän vuoden vanha, kun hänen äitinsä Anna sanoi hänelle: - Mene tätisi Elisabethin luo Bethaniaan ja pyydä takaisin minun kultainen avaimeni, jonka unohdin eilen hänen luokseen. Mutta elä suinkaan hukkaa avainta, sillä se on niin merkillinen avain, että se avaa kaikki sydämet.

Neitsyt Maria meni ja oli onnellinen koska oli saanut sellaisen luottamustoimen. Hänellä oli kiire, hän melkein juoksi koko matkan. Aurinko paahtoi kuumasti Jerusalemin kaduilla ja pieni tyttö väsyi, mutta hän jatkoi yhä juoksemistaan. Matkalla oli silta Kidronin puron yli ja hän kuuli puron aaltojen lorisevan: - Miksikä sinä menet sillan yli? Kahlaa mieluummin meidän kirkkaiden laineidemme poikki! Sinun silmissäsi loistaa lapsuuden nelikärkinen tähti: sinä olet niin totinen, niin hyvä, niin kuuliainen, niin nöyrä, että me mielellämme tahtoisimme suudella sinun jalkojasi.

- Minulla ei ole aikaa, - vastasi neitsyt Maria ja jatkoi matkaansa levähtämättä.

Puron aallot jäivät yksin perhoisten ja kaikkien ilman pienten siivekästen kanssa, jotka surisivat vedenpinnalla viikunapuun varjossa.

- Mitä merkitsee *olla totinen*? - kysyi pieni kovakuoriainen, jolla oli kuusi mustaa pilkkua punaisissa kuorisiivissä, ja joka kömpi pajupensaassa.

- Se merkitsee, että on aina olevinaan parempi, kuin mitä on, - vastasi hämähäkki kutoen verkkoonsa niin tavattoman

ohueksi, etteivät kärpäset sitä näkisi.

- Mutta mitä merkitsee *olla hyvä*? - jatkoi kovakuoriainen, joka ei ollut oikein tyytyväinen ensimmäiseen vastaukseen.

- Se merkitsee, että on hyvä itseään kohtaan, mutta pistää kuoliaaksi kaikki muut, - vastasi ampiainen.

- Mitä merkitsee *olla kuuliainen*?

- Se merkitsee, että tekee mitä itse tahtoo, - vastasi paarma ja lensi niin päättömästi tiehensä, että hän putosi puroon ja oli vähällä hukkoa.

- Ai, ai, - sanoi kovakuoriainen. - Mutta mitä merkitsee *olla nöyrä*?

- Mitä muuta se merkitsisi, kuin että pukea itsensä koreaksi, niin että koko maailma saapi ihailta? - vastasi kultakärpänen levittäen korskeasti loistavia siipiään auringonpaisteessa.

- Anteeksi, että kysyn niin tyhmästi, - sanoi kovakuoriainen surullisena. - En ymmärrä paremmin.

- Sellaisen kurjan matosen ei pitäisi koskaan vaivata viisaampaa väkeä tyhmillä kysymyksillään, - surisi sontiainen maaten seljällään liassa ja koettaen turhaan kömpiä ylös.

Illemmalla tuli Neitsyt Maria takaisin vielä entistä väsyneempänä ja istahti lepäämään sillan viereen.

- Tule, kahlaa puron ylitse, me vilvoitamme polttavia jalkojasi, - lorisivat jälleen pienet aallot.

- Oi, tosiaan, sepä olisi ihanaa, - sanoi pieni tyttö, kohotti hameensa ja kahlasi puron yli. Se oli ihastuttavan raitista, ja aallot suutelivat iloisesti loiskien hänen paljaita jalkojaan.

- Kiitos, - sanoi hän ja jatkoi virkistetyin mielin matkaansa kaupunkiin.

Mutta pitkän ajan perästä tuli hän levottomana takaisin; aurinko oli jo lähellä laskuansa. - Rakkaat pienet aaltoset, oletteko nähneet minun kultaista avaintani? Se oli minulla hameeni taskussa, ja minä hukkasin sen varmaan tänne, kun kohotin hamettani. Minä olen kysynyt auringolta ja aurinko vastasi: - Onko minulla nyt aikaa ajatella sinun avaimiasi, kun viikunat kypsyvät? Olen kysynyt vuorelta ja vuori vastasi: - Minulla on muuta tehtävää; minä tähystän nähdäkseni, jos roomalaiset tulevat! Tahdoin kysyä kuulta, mutta hän vastasi: - Hassu tyttö, minähän en ole vielä noussutkaan! - Sinä puro, tiedät sen varmaankin, sillä täällä minä juuri kohotin hamettani.

Mutta Kidronin puro ei tiennyt avainta paremmin kuin aurinko, vuori ja kuukaan. - Onko minulla aikaa ajatella sinun avaintasi nyt, kun minun täytyy kastella kaikki lummekukat kuuman päivän jälkeen?

Pienet siivelliset olivat avuliaampia. Kaikki rupesivat hakemaan. Perhoset pistivät siipiänsä veteen, hämähäkki etsi verkostaan, kultakärpänen unohti koristuksensa. Sontiainen, joka nyt vihdoin oli päässyt jaloilleen, kömpi hitaasti rantaa kohti. Kaikki elävät hakivat. Kotka kysyi kyyhkyseltä, leijona kysyi jänikseltä ja viikunapuu kysyi lummekukalta: - Etkös ole nähnyt Neitsyt Marian kultaista avainta?

Ei, kukaan ei ollut nähnyt avainta, paitsi se pieni kovakuoriainen, jolla oli kuusi mustaa pilkkua punaisissa kuorisiivissään. Se oli nähnyt avaimen kiiltävän pienten kivien välissä puron rannalla ja rupesi surisemaan:

Aalloissa kiiltää,
Silmiä viiltää,
Kulta jo hohtaa,
Toiset ei kohtaa.
Tyhmin ja pienin
Huomasi ensin
Kullan kiillon,
Silmien viillon.

Neitsyt Maria kuuli kovakuoriaisen heikon surinan, juoksi rannalle ja löysi todellakin pienen avaimensa kahden vähäisen punaisen ja valkoisen kiven välistä. Hän tuli hyvin iloiseksi ja sanoi kovakuoriaiselle: Tule tänne, istu hameelleni ja vartioitse avaintani! Sinä saat olla minun avainpiikani.

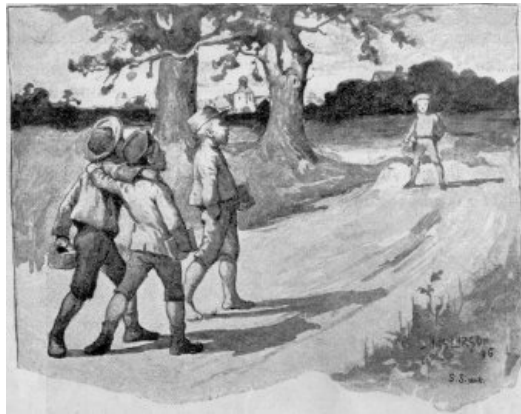
- Mutta minä olen niin pieni, niin köyhä ja niin tyhmä, - sanoi kovakuoriainen.

- Juuri senvuoksi, että sinä pidät itseäsi köyhänä, vähäisenä ja tyhmänä, tulet sinä minun uskotuksi palvelijakseni ja saat seurata minua, minne minä ikänä menen.

Pieni kovakuoriainen lensi iloisena paikalleen hameenliepeelle ja seurasi sitte haltijatartaan kaikkialle, ollen hänen avainpiikansa. Ja pienestä tytöstä Kidronin puron luona tuli suuri, nöyrä, kaikkien ihmisten tuntema ja rakastama Neitsyt Maria; hän kasvoi pitkäksi ja sai kultaisen avaimen äidiltään. Sillä avasi hän kaikki sydämet maailmassa.

Mutta hämähäkki ja ampiainen ja kultakärpänen ja paarma ja sontiainen eivät voineet kyllin kummastella sitä kunniaa, joka tuli niin kurjan elukan, kuin tuon pienen kovakuoraisen osaksi. Vielä tänäänkin istuu Neitsyt Marian avainpiika eli leppäkerttu pajupensaassa, ja vielä tänäänkin pitää hän itseänsä pienimpänä ja tyhimpänä olentona koko maailmassa. Oletko sinä nähnyt häntä, oletko? Niitä on kokonainen suuri suku, jolle oppineet ovat antaneet latinalaisen nimen *coccinella*; muutamilla niistä on keltaiset kuorisivvet, joissa on valkoisia pilkkuja, toisilla on ainoastaan kaksi tahi kolme mustaa pilkkua. Mutta oikea »avainpiika» on se, jolla on punaiset kuorisivvet ja niissä kuusi mustaa pilkkua. Hän on kyllä hyvä tuttu monen lapsen kanssa, jotka leikkivät ruohostossa. Kukaan ei voi varmuudella tietää, jos »avainpiikaa» vielä tavataan Jerusalemin luona olevan Kidronin puron rannoilla. Siitä on jo niin kauan, kun Neitsyt Maria oli yhdeksänvuotias ja kahlasi tuon puron yli palatessaan kotiin Bethaniasta.

KANSAKOULULASTEN LAULU KOULUTIELLÄ.

Me astumme lapsuuden keväällä näin
Nyt sepele otsilla kouluhun päin.
Me kuljemme syksyt ja talvien säät,
Me kuljemme hanget ja järvien jäät.
On tupa ahdas, vaan
Siis tietä marssimaan
Nyt kilvalla kouluhun riemuisaan.
Siell' Luojamme töist' aina tietoja saa,
Siellä totuudet eteemme aukeaa.

Me olemme Suomelle aamun koi,
Se voima, mi vastukset voittaa voi.
Me maan oomme viljoa kukkivaa.
Miss' rakkauden kylvö nyt kukoistaa.
Kasva rauhassa vaan,
Oi, syntymämaan!
Pian joudumme eestäi taistelemaan.
Pian kannamme vaivan ja teemme me työn,
Ja poistamme varjot ja pimeän yön.

Niin lähdemme kodista maailmahan,
Kuin haapojen siemenet kulkemahan,
Ja matkamme johtaja taivahinen

Vie tyynehen meit' läpi myrskyjen.
Nyt laulu kajahda
Kuin lähde raitisna!
Viel', viel' onpi aikamme joutuva!
Käy vuottaen matka ja rukouksin...
Viel' kukkiva tähkä tuo satoakin.

ENKELIEN JOULULAHJA.

Kaukana tähtitaivaan yläpuolella seisovat suuret, lumivalkeat enkeliruhtinaat Jumalan valtaistuimen ympärillä ja odottavat hänen käskyjensä, jotka heidän tulee panna toimeen maailmassa. Niiden takana seisovat pitkissä riveissä lasten vaaleansiniset enkelit, joista Jesus on sanonut, että ne aina näkevät Jumalan kasvot taivaassa.

Ilma pimenee maanpallon pohjoisosissa, ilma pimenee Betlehemissä. Myrskyt riehuvat, sade lankeaa virtoina etelämaissa, mutta kaukana pohjoisessa peittää valkoinen lumi kuolleet kukat ja kuihtuneet lehdet. Joulukuuhun lähestyy: eivätkö enkelit muistaisi joulua! Kuinka voisivat ne koskaan unohtaa, että maailman Vapahtaja syntyi ikivalkeudeksi maan pimeimmässä yössä? Kuinka he eivät aina muistaisi iloista sanomaa, jonka he ilmoittivat Betlehemin paimenille ja ihanata kiitoslauluansa, joka sen yön jälkeen on yli maailman kaikunut ja joka kaikuu joka joulukuuhun kaikissa kirkkoissa, kaikissa kodeissa, joissa Jumalan ylistys asuu, ja kaikkien lasten sydämissä, jotka rakastavat Vapahtajaansa?

Nyt seisovat lasten vaaleansiniset enkelit kokoontuneina keskenään tuumimaan, miten he tänä joulukuuhun valvoisivat, varoittaisivat, lohduttaisivat ja ilahduttaisivat lapsia, niin että kaikissa kodeissa olisi oikea joulukuuhun Jumalan rakkaudessa ja että Jesus voisi olla kutsuttuna kaikkialle joulukuuhun vieraaksi. Sillä missä ei Jesus ole läsnä, siellä ei ole oikein iloinen joulukuuhun, siellä eivät enkelit laula, siellä ei ole todellista sydämen iloa täysinäisten pöytien ympärillä, siellä sammuvat kynttilät kuusesta ja pimeys katselee sisään lumisten akkunaruutujen läpi synkkiin ihmissieluihin.

Enkelit neuvottelevat keskenään ensiksikin siitä, miten he valvovat pyhänä yönä, jolloin ei mikään elävä olento maan päällä saa tehdä toiselle pahaa, ja sitte siitä, millä lahjoilla he tänä vuonna ilahduttaisivat rakkaita lapsiaan. Muutamat sanovat: - Me tahdomme mennä köyhien, sairasten, kodittomien, hyljättyjen, onnettomien ja surevien luo. Toiset sanovat: - Me tahdomme mennä vankiloihin, sydänmaiden kinoksiin, pimeällä, myrskyisellä merellä oleviin laivoihin, erämaiden polttaville hieta-aavikoille ja maan-alaisiin kaivoksiin. Toiset jälleen sanovat: - Me tahdomme mennä iloisein ja onnellisiin koteihin, missä Jumalan ylistys asuu. Miksi ne unohtaisimme? Eikös hyvä ilokin ole taivaallinen lahja maan suruissa?

Kun he näin kertoilevat aikomuksistansa toisilleen, seisoo kaksi loistavaa enkeliruhtinasta auringon säteen tavoin heidän keskellään ja sanoo heille: - Meidän on käsketty valvoa oikeutta ja laupeutta maailmassa. Mitä olette opettaneet lapsille näistä Jumalan käskyistä?

Vaaleansiniset enkelit vastaavat: - Olemme usein kuiskanneet lasten omaan tuntoon kehoituksen olemaan hyvät ja oikeutta rakastavat kaikkia eläviä olentoja kohtaan maailmassa, ihmisiä, eläimiä ja maan kasvia. Ja useimmat lapset tahtovat mielellään totella kehoitustamme, mutta heidän mielensä on niin kevyt, heidän tahtonsa heikko, ja he unohtavat sen heti seuraavassa hetkessä.

- No hyvä, - sanovat enkeliruhtinaat, - antakaa niille tänä vuotena sellainen joululahja, joka alituisesti muistuttaa niitä teidän äänestänne heidän omissatunnoissaan! Niinkuin jokaisella lapsella on suojelus-enkelinsä, tulee jokaisella lapsella

olla myöskin hoidokkaansa. Antakaa niille jokaiselle hoidettavaksi ja rakastettavaksi joku elävä olento, joka on niitä itseään heikompi! Sanokaa heille: On pelkurimaista ja kauheaa tehdä turvattomalle olennolle pahaa, mutta rohkeata ja kunniakasta on puolustaa häntä!

Vaaleansiniset enkelit katselevat hämillään toisiinsa ja vastaavat: – Korkeat ruhtinaat, olemme opettaneet lapset *ymmärtämään* sitä, mikä on oikein, ja *tahtomaan* sitä, mikä on hyvä; mitä toivotte vielä? – Menkää, – sanovat enkeliruhtinaat, – menkää Jumalan rakkaudessa ja opettakaa lapset myöskin *tekemään* sitä, mikä hyvä on!

Samassa ovat loistavat auringonsäteet poissa ja enkeliruhtinaat jälleen näkymättömissä. Vaaleansiniset enkelit seisovat hetkisen neuvotoinna. Mistä he löytävät hoidokkaan, joka on heikompi heikkoa lasta, köyhempi köyhää, sairaampi sairasta ja onnettomampi onnetointa?

Silloin on heidän seassaan eräs enkeli, joka on vaaleampi kuin toiset, ja hän on sen lapsen enkeli, joka kerran istui Vapahtajan sylissä ja sai hänen siunauksensa. Tämä enkeli keksii keinon, hän sanoo neuvottomille: – Ettekö käsitä Jumalan rakkautta? Voisiko ihmislapsi koskaan olla niin heikko, niin turvaton, niin avuton, ettei se löydä jotain elävää olentoa, joka on vielä turvattomampi ja avuttomampi kuin se itse? Tehkää kaikki kuten minä aijon tehdä, kun joulutulee, ja sanokaa kaikissa kodeissa, kaikkien lasten sydämiin samat sanat, jotka minä tulen sanomaan siinä kodissa, jonne minä menen jouluvieraaksi! Huomatkaa nyt, älkääkää unohtako, että Jumala on antanut lapsille joululahjan oikeuden ja laupeuden enkeliruhtinasten kautta, ja onnellinen se, joka kylvää nämä sanat lapsena sydämeensä tulevaisuuden satoa varten!

Niin tahdon minä tehdä, – jatkoi enkeli. – Kun kuusi on sytytetty jouluiltana ja lapset ovat kokoontuneet, menen minä sellaiseen kotiin, jossa Jesus on jouluvieraana, ja sanon muutamia sanoja sen kodin isälle ja äidille, kun he ovat lopettaneet joulurukouksensa. Ja isä tahi äiti saapi kertoa minun sanani lapsille, ja lapset saavat valita vapaasti, mutta jos ovat kahdella päällä, saavat vanhemmat neuvoa heitä. Minä tulen sanomaan näin:

1. Jumala antaa jokaiselle lapselle hoidokkaan, jota hän saapi rakastaa ja puolustaa, niin että lapsi rakastaessaan tätä yhtä olentoa oppisi olemaan hyvä kaikkia kohtaan.
2. Jokaisen kaksi vuotiaan tahi sitä vanhemman lapsen tulee hoidokkaakseen valita joku elävä olento, ihminen, eläin tahi kasvi, joka on heikompi kuin lapsi itse.
3. Tätä olentoa tulee lapsen hoitaa niin hyvin kuin voi, puolustaa sitä voimiensa mukaan, mutta ei hemmoitella, ei suositella toisten vahingoksi, ei sallia mitään vääräyttä, pahaa tahi sopimatonta.
4. Ja tämä tulee lapsen tehdä rakkaudesta Jumalaan ja hänen luotuihinsa.

Tässä vaikenee vaaleansinisin näistä vaaleansinisistä. Suuri, loistava joukko tuhansittain tuhansia lasten-enkeleitä seisoo siinä kuunnellen ja myöntyen äänetöinnä. Heistä näyttää, kuin leviäisi nyt siunaus, jonka lapsi Vapahtajan sylissä sai, yli kaikkien taivaan valittujen lasten maan päällä, ja he valmistautuvat hiljaisina viemään tätä uutta joululahjaa kaikille niille, jotka tahtovat sen vastaanottaa.

Mitä sanovat vastaanottajat? Monet eivät tule käsittämään lahjan arvoa; he tarvitsevat vanhempien neuvoa. Monet tulevat olemaan liian laiskoja, toiset liian välinpitämättömiä valitakseen itselleen hoidokasta. Toiset jälleen tulevat kuuntelemaan ehdotusta kuten satua, jonka kuulee tänään, mutta unohtaa huomenna. Monetkin tulevat iloisina valitsemaan jotain, jonka heti muistavat, mutta väsyvät pian sen hoitamiseen ja mieluummin ajattelevat ainoastaan itseänsä. Se on aivan kuin kylväjän vilja. Muutamat lankeavat kivistöön, muutamat tien-oheen, muutamat ohdakkeitten ja orjantappurain sekaan. Mutta muutamat siemenet lankeavat hyvään maahan ja kantavat runsaan hedelmän.

Paljon on tässä joululahjassa sellaista, jota täytyy lapsille selittää. Jos Kaarlo tahtoo hoitaa nuorta varsaa; jos Anna haluaa hoidokkaakseen pienen vasikan tahi valkoisen lampaanvuonan; jos Vilhelmi valitsee koiran ja Karin vikkelan kissanpoikasen; jos Viktor ottaa kesyn oravan ja Elsa nuoren kanarialinnun; jos Bertil kasvattaa perhosen koterostaan; jos Julia suojelee nuorta omenapuuta; jos Rikard mieluummin hoitaa pientä veljeään, mutta Liina rakastaa leukoijaansa, jonka hän on sirkkalehdistä alkain ruukussa kasvattanut; – ketä sitte Lilly hoitaa, hän, joka itsekin vielä nukkuu kätkyessä? Ketä Josef-raukka voi suojella, joka makaa tuhkarokossa eikä voi hoitaa itseänsäkään, vielä vähemmän ajatella toisia? Ketä voi köyhä kerjäläispoika suojella, joka itsekin on nälkäinen ja avutoin ja kulkee talosta taloon leipää anoen?

Sen tahdon sanoa sinulle. Lilli säästää omalta äidiltään paljo yönvalvontaa, paljo levottomuutta, jos hän ei tuskaile eikä valita, vaan on aina kärsivällinen ja iloinen. Sillä tavoin hänen tulee hoitaa rakkahinta ystäväänsä. Samalla tavoin tulee sairaan Josefin suoda hoitajalleen rauhaa ja lepoa niin paljo kuin suinkin voipi; hoitaja on oleva hänen hoidokkaansa. Niin köyhä ei ole kerjäläispoikakaan, ettei jäsenrikkoinen pieni linnunpoika, jonka hän löytää pesästä pudonneena, tahi eksynyt lapsi, jonka hän ohjaa kotiin, ole häntä köyhempi. Jokainen palvelus, jonka sinä vapaaehtoisesti toiselle teet, tekee sinut sillä hetkellä häntä voimakkaammaksi, ja joka kerta, kun kiellät itseltäsi jotain toisen tähden, on tuo toinen sinua heikompi. Muistatko Vapahtajamme sanat: »Jonka olette tehneet yhdelle näistä vähimmistä minun veljistäni, sen olette tehneet minulle.»

Kas, niin ihmeellistä on maailman meno, että heikoimmat ja köyhimmät ovat ne, jotka tarvitsevat ja pyytävät enimmäin kieltäytymistä toisilta, mutta voimakkaimmat ja rikkaimmat ovat ne, jotka voivat kieltää oman ilonsa toisten ilon tähden.

Ymmärrätkös nyt, mitä holhominen on? Käsitätkö Jumalan rakkauden tässä uudessa joululahjassa, kun Hän antaa jokaiselle lapselle hoidokkaan rakastettavaksi, hoidettavaksi ja suojeltavaksi, siinä määrässä kuin kukin lapsi voi? Ei löydy koko maailmassa yhtään niin heikkoa olentoa, jolla ei olisi jotakin vielä heikompa suojeltavana. Ei kukaan ole niin köyhä, ettei hän voi palveluksellaan toista hyödyttää. Ja joka kerta, kuin hän näin tekee, antaa hän jälleen vähäisen, vähäisen osan Jumalan rakkautta, joka armahtaa meitä kaikkia. Ja joka kerta huomaa hän itsessään jotain siitä lapsesta, jonka Vapahtaja otti syliinsä ja jota Hän siunasi.

PIKKU KOULUILLE.

1. Viheriässä metsässä.

Lapset käyvät parittain metsään.

Nuotti: »On mennyt aika vielä».

Käy metsään vihantahan,
Miss' on niin viileää.
Siell' koivukultaa tapaat
Ja mänty-ystävää.
On lähde peilinämme,
Kun päivä heloittaa,
On tuuli seilinämme
Ja istuimena maa.

Käy, kulje rinnallani
Nyt tietä viherjää.
Kas, nythän kotinamme
On koko luonto tää.
On jalka kevyt, nopsa,
On mieli riemuisa,
Siskomme joka oksa
Ja linnut veikkoja!

2. Käki kukkuu.

Jatkoa n:o 1:een. Nyt ovat lapset metsässä. Joka toinen istuu piiriin mättäille, joka toinen seisoo välillä kuusena, koivuna, leppänä j. n. e. Laulun lopussa sanoo opettaja: nyt tulee käki koivuun istumaan, nyt kuuseen j. n. e. Silloin tulee sen kukkua, joka on kuusi, koivu j. n. e. Lopussa yhtyvät lapset käkeen.

Huom.! Ne lapset, jotka ovat puina, heiluttavat käsiään.

Täss' is-tuin lau-le - lem-me Kes - kel-läs metsik-
ko. Jo kukkuu kä-kö - semme Ja huojuu hongik-
ko. Sä kal - lis, sä ra-kas, sä haus-ka kä-kö-
nen Oi, tul-los lau-la-ma-han ain' lä-pi vuo-si-
en. Kuk - kuu, kuk - kuu, kuk - kuu! Kuk-kuu, kuk-
kuu, kuk - kuu! Kuk-kuu kuk-kuu, kukkuu, kukkuu!

3. Hyttysten tanssi.

Lapset juoksevat parittain tahdissa. Yksi on varpunen. Hän ottaa kiinni jonkun lapsista aina värssyn lopussa. Hyttyset juoksevat pakoon, kunnes kaikki ovat kiinni otetut.

Kas hyt-tyset au-rin-gon paisteeseen Nyt tanssihin käy-
vät lys-tikseen Pit-ki-ne sääri-neen. sum,sum,sum,sum kuin
tans-si lie, Sum,sum,sum,sum,ne var-pu vie!

4. Kellosepän laulu.

Nuotti: »Ukko Noa». Lapset heiluttavat käsiään matkien kellon heilurin liikettä: tornikellon hitaasti, seinäkellon nopeammin, taskukellon hyvin nopeasti. Laulu samoin.

Kelloja oon, kelloja oon monta tehnyt mä,
Hiljaa käyvät, hiljaa käyvät, vinhaan välistä.
Aika meiltä vilkkaa,
Kun tuo kello kilkkaa,
Tik ja tak ja tik ja tak ja tik ja tak ja tik.

Suuri kello, suuri kello kirkon tornissa
Vahdin kanssa, vahdin kanssa astuu sovussa.
Yöks' jo päivä taipuu,
Lapset maata vaipuu.
Tik ja tak ja tik ja tak ja tik ja tak ja tik.

Vanha kello, vanha kello käypi seinällä,
Huutaa meille, huutaa meille: nouskaa sängystä!
Aamuhetki raitis
Onpi kullan kallis!
Tik ja tak ja tik ja tak ja tik ja tak ja tik.

Niin käy aika, niin käy aika Luojan tahdosta.
Pikku kellon, pikku kellon käynt' on vilkasta!
Pikku lintu napsaa,
Pesässänsä kapsaa,
Tik ja tak ja tik ja tak ja tik ja tak ja tik.

5. Kissa ja hiiri.

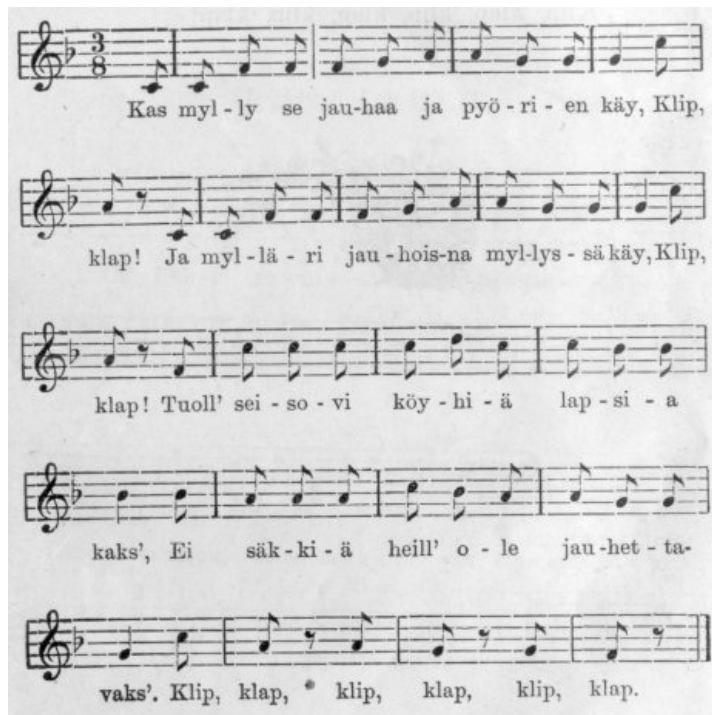
Lapset pyörivät piirissä ja hiiri on keskellä. Kissa hiipii piiriin ja hiiri hiipii ulos. Kun hiiri on saatu kiinni, rupea hän kissaksi ja joku toinen hiireksi.

Nyt mir-ri var-pa-hil-la Jo tu-lee il-ta-
sil-la. Hän par-haan hii-ren ha-lu-aa. Oi,
hii-ri pie-ni, pii-loon saa.

6. Mylläriin laulu.

Lapset laulavat piirissä. Laulaessaan jäljittelevät he käsillään seuraavia töitä: miten säkkiä kannetaan myllyyn ja heitetään siellä pois selästä; miten mylly pyörii ja kivet kierivät ympäri; miten taikinata alustetaan, leipää leivotaan ja puuroa hämmennetään. Viimeisen värssyn ajalla kannetaan säkki myllystä ja lopuksi juoksevat kaikki parittain takaisin myllyyn tuomaan jauhoja köyhille lapsille.

Kas myl - ly se jau - haa ja pyö - ri - en käy, Klip,
klap! Ja myl - lä - ri jau - hois - na myl - lys - sä käy, Klip,
klap! Tuoll' sei - so - vi köy - hi - ä lap - si - a
kaks', Ei säk - ki - ä heill' o - le jau - het - ta -
vaks'. Klip, klap, * klip, klap, klip, klap.

Ja ratas se pyörii ja kivet ne jyrää,
Klip, klap!
Ja jauhot ne myllyssä ympäri hyrrää,
Klip, klap!
Pian taikina valmis on, leipäkin jo,
Ja puuro on padassa, hätää ei oo,
Klip, klap, klip, klap, klip, klap.

Sä mylläri rakkahin, jyviä suo,
Klip, klap!
Nyt köyhille lapsille tänne tuo,
Klip, klap!
Se määrä, min hiiret söi menneenä yönä,
Niin »mylläri-leikki» se meillä on työnä.
Klip, klap, klip, klap, klip, klap!

PUKIN LAULU.

Ol' Puk-ki ro - tu -- a Es - pa - ni - jan. Vau-
vau, vau-vau, vau-vau - e - di - vau, Niin mus - ta ja
hi - e - no kar - val - ta - han, Vau-vau, vau-vau - e - di-
vau. Vau - vau, vau - vau, vau - vau! Vau-
vau-e - di vau-e - di - - vau-e - di-vau-e - di - - vau!

2. Hän kahdelta asteli ravintolaan,
Vauvau j. n. e.
Oli minuutilleen aina paikallaan,
Vauvauedi j. n. e.
3. Jos isäntä asian unohtaa,
Vauvau j. n. e.
Niin Pukki kalossit esille saa,
Vauvauedi j. n. e.
4. Kuus' lautasta lihaa hän syö tosiaan,
Mutt' seitsemäs ei ole paikallaan!
5. Hän kyökissä kauhua aikaan saa,
Kun syö, mitä löytää ja haluaa.
6. Jos kesteissä herkut paikalt' on pois,
Niin Pukkia siit' ehkä syyttää vois.

7. On taistelu Pukille mieluisaa,
Hänet kissa silmäpuoleksi saa.
8. Hän oiva on vahtina kartanon
Ja rosvojen kauhuna verraton.
9. Hän haukkuvi äänensä sorruksiin
Ja seuraavi herraansa kuoloonkin.
10. Ja kerran yöllä ja talvella näin
He matkusti kauas korpehen päin.
11. Kas, nytpä s kirku ja pauhina käy -
Mut reki ja herra - oi, niit' ei näy!
12. Nyt Pukkia vastaan julmimpaa
Käy sutta seitsemän, raatelevaa.
13. Ja Pukki riehuu ja puree ja lyö
Ja verta näkevi hangella yö.
14. Mut pöllö, mi männyn latvassa haipuu,
Saa nähdä, kun Pukki hangelle vaipuu.
15. On reki nyt poissa vainajan luota,
Mutt' hanki itkevi Pukkia, tuota.

Leikkejä.

METSÄNKUNINGAS.

Henkilöt:

Tapio, ukko; tummanruskea parta, korkea havunneulahattu, kuusennaavainen turkki, kultainen vasara.
Mielikki, nuori nainen; kultainen rannerengas ja sepeleitä, siniset sukat punaset kengännauhat, kultaiset avaimet.
Nyyrikki, poika; sininen levätti, sininen tahi punanen korkea hattu, kirves.
Tellervo, tyttö; kullankeltainen tukka, kevyt, hienohelmainen paita.
Tuulikki, tyttö; koivunvarpuja, punainen silkkiliina.
Metsänpiika, pieni tyttö, huilu kädessä.
Kaksi haltijaa, joilla on hunaja-arkkunen.
Ensimmäinen, toinen ja kolmas haltija.
Eräs metsästäjä.
Tapion karjalaumoja.

Tasanko metsässä. Suuria ja pieniä lintuja ympärinsä kaikilla oksilla.

METSÄNPIIKA (yksin).

Huu - nyt tuulee vihaisesti,
Metsä kolkko on ja musta,
Ja mä tänne salaisesti
Riensin kohti valaistusta.
Oi, kuin tääll' on koreaa,
Siroa ja loistavaa,
Oksilla on lintusia
Tänne alas katsovia!

Hyvää iltaa, ystävät!
Sallitteenko että vähän
Levähdän, kun väsyvät
Jalkani? - Jos istun tähän, -

Ah, mut mua ette tunne!
Olen palvelija vaan,
Metsän pieni hempukainen,
Metsänpiiaks' sanotaan.
Työtä tehdä saan ma vainen:
Kuivat oksat katkoella,
Suot ja nevat puhdistaa,
Vuoret vöihin sitoella,
Metsänpolut kaunistaa;
Variksille pesät tehdä,
Marjat syödä metsämiesten,
Siman karhun suuta varten.
Ja kun sudet lasta vainoo,
Olla sille tuki ainoo.

Aamuin metsän haltijalle
Siman kokoon mahtavalle.
Isäntäni käskemänä
Torvehen saan toitottaa,
Pian ovat lähempänä,
Joit' hän tahtoo komentaa.
Palvella saan emäntätä,
Liinat kaikki kehrätä;
Sukat kudon väsymättä,
Saunan panen lämmitä;
Vielä pikku linnuillekin
Siroittelen jyviä -
Vaivojani elämässä
Kertoa en voine tässä.

Nyt on seikka tämänlainen:
Tapioll' on lapsia,
Poikia on sata vainen,
Tyttyjä yks' tuhatta.
Kaikki ovat tyhmäpäitä,
Aivan vailla tietoja,
Mahdotoin on kestää näitä,
Jolleivät saa oppia,
Käydä oikein koulua,
Siellä sievistetyks' tulla. -
Väsyneenä lapsihin,
Aikoo isäntäni mennä
Kanssa lasten kaikkien
Luokse vanhan Väinämöisen,
Saada sieltä neuvoja,
Ohjehia viisaita.

Mutta metsän läpi mä
Riensin tänne suksillani,
Noiden toisten edellä,
Ett' ois yöksi herrallani
Hyvä paikka levätä.
Jälempänä herrani
Jyskehellä tulevi,
Hämeen kangas kai'un antaa,
Jonka tuuli tänne kantaa!

(Kuuluu torven toitotusta.)

Sijaa tehkää Tapiolle,
Väellensä mainiolle,
Palvelijoilleen kaikille!

(Tapijo ja Mielikki seurueineen saapuvat.)

TAPIO.

Seis! Nyt levätkäämme tässä,
Tässä' on kaunis metsämaa.
Virvatulet hämärässä
Maata hiukan valostaa,
Metsänpiika meille on
Hankkinut tään asunnon.
Mielikki, sä kaunoinen,
Istu tälle kivellen,
Väsänyt sun ukkos tähän

Istahtavi kannon päähän.

(He istuvat).

No, nyt väki astukaa
Tänne, mulle kertokaa
Kaikki tämän päivän työ!
Kuu jo loistaa. Meill' on yö.

ENSIMÄINEN HALTIJA.

Tuon kosken männyssä
Pesäni on.
Sitä hakkaamaan
Sai mies onneton.
Mut' miehen mä nappasin,
Kumoon kappasin,
Löin kirveen kivehen
Kiemuksi varisten.

TOINEN HALTIJA.

Asun lähtenen luona
Mist' hirvet on juon'na.
Sai sinne tyttönen
Juomista hakien.
Mä huomasin kyllä
Kuin heikko ol' pieno;
Niin ämpäriin täytin,
Sen tytölle näytin,
Ilo poskista hohti
Nyt minua kohti.

KOLMAS HALTIJA.

Tuo vuori on mun.
Kas, isäni kun
On kääpiö vainen
Ja äit' keijukainen.
Mä kultia sain
Noin vaan hatullain.
Ne leskelle kannoin -
Näin köyhälle annoin.

Metsän kuningas.

TELLERVO.

Mä pensahikossa
Näin jänösen heikon,

Ja verta vuoti tuon
Jalasta veikon.
Mä rientäen juoksin
Nyt sairahan luoksi,
Mä sidoin ja hoidin
Ja haavoja voidin.
Näin apua annoin,
Ja lopuksi vielä
Hänet kotiin kannoin.

NYYRIKKI.

Kas, hangessa tuolla
Mä näin mehiläisen,
Mi koht' oli kuolla.
Mä otin tuon jäisen
Ja säälien kannoin,
Mä huulilla hengiten
Lämpöä annoin.
Se virkosi, pienoinen.
Sit' yhä suojaten
Panin sen povellen'.

TUULIKKI.

Tuoll' orava oksalla
Iloisna rapsoi,
Mutt' pyssymies metsässä
Nuolia kapsoi.
Mä myrskynä saavuin
Ja miestä mä löin,
Ja särin sen nuolen.
Sitt' tuskin ja töin
Taas piilohon puikin,
Jo metsähän luikin.

METSÄSTÄJÄ.

Kuullos, rouva ihanainen,
Metsän maammo kaunokainen,
Kuullos tuota tyttö nurjaa,
Minua hän petti kurja;
Multa vei hän saalihini.
Lyö nyt häntä mielikseni,
Anna vitsan koivupuista
Pehmitellä ilkiluista,
Ettei toiste miestä pilkkaa! -
Vyölläsi sun kullat kilkkaa,
Avainkimppu helisevi,
Rikkauttas muistelevi.
Ava aarre Tapiolan,
Anna metsäonni mulle!
Salli palvelijas soman
Soitatella iloks' sulle,
Soitatellen viekoittaa,
Metsän karjaa kuljetella
Ympäri täs tähän tiehen,
Onneks' tämän metsämiehen.

MIELIKKI.

Pyyntös täytän mielelläni!
Metsänpiika, pikkarainen,
Käske karja kaikenlainen,
Sudet, karhut, teiret, metsot,
Kyyhkyt, kotkat, ketut, osmot; -
Ilvekset ja jänöt kanssa
Olkoot vielä saaliinansa.

(Metsänpiika puhaltaa koolle metsän eläimet.)

METSÄSTÄJÄ *(ampuen eläimet, jotka kaatuvat hänen nuolistaan).*

Metsänruhtinatar, sua
Ylistän, ett' autoit mua,
Lahjas annoit runsahasti,

Kaikki kaadoin mieluisasti.
Nyt saa riemu tupahamme,
Pian pannut pihisevät,
Pian juomat kihisevät,
Pienimmätkin elukkamme,
Kärpänen ja heinäsiirkka,
Tänään nimeäsi virkkaa,
Mielikkiä muistelevat,
Onneksesi huutelevat!

MIELIKKI.

Luuletko sä, metsämiesi,
Että surmaa tuopi tiesi?
Metsän nä'yt pettää voivat
Metsämiehet vallan oivat.
Ennenkuin sun paistis paistuu,
Nousee kaikki kaatamasi,
Metsänriista ampumasi
Jaloillensa; hallussani
Ovat jälleen ominani!

(Hän antaa merkin Metsänpiialle, joka puhaltaa pilliin. Kaatuneet eläimet heräävät eloon ja hyppelivät iloisina ympäri).

METSÄSTÄJÄ.

Oi, sä velho pettäväinen!

MIELIKKI.

Oi, sä narri tyhmäpäinen!
Verta vuotaa karjaseni.
Tullos pieni palkkalainen,
Tuo'os juoma hunajainen,
Virkistä'ös aarteheni!

(Metsänpiika tarjoo karjalle hunajata.)

TAPIO.

Ken rohkeni illalla loistosan yön
Mun kanssani ilkamoida,
Ja tehdä tuhoa tuottavan työn,
Mun karjani kassaroida?
Mull' voimaa eikö ja mahtia myös,
Mi vallita voipi metsien yöss'
Ja hallita kankahat, kummut?

(Kuuluu rakeiden rapinaa ja myrskyn pauhua).

METSÄNPIIKA *(nousee, eräälle vuorelle ja puhuu seuraavaa:)*

Herra kuningas, kuulen rakeiden rapinaa ja myrskyn pauhua. Näen tummanpunaisia pilviä, joissa salammat välähtelevät - ja jotka avaruuksien läpi meitä lähenevät. Ne ovat tulevat vuosisadat, jotka saapuvat maahan, kaataen metsät ja karkoittaen meidät pois. Herra kuningas, pelkään, että valtasi on ohitse!

MIELIKKI.

Puhalla pilliisi ja karkoita tulevaisuus pois!

METSÄNPIIKA.

Ruhtinatar, minä puhallan turhaan; pillini ei soi! Meillä ei ole voimaa kukistaa tulevaisuutta. Uusi vuosituhannes astuu esiin. Paetkaamme!

(Kaikki kokoontuvat Tapion ympärille ja valmistautuvat lähtemään.)

TAPIO.

Viel' honkien humina laajalla käy
Mun Suomeni suurilla mailla.
Ei kirvestä kirkasta korvessa näy,
Ei metsissä, kotkien mailla.
Toki tiedän, ett' aika se tuleva on,
Kun pelloksi muuttunut linnani on
Ja lankuiksi metsäni uljaat.

Mut Tapio, metsien haltija, voi

Ei peikkojen valtahan joutaa.
Hän, mahtava, yhäkin askaroi
Ja honkien sarkoja hoitaa.
Hän lämpöä metsistä maahamme tuo,
Hän kosteutta kentille runsaasti suo
Ja kummukot ruuholla peittää.

Nyt kentältä tältä me poistumme pois,
Pois kauemmas metsihin maamme,
Jos paha tai hyvä tääll' elämä ois,
Sen vihdoin kuulla me saamme.
Mut voima jos täällä ja valokin lie,
Mi Jumalan totuuden perille vie,
Niin seisovi Suomen maamme!

(Kaikki poistuvat).

AIKOJEN KUVASTIN.

Henkilöt:

Isoäiti (75 vuotta).
Lotta (15 vuotta).
Kuvastinkuvia.

Huone. On ilta ja kaksi kynttilää palaa pöydällä. Perällä varjostin. Varjostimen keskiosassa vaan puitteet. Ovi, piironki, keinutuoli, palli. Isoäiti kutoo sukkaa keinutuolissa. Lotta istuu pallilla hänen jalkojensa juuressa.

LOTTA. Ajatteles, miten merkkillinen päivä, isoäiti! Sinun syntymäpäiväsi! Äiti ja isä ja kaikki serkut ja kaikki palvelusväki ovat onnitelleet sinua, setä Fritz on pitänyt sinulle puheen, - ja me olemme laulaneet virren sinun kunniaksesi.

ISOÄITI. Jumalan kunniaksi. Jumala on kantanut minua käsivarsillaan läpi vaihtelevien aikojen ja antanut minun kokea monta surua, mutta paljo enempi armoa ja hyvin paljo rakkautta.

LOTTA. Tänään tahdon minä olla koko päivän sinun palvelustyttösi, tänään ja kaikkina päivinä. Saanko olla, isoäiti?

Aikojen kuvastin.

ISOÄITI. Saat, hyvä lapsi. Kaikki te kilvan koetatte minua ilahduttaa. Minä tarvitsen niin vähän. Minä tiedän kyllä, että te pidätte minusta.

LOTTA. Isoäiti täytyy pukea, isoäidin hiukset täytyy suorita, isoäidin täytyy saada istua mukavasti ja hauskasti, isoäidillä täytyy olla valoisaa ja lämmintä ympärillään. Koirat eivät saa haukkua, ja ovet eivät saa seisoa ra'ollaan, että huoneeseen tulee vetoa. Sitte sinä tarvitset yhden, joka lukee sinulle ääneen. Mitä sinä kaikkein mieluummin haluat kuulla? Luullakseni Davidin 103:n psalmin.

ISOÄITI. Niin, lue se viimeiseksi tänä iltana. Lue Jumalan armosta ja anteeksi antavasta rakkaudesta koko elämäni ajalla ja myöhäisenä elämäni iltana.

LOTTA. Mutta onko tosiaankin totta, että sinä tänään täytät seitsemänkymmentä viisi vuotta?

ISOÄITI. On. Jumala antaa ensimmäisen numeron kasvaa, mutta toinen alkaa aina alusta. Oli kerran aika, jolloin minäkin kirjoitin, niinkuin sinä nyt, ikäni yhden ja viiden numerolla.

LOTTA. Todellakin! Onko isoäiti tosiaankin kerran ollut viisitoista vuotias?

ISOÄITI. Miksi pidät sitä niin uskomattomana? Onko se niin mahdollista, että minun keltaiset poskeni ovat kerran olleet punaiset, minun ryppyinen otsani sileä, minun harmaa tukkani ruskea ja minun kuihtuneet käteni pehmoiset?

LOTTA. Ei, mutta isoäiti on ollut vanha, niin kauan kuin minä muistan.

ISOÄITI. Etsi piironkini ylimmäisestä laatikosta, niin löydät muistokotelon nuoruuteni ajalta.

LOTTA (*etsii ja löytää laatikosta muistokotelon, metaljongin*). Oi, katsohan! Onko tämä nuori tyttö juuri sinä, isoäiti. Miten hyvältä hän näyttää! Ja kuinka hän on minun oman äitini näköinen! Minä tahtoisin olla hänen sijassaan!

ISOÄITI. Jos sinä olisit hänen sijassaan, niin olisit sinä se vanha mummo, jota sinä sanot isoäidiksesi. Sinä joutuisit vaihtaessasi tappiolle, pikku Lotta.

LOTTA. Ei, isoäiti! Katsos miten veitikkamaiselta ja iloiselta hän näyttää! Noin kaunis ja noin hyvä en minä ole koskaan ollut. Vaihdammeko?

ISOÄITI. Niin, mitäs ei uskaltaisi viidentoista vanhana tehdä! Rakas lapsi, ajattele minun silmälasiani ja minun harmaita hiuksiani; ajattele takanasi pitkää elämää monine koettelemuksineen ja edessäsi vuosien lunta ja elämän ehtohämärää! Niin, totta on, että illan jälkeen sarastaa uusi aamu, uusi nuoruus, joka ei koskaan kuihdu.

LOTTA. Kuta kauemmin tätä sinun nuoruudessasi otettua kuvaa katselen, sitä paremmin tunnen sinut. Jotain nuorta ja lämmintä loistaa vuosien lumen alta, kuten sinä sanot. Varmaankin senvuoksi, että sinä olet niin ylen hyvä. Kas, nyt nauraa kuvasi muistikotelossa! Sinulla oli varmaan hyvin hauska, kun olit nuori.

ISOÄITI. Oli kyllä; lyhyessä hameessa ollessamme hyppää koko maailma harakkaa edessämme. Pitkässä hameessa kompastuu helpommin.

LOTTA. Onko sinulla ollut harmia? Unohda ne, isoäiti! Muista ainoastaan se iloinen ja ihana seikka, että olet ollut noin suloinen tyttö! Siis, vaihtakaamme! Sinä olet olevinasi minä, ja minä olen olevinani sinä!

ISOÄITI. No niin, etsi samasta laatikosta, josta löysit minun valokuvani! Vasemmasta kulmasta löydät rasiän ja rasiasta mustan kuvastimen, jonka kerran sain eräältä köyhältä eukolta. Kun olin sinun ikäisesi, menin eräänä päivänä metsään marjoja poimimaan ja näin siellä mummon, joka oli taittanut jalkansa, makaavan avutoinna yhdessä muurahaispesässä. Minä kannoin hänet kotiin ja hoidin häntä, kunnes hän parani. Kiitollisuudesta antoi hän minulle kallehimmän aarteensa, taikakuvastimen, jonka keijukaisten ruhtinatar oli hukannut aamuterheneen. Pidä varovasti kuvastinta, lapsi, sillä sellaista on ainoastaan yksi koko maailmassa! Siinä näkee entiset, nykyiset ja tulevaiset, aivan kuin ne eläisivät edessämme. Olen kätkenyt sen kaikilta, mutta sinä saat sen nähdä, voidaksesi käsittää, mitä merkitsee vaihtaa vuosia isoäidin kanssa.

LOTTA (*etsien piirongissa*). Kuvastin? Täällä on rasia, jossa on sormuksia ja helmiä... täällä on kilpikonnan-kuoresta tehty kampa, joka on kullalla koristettu ... kuinka sinä olet rikas, isoäiti!... Ja täällä on muistikotelo, jossa on isoisän valokuva. Oi, niin hieno herrasmies!... Ei, mutta katsos! Täällä on kirjesalkku, jossa on kirjeitä ja painetuita kukkia! Mutta missä on peili?

ISOÄITI. Peili on eräässä norsunluu-rasiassa.

LOTTA. Tässä on rasia. Miten kauniisti se on tehty! Kannessaan enkeli, joka käy pyörivän pallon päällä.

ISOÄITI. Aika ja onni käyvät pyörivällä pallolla.

LOTTA. Isoäiti, minä pelkään! Minä en uskalla avata aikojen kuvastinta.

ISOÄITI. Niin, anna sen olla koskemattomana piilossansa. Meille voi olla hyödyllistä nähdä menneitä aikoja, mutta ei tulevia!

LOTTA (*epäillen*). Mutta nähdä samalla kertaa sekä menneitä että tulevia! Nähdä kaikki, mikä on ollut, ja kaikki, mikä on tuleva! Isoäiti, avaa sinä kuvastin ja minä katson sinun olkasi ylitse.

ISOÄITI (*ottaa rasiasta esille pienen kuvastimen*). No, mitä sinä tahdot nähdä?

LOTTA (*katsoen hänen olkansa ylitse*). Rohkenenko? Saanko? Tahtoisin nähdä sinut, isoäiti, viisitoistavuotisena.

ISOÄITI. Kuihtunut vanhus, muutu jälleen nuoreksi! Näyttäydy jälkimaailmalle!

KUVA N:O 1. (*Nuori tyttö, 1830-aikaisessa puvussa ja pitkät palmikot niskassa, tulee näkyviin varjostimen keskelle*).

LOTTA. Aivan kuin valokuva! Miten suloinen hän on! Saanko puhua hänelle?

ISOÄITI. Katsoa ja puhella saat, mutta et saa koskea häntä, sillä silloin haihtuu hän ilmaan.

LOTTA (*hämällään*). Mikä on neidin nimi?

KUVA (*niiaten*). Nimeni on Beata Sophia Randers.

LOTTA (*kuiskaten*). Se olet sinä, isoäiti. (*Ääneen kuvalle*). Tunteeko neiti tätä vanhaa rouvaa tässä keinutuolissa?

KUVA. En, en ole koskaan ennen häntä nähnyt.

LOTTA (*kuiskaten*). Isoäiti, hän ei tunne sinua!

ISOÄITI. Miten voisi viisitoistavuotisena tuntea itseään seitsemänkymmenen viiden vuoden vanhana?

LOTTA (*kuvalle*). Minunkin isoäitini nimi oli Beata Sophia Randers, ennenkuin hän meni naimisiin. Onko neiti nähnyt kapteeni Silfversparrea?

KUVA. Olen kyllä, hän on kadetti Haminassa. Minä tanssin hänen kanssansa eilen, syntymäpäivänäni. Sotilasvaatetus pukee häntä, hän tanssii valssia niin hyvin, että pää voipi aivan mennä pyörälle. Muutoin nimitämme me tytöt häntä aina variksenpelättimeksi, sillä hän ei osannut kerran ampua varista.

ISOÄITI. Niin ne tytöt! Me ilveilimme siihen aikaan joskus Silfversparren kanssa.

LOTTA. Tietääkö neiti, että kadetti Silfversparresta tuli sitte minulle isoisä?

KUVA. Älkää tehkö hänestä pilaa!

LOTTA. Hän meni naimisiin minun isoäitini kanssa, ja neiti itse on minun isoäitini.

KUVA. Oi, miten hauskaa! Nöyrin palvelijasi; kunnioitukseni isoäidillesi... Sano mulle, etkö sinä ole minun koulutoverejani vapaaherratar Rosenin kasvatuslaitoksesta? Suo anteeksi, etten sua heti tuntenut. Meitähän on niin monta.

LOTTA (*vilkkaasti*). En ole koskaan kuullut puhuttavan Rosenin kasvatuslaitoksesta. Mutta me olemme varmaankin tanssineet ja leikkineet yhdessä. Mehän olemme saman ikäiset, mehän sinutteleimme toisiamme. Onko sinusta hauskaa ajaa polkupyörällä?

KUVA. Kuinka? Polku...

LOTTA. Polkupyörällä. Minä osaan jo ajaa ja sinäkin saat pian oppia. Sinun täytyy usein käydä meidän luonamme. Asutko sinä lähellä rautatietä?

KUVA. Rautatietä? Mitä rautatietä?

LOTTA. Oikeata rautatietä tietysti. Onko teillä telefontia, että voimme joskus keskustella keskenämme? Sähkösanomien lähettäminen tulee liian kalliiksi.

KUVA. Tele...? Sähkö...? Parlez vous français, mademoiselle?

LOTTA (*kuiskaten*). Isoäitiähän puhuu ranskan kieltä!

ISOÄITI. Se olikin ainoa, mitä opimme vapaaherratar Rosenin kasvatuslaitoksessa.

LOTTA (*ääneen*). Miksikä sinä kysyt minulta, osaanko puhua ranskaa?

KUVA. Sinä käytät niin paljon vieraita sanoja. Minä tulen sinun luonasi käymään. Missä sinä asut?

LOTTA. Missä minä asun? Täällä kotona tietysti.

KUVA. Näytä minulle merkkauksiinasi. Minun on seinällä puitteissa ja lasin takana.

LOTTA. Merkkauksiina, mitä se on?

KUVA. Se on tietysti merkkauksiina! Mutta suo anteeksi, äiti odottaa, meidän täytyy ruveta leipomaan joululeipää ja kastamaan kynttilöitä.

ISOÄITI. Niin, sitä me saimme oppia kotona.

LOTTA. Mutta sitä minä en osaa! Mutta sinä olet niin kiltti ja iloinen, että minun täytyy saada tanssia sinun kanssasi seitsemän kertaa ympäri... (*Juoksee kuvan luo, koskettaa siihen ja kuva katoaa*). Beata, minne jouduit?... Hän katosi, isoäiti!

ISOÄITI. Minähän sanoin sen jo sinulle! Luuletko sinä, että minulla viidentoistavuotiaana oli aavistustakaan polkupyörästä, rautatiestä, sananlennättimestä ja telefontista? Minä tiesin niistä yhtä vähän, kuin sinä tiedät merkkauksiinoina tai kynttiläin kastamisesta. Mutta sinähän halusit vaihtaa vuosia minun kanssani. Tahdotko nyt nähdä itsesi minun ikäisenäni?

LOTTA (*hämmästyen*). En, isoäiti, en uskalla. Minähän saisin nähdä itseni katoavan!

ISOÄITI. Ole tyytyväinen, pikku Lotta, iloisine viisinetoista vuosinesi. Kenties voin näyttää sinulle toisen pienen tytön, joka kuuluu sinullekin. Tule vielä kerran tänne ja katso olkani ylitse, niin saat nähdä tyttäresi-tyttären saman ikäisenä

kuin itse nyt olet.

LOTTA. Tyttäreni-tyttären! Saanko minä tyttärentyttären?

ISOÄITI. Saat kyllä tyttären-tyttären, joka tulee vuorostaan nimittämään sinua isoäidiksi.

LOTTA. Oi, isoäiti tekee minusta pilkkaa!

ISOÄITI. Kaikki on mahdollista. Lotan tyttärentytär, astu esiin!

(Lotta menee entiselle paikalleen keinutuolin taakse. Kuva n:o 2, nuori tyttö tulee esiin varjostimen takaa, hän on puettu omituiseen tulevaisuuden pukuun, punainen nauha vyöllä, silmälasit nenällä, lyhyt piippu suussa; hänellä on lyhyeksi leikattu tukka ja tohtorinhattu päässä; lukee erästä kirjaa. Äänettömyys).

ISOÄITI. No, etkös kysy mitään?

LOTTA *(kuiskaten)*. Hän näyttää kopealta. Hän on kuusta pudonnut. *(Ääneen)*. Mikä sinun on nimesi?

KUVA *(katsoo ylös kirjasta)*. Mitä tarkoittatte?

LOTTA. Minä kysyn sinun nimeäsi?

(Kuva kääntää hänelle selkänsä).

LOTTA. Vai niin, anteeksi! Mikä on tohtorittaren nimi, jos rohkenen kysyä?

KUVA *(kääntyy takaisin)*. Magneta Hypothenusa Problem, sosiaalidemokratiian tohtori, palvelijanne.

LOTTA. Rohkenenko kysyä, mikä tuo kirja on, jota tohtori Magneta Hypothenusa Problem noin ahkerasti tutkii?

KUVA. Se on »20:nen vuosisadan edistys», jonka on kirjoittanut sama kirjailija, joka myös on kirjoittanut »19:sta vuosisadan raakuus».

LOTTA. Hyvin hauskaa tohtorittaren esi-isille. Suorittaako tohtoritar pian ylioppilastutkinnon?

(Kuva kääntää hänelle jälleen selkänsä).

LOTTA. Anteeksi! Minun aikanani käytiin vielä tohtorin ijällä koulua.

KUVA *(kääntyy jälleen)*. Meidän aikanamme käy koulu sähköllä kuusikymmentä kilometriä tunnissa.

LOTTA. Vai niin. Opetetaanko koulussa myöskin tupakoimaan?

KUVA. Kaikki sivistyneet tytöt polttavat nykyään apelsiinin siemeniä.

LOTTA. Vai niin. No, mitä muuta koulussa saa oppia? Osaako tohtori hypätä harakkaa?

KUVA. Olkaa hyvä ja lausukaa ajatuksenne tieteellisemmin!

LOTTA. Tahdon koettaa. Osaako Magneta olla nuori, iloinen, vallaton? Osaako Hypothenusa tanssia? Ymmärtääkö tohtoritar Problem tehdä kepposia? Osaako hän nauraa ja itkeä, kuten viisitoista vuotiaana nauretaan ja itketään?

KUVA *(ylpeästi)*. Minä osaan kaikkea, paitsi vastata sopimattomiin kysymyksiin.

LOTTA *(suuttuneena)*. Mitä nyt, neiti Luonnonvoima? Tokko hän tietää, että olen hänen isoäitinsä?

KUVA. Harakan isoäiti sinä olet etkä minun ... antediluvian!

LOTTA *(kuiskaten)*. Mitä se merkitsee isoäiti? Antediluvian?

ISOÄITI. Se on olento, joka on syntynyt ennen vedenpaisumusta.

LOTTA. Vai niin. Tietääkö Hypothenusa, että ennen vedenpaisumusta antoivat isoäidit epäkohteliaille lapsenlapsilleen vitsaa?

(Juoksee esiin ja tarttuu kuvan silkkivyöhön. Kuva katoaa).

LOTTA *(silkkinauha kädessä)*. Sanoa isoäitiään antediluviaaniksi! Minun äitini on antanut minulle vitsaa vähemmästäkin... Mutta minne joutui Hypothenusa?

ISOÄITI. Kysele kuvastinkuvaa! Kas, sinä sait silkkinauhan käteesi! Ajan punainen kummitus on ainoa, joka on jällellä tulevaisuuden aaveesta.

LOTTA. Minäkö olisin tuollaisen krokotiilin isoäiti! Ei, mummo, minä en mene koskaan naimisiin!

ISOÄITI. Ei koskaan ... viidentoista vanhana.

LOTTA *(tarkastaa silkkinauhaa)*. Mitä tämä merkitsee? Kaikki muu on harhanäköä, mutta tämä nauha on todellinen punainen silkkinauha, jonka olen nähnyt jossain tätä ennen. Olisivatko Constance ja Louise pukeutuneet kujeillakseen kanssani? Mutta serkkuni eivät ole ilmaa, niistä voi pitää kiinni. Poltanko tämän silkkinauhan? En polta! *(Sitoo nauhan*

vyötäisilleen). Onhan uusin kuosi pukea itsensä sillä tavoin kuin viisikymmentä vuotta tämän jälkeen pukeudutaan. Mutta anna minulle kuvastin, isoäiti, nyt tahdon ottaa korkeimman arvosanan historiassa. Mitä minä välitän tulevista vuosisadoista? Pitäkööt huolen itsestään! Minä tahdon nähdä Semiramin riippuvat puutarhat, Cæsarin tulon Roomaan ja Columbuksen, kun hän löysi Amerikan. Minä annan sinun äidinäitisi tulla esiin ja niiaa sinulle. Minä annan isän-isäni isän juosta »nijamajjaa» ja vetää perässään koko lauman esi-isiänsä aina Aatamiin asti. Anna minulle kuvastin, isoäiti, minä tahdon nähdä Eevan paradiisissa!

ISOÄITI. Hiljaa, hiljaa, pidä varovasti kuvastinta! Velhon kapineihin ei ole luottamista! Paradiisissa oli käärme.

LOTTA (*ottaa peilin ja vilkuttaa riemuiten sitä*). Minä tahdon poimia kirsikan elämän puusta ja omenan tiedon puusta. Minä tulen jakamaan sen sinun ja äidin ja isän ja kaikkien ihmisten kanssa. Isoäiti Eva, astu esiin ja salli minun nähdä paradiisi!

KUVA N:O 3. (*Pitkä, valkoinen kummitus, jonka ympärille on kääriytynyt suuri käärme, astuu esiin varjostimesta*).

ISOÄITI. Varo itseäsi lapsi!

LOTTA. Hui ... käärme! Se matelee tänne päin! Isoäiti, puolusta minua!

(*Hän pakenee, kompastuu ja putoaa. Kuva katoaa*).

ISOÄITI. Hyvästi Semiramis, Cæsar, Columbus, Eeva ja paradiisi! Lapsi, lapsi, sinä olet lyönyt maailmanhistorian kappaleiksi!

LOTTA (*nousee hämmästyneenä*). Onko käärme poissa? Hui, kuinka se peljästytti minut! Mutta ... minä luulen, että kuvastin on mennyt rikki! (*Kokoa palaset*). Eikö sitä voi liimata, isoäiti? On olemassa eräänlaista kittiä, jolla on nimenä »Älä itke».

ISOÄITI. Ei varjoja voi liittää yhteen! Ei mikään kitti voi tehdä menneitä aikoja jälleen ehyiksi! Ne ovat olleet ja menneet ikipäiviksi.

LOTTA (*nyyhkyttäen pallilla ja nojaten isoäidin polveen*). Minä olen lyönyt maailmanhistorian kuoliaaksi... Minä olen surmannut tulevaisuuden ... ja sen olen tehnyt oman isoäitini syntymäpäivänä!

ISOÄITI. Älä sure, lapseni. Sinä olet särkenyt muiston hauraan lasin; tee itsellesi uusi kuvastin tulevaisuuden toivoa varten. Paranna särkyneitä ihmissydämiä! Monet tahtovat tietää tulevaisia asioita ja vapisevat kuitenkin niiden outoa kaukaisuutta. Anna niille parempi kuvastin, joka ei koskaan putoa kappaleiksi. Anna heille Jumalan kaitselmus, joka tekee meidät ymmärtäväisiksi menneiden aikain suhteen ja levollisiksi tulevaisuuteen nähden!... Tahdotko vieläkin vaihettaa vuosia kanssani?

LOTTA (*katsoo kysyvästi isoäitiin*). Tahtooko isoäiti vaihettaa minun kanssani?

ISOÄITI. En, lapseni. Uusi aika tarvitsee uusia voimia ja jokaisella ajalla on rajansa. Onnelliset me, jos olemme voineet täyttää aikamme tarkoituksen! Elä parhaimman hyväksi ajallasi, kuten minä olen ajallani elänyt!

LOTTA. Kuinka sinä olet hyvä, isoäiti!

(*Esirippu laskee*).

PERDITA

eli

KADOTETTU KEVÄT.

Henkilöt:

Maija, koulutyttö, nimitetään Perdita. Svante April, poikaveitikka, äänetöin henkilö. Kaiku, poika, jolla on torvi. Prinssi Florio, metsänkuningas, valepuvussa. Perhonen, poika. Korennoinen, tyttö. Kaksi sinivuokkoa, äänettömiä tyttöjä. Käki, poika. Koululapset poikia ja tyttöjä.

Näyttämönä on metsä. Molemmat sinivuokot nojautuvat nukkuen puun runkoa vastaan.

(Svante April juoksee tanssien sisään kukkaiskori kädessä, pysähtyy, katsoo taaksensa ja ilkamoipi jollekulle).

MAIJA (*sivulta*). Svante! Minun korini! Minun kukkaiseni!

SVANTE (*vilkuttaa ilkamoiden korilla*).

(Maija tulee esiin. Hän on kömpelö ja hengästynyt. Hänellä on talvipuku: turkki, puuhkio, hilkka, saali, villalapaset ja päällyskengät. Svante näyttää pitkää nenää).

MAIJA. Mutta pysähdy nyt, Svante! Anna minulle takaisin kukkani! (*Svante heittää lentosuukkojen, pakenee ja katoaa*). Hän pakenee, häntä ei enää näy! Oi, sitä poika veitikkaa! (*Koroittaa äänensä*). Svante-e!

KAIKUÄÄNET (*joka puolelta*). Svante-e!

MAIJA (*istahtaa huohottaen mättäälle*). Se vielä puuttui! Koko metsä pilkkaa minua. Eikä yksikään armelias kuusenkarahka pidä kiinni varasta, minun omaa veljeäni Svante Aprillia, joka on varastanut kaikki minun kukkani! (*Pyyhkii silmiänsä*). Ei, ... kukaan ei saa nähdä minun itkevän! (*Nousee ylös reippaana ja iloisena*). Hyvää huomenta, metsä! Tunnetteko minua, herra Hongikko. Kenties rouva Kuusela muistaa minut menneestä vuodesta? Enkö minä sinutellut neiti Lehmusta, Vaahteraa, Pihlajaista ja Tuomista? Vuodet kuluvat, pikku tytöille tulevat entiset puvut liian ahtaiksi... Vai niin. Herrasväki näyttää niin oudolta, herrasväellä ei ole kunnia? Minun täytyy kai sitte esitellä vähäinen olentoni (*niiaa*). Minä olen Maija, kukkaistytty, jonka koko Eurooppa, pohjois-Aasia ja pohjois-Amerikka tuntee. Mutta tänä vuonna on nimeni Perdita, kadotettu Toukokuu. Ajatelkaas, eilen, viimeinen päivä Huhtikuuta, oli auringonpaiste; tänään, ensimmäinen päivä. Toukokuuta, on talvi ja lunta! Oi, miten minua paleli, kun avasin silmäni tänä aamuna! Kaikki koululapset etsivät minua, mutta eivät löytäneet mistään. Minä olin kömpinyt valkoisen peittoni alle. Arvatkaas, tuliko kodissa surua ja valitusta! Lastenhan piti tänään saada iloisin vapaapäivänsä, ja missä on nyt heidän iloinen Toukokuun ensimmäinen päivänsä? Perdita! Perdita!

KAIKU (*näkymätöinnä*). Perdita! Perdita!

MAIJA. Tuossa sen kuulette! Mutta ei ole kylliksi yhdessä äänessä. Kaikki vuoret, kummut ja laaksot, kaikki odottavat lehtisilmut, kaikki paleltuneet laululinnut, kaikki hyttynet, joiden tuli tanssia franseesia tänään, etsivät ja surevat minua. Sano niille vaan yksi sana, niin saat sata vastausta. Sano niille: (*koroittaa äänensä*) Perdita!

(*Sadat näkymättömät kaikuäänet kertovat kaikilta sivuilta: Perdita! Perdita!*)

MAIJA. No niin, hiljaa, olkoon siinä nyt kylliksi! (*Kaikuäänet vaikenevat*). Huomaatko nyt, metsä, että luonto kuulee meitä ja vastaa meille. Kaikki odottaa, kaipaa ja toivoo meidän kanssamme... Kun minä nousin ylös ja hain kukkiani, oli veljeni Svante ottanut ne. Oi, sitä petturiä! Minä juoksin hänen jälestään saadakseni hänet kiinni, mutta ... huu, miten kylmä ulkona oli! Minun tätini, tati Almannakka, juoksi minun jälestäni. (*Matkii mummoa, jolla on ääni sorruksissa*). Lapsi, lapsi, mitä sinä ajattelet! Menet ulos ohuessa hameessasi ja saat »lentsun!» (*Yskii*). Pue itsesi kunnollisesti, tyttö, kas tässä! Ja sitte hän puki ylleni kaikki, mitä vaatehuoneesta löytyi, vaatteita, jotka oli jo pantu kesäksi koita pakoon. Niin, minä olen kaunis, minä! Minun tulee olla olevinani kukkaistytty ja olen aivan kuin talvipöpö.

KAIKU (*näkymätöinnä*). Talvipöpö!

MAIJA. Oh! Ole hiljaa! Sitä ei tarvitse minulle uudelleen sanoa! (*Kovemmin*). Svante-e!

KAIKU (*näkymätöinnä*). Svante-e!

MAIJA (*suuttuneesti*). Pidä suusi kiinni, narri!

KAIKU (*kuten ennen*). Pidä suusi kiinni, narri!

MAIJA. Ei, tuon kanssa ei toki kannata riidellä. Oi, kuinka minun on kylmä ja kuinka väsynyt minä olen! Kas, tuossa on kaksi paleltunutta sinivuokkoa. Minä istun' niiden viereen. (*Istuu*). Anteeksi, rouva Kuusela, että istun rouvan hameenliepeelle! (*Huokaa*). Miten valo on ihanaa, kun se samalla on lämmintä! Miten kevät on iloinen, kun se todellakin on kevät!... Mutta kuka tulee tuolla? Lumiukko!

(*Valkoiseen lakanaan puettu lumiukko, jolla on naamio kasvojen edessä ja pitkä, valkoinen parta, astuu esiin nojaten kahteen kainalosauvaan*).

MAIJA. Miten vanhalta ja huonolta hän näyttää! Mistä sinä tulet, köyhä vanhus?

LUMIUKKO. Alpeilta.

MAIJA. Sinä tarkoitat kai Lapista. Minulla ei ole penniäkään sinulle antaa, mutta jos olet väsynyt, niin lepää tässä pehmeillä kuusenoksilla!

LUMIUKKO. Kiitos. Tahdon nukkua itseni lämpöiseksi. (*Hän istahtaa ja nukkuu havunoksille*).

MAIJA. Mitä? Nukkuuko hän jo? Ja minä olen melkein yhtä väsynyt kuin hänkin. Jos minä pitäisin itseäni valveilla lukemalla koululäksyäni?... Jangtsekiang eli Sininen joki... Hoangho eli Keltainen joki (*haukottelee*)... Tschinkiang, Sutscheu, Schanghai... Koskahan mahtanee prinssi Florio saapua tänne kylmään pohjolaan. Hän ei kiirehdi. Koko hänen seurueensa tulee kantamaan hänet riemukulussa ... ja aikaa tarvitaan, ennenkuin kaikki ovat pukeutuneet hovipukuihin. Me toiset (*haukottelee*) saamme odottaa... Jospa hiukan nukahtaisin. Hyvää yötä, auringon säde! (*Nukkuu*).

(*Perhonen ja korennoinen lentävät näyttämölle*).

PERHONEN. Täällä on keväntyttyönen kulkenut ennen meitä. Minä näen hänen jälkensä lumessa. Korennoinen, minulla on kylmä ja nälkä; anna minulle yksi ainoa kirsikankukka!

KORENNOINEN. Perhonen, minulla on yhtä kylmä kuin sinullakin, ja vielä ankara jano. Anna minulle sininen järvi kauniine aaltoineen!

PERHONEN. Jos olisin varpunen, söisin sinut heti.

KORENNOINEN. Jos sinä olisit kastehelmi, joisin minä sinut heti.

PERHONEN. Kuuleppas, korennoinen! Minun mielestäni meistä kahdesta voisi tulla pari. Eilen, auringon loistaessa, kömmimme molemmat ulos koteroistamme. Tänään, kun aurinko ei loista, voimme kuolla yhdessä. Me olemme eläneet

yhden päivän ja yhden yön hyvinä ystävinä. Olemme eläneet kylliksi.

KORENNOINEN. Yhden päivän valossa ja yhden yön varjossa. Sinä olet oikeassa, kuolkaamme tänä yönä toistemme vierelle lumeen ja kiittäkäämme Jumalaa.

(He istuvat maahan ja nukahtavat. Lumi[2] lankeaa valkoisena heidän ja Maijan, lumiukon ja sinivuokkojen yli. Kaiku tulee esiin).

[2] Lumi on valkoista, pieniksi paloiksi leikattua paperia.

KAIKU. Lapsi raukat! Jumala katsoi niihin lämpimänä aurinkona, ja ne heräsivät eloon. Jumala käänsi pois kasvonsa, ja ne katosivat. Heidän elämänsä oli yksi päivä ja yksi yö. Mutta Jumala on armelias, hän herättää jälleen eloon kaikki, jotka nöyryydessä kärsivät ja kuolevat maan päällä. Minä panen ensimmäisen viheriän pajunoksan perhosen ja korennoisen haudalle. *(Hän panee viheriän oksan niiden päälle)*. Sanotaan, että olen ilkeä ja kielevä. Mutta sellainen olen siitä syystä, kuin kaikki pilkkaavat minua. Minä osaan kyllä olla hyväkin. Sanokaa vaan minulle ystävällisiä ja kauniita sanoja, niin minä kyllä vastaan, samoin kuin minua puhutellaan. *(Kuuntelee)*. Mikä myrskytuulen pauhina! Zefyyri lakaisee metsää. Hän on prinssi Florio kamaripalvelija; hän odottaa herraansa ja siivoaa hänen viheriäistä linnaansa. Florio on kiltti poika, mutta vähän turhamielinen, kuten kaikki nuoret prinssit. Hän tahtoo saapua tänne kuninkaallisesti. Senvuoksi saamme me toiset odottaa ja väristä. *(Kuuntelee jälleen)*. Mutta kuka visertää tuolla ylhäällä pilvissä? *(Kuuluu leivosen viserrys)*. Olisiko se leivonen? Mahdotointa! Hän paleltuisi kuoliaaksi. *(Uusi viserrys)*. Mutta se on kuitenkin hän! Minä lyön vetoa kaikista maailman juoruista, että nyt ei prinssi Florio enää voi olla kaukana. Se vaan vielä puuttuisi, että käkikin... *(Käki kukkuu)*. Ei, mutta kuulkaa, tuossa se nyt tosiaankin on! *(Käki, siivellinen, harmaisiin puettu poika, astuu esiin)*.

KÄKI. Hyvää huomenta, kaiku! Miksi et vastaa kukkumiseeni?

KAIKU. Ei, kuules nyt, pikku käkönen, sinä olet varmaankin erehtynyt. Minä en näe sinistä taivasta, tuisku on asettunut, mutta sade räiskyy vielä vasten kasvojani. Rouva Kuusela, olkaa hyvä ja lainatkaa minulle sateensuoja!

KÄKI. Prinssi Florio, metsän nuori kuningas, tervehtii uskollisia puitansa, ruohojansa, kukkiansa ja lintujansa. Hän palajaa Alpeilta pohjoiseen valtakuntaansa ja kysyy, onko hän tervetullut?

KAIKUÄÄNET *(ympäriinsä)*. Tervetullut!

KÄKI. Pois kaikki talviset pilvet, jäät, lumet, pimeys ja usvat! Sininen taivas, viheriä maa, vapaa meri! Kaikki purot lirisemään! Kaikki metsät viheriöimään! Kaikki kedot kukkimaan! Kaikki lapset piiriin tanssimaan!

KAIKU. Ja tuollaista sinä kehtaat uskotella meille, juuri kun kaikki *(yskii ja niistää nenäänsä)* olemme menehtyä yskään ja nuhaan. Missä hänen prinssinsä sitte on? Enpä minä häntä näe! Ääneni on sorruksissa; kadotan kokonaan kauniin ääneni, enkä voi enää virkaani hoitaa.

(Käki kukkuu kolme kertaa vähäisten väliaikojen jälkeen. Ensimmäisen kukunnan aikana nousee lumiukko ylös. Toisen kukunnan aikana pudottaa hän päältänsä pois valkoisen lakanan, parran ja naamion. Kolmannen aikana seisoo hän näyttämön keskellä; hän on nuori, kukkaisiin puettu prinssi).

FLORIO. Tässä olen, metsä! Tässä olen, taivas! Tässä olen, meri! Kaikki suuri tulee hiljaisuudessa. Aamu kirkastuu yöstä. Kevään vihanta kohoaa talven lumesta. Kaikki, mikä kärsii, hengittäköön terveyttä. Kaikki, mikä on kuollut, herätköön uuteen eloon!

(Näitä sanoja lausuttaessa nousevat Maija, molemmat sinivuokot, perhonen ja korennoinen ylös).

PERHONEN. Kummallista! Uneksuin, että olin paleltunut kuoliaaksi.

FLORIO. Ei, saat elää onnellisena lyhyen perhoiselämäsi. Saat kokonaisen viikon vielä lentää kukasta kukkaan ja kiittää Jumalaa.

KOBENNOINEN. Uneksuin sinisestä järvestä, jota en koskaan saisi nähdä.

FLORIO. Sinä saat liidellä kimeltävässä auringon valossa sinisten aaltojen yli, ja kun kuolet, tulee Unda Marina pitämään sinua, niinkuin timanttikoristetta, liehuissa suortuvissaan.

MAIJA. Florio, Florio, missä olet viipynyt niin' kauan? Me odotimme sinua, kuten prinssiä, loistavassa juhlakulussa, ja sinä tulit köyhänä lumiukkona, unohdettuna ja tuntematoinna!

FLORIO. Ken olet sinä, vanha, paleltunut mummo, jota en ole koskaan ennen nähnyt?

MAIJA. Hän kysyy, ken minä olen! Ja kuitenkin se olen minä, joka olen tuhannen vuotta hänen kanssaan rakentanut laivoja puroihin, maalannut perhoisten siivet ja kerinyt kultalankaa aamuruskon hunnussa! Kas, miten ne ovat käärineet minut talven turkkeihin!

FLORIO. Oletko se sinä, Maija! Oi, miten nuo julmat, ymmärtäväiset ihmiset ovat rumasti pukeneet kevään iloisimman tyttösen! Tule, saa'os jälleen vapautesi! Sinä, puuhkio *(heittää pois puuhkion)*, saat olla oravanpoikasien leikkিতupana. Sinä, talvihilkka *(hän heittää pois hilkkan)*, olet sopiva variksen pesäksi. Sinä, saali *(heittää pois saalin)*, saat liehua tuulessa metsän korkeimman kuusen latvassa. Sinut, turkki *(heittää pois turkin)*, lahjoitan minä joulutontulle ensi jouluna. Oikeaan kenkään *(heittää pois päällyskengät)*, saapi västäräkki ja vasempaan kenkään saapi harakka munia munansa tänä kesänä.

MAIJA *(seisoo kukkaisilla koristetussa kevätpuvussa)*. Minulla on sinulle pyyntö, Florio. Kaikilla koululapsilla on tänään

vapaapäivä, ja kaikki ovat olleet aivan onnettomia, kun on ollut näin kylmä ja - lunta. Pyydä, että taivas selkenisi! Anna meille kaunis Vapunpäivä!

FLORIO. Eikös käki ole jo sitä teille luvannut? Katso ylös! Mitä näet?

MAIJA. Aurinko! Aurinko!

KAIKU. Aurinko! Aurinko! (*Panee sormen suulleen*). Oi, suokaa anteeksi, prinssini, ääneni on ollut sorruksissa kaksikymmentä minuuttia, enkä ole senvuoksi voinut hoitaa virkaani, mutta nyt en voi enää vaieta.

FLORIO. Puhu, kaiku, ja anna iloisten äänten metsässä kajahtaa! (*Koululapsia tulee näyttämölle, molemmilta sivuilta*). Missä on kapellimestarini?

KÄKI. Mitä käskee teidän korkeutenne?

FLORIO. Soita tanssin sävel! Kaikki lapset piiriin! Kaikki lehdet lepattamaan! Kaikki linnut visertämään! Kaikki hyttysset katrillia tanssimaan, - mutta tarpeeksi etäälle!

(*Kaikki koululapset, perhoset, korennoiset ja sinivuokot tekevät piirin prinssi Florion ympärille, joka ojentaa kätensä Majjalle. Kaiku puhalttaa torveensa. Käki antaa merkin alkamaan, laulaen: kukkuu!*)

KOULULASTEN KEVÄTLAULU TANSSIESSA[3].

[3] Sävel Jul. Hammarlundin »Barnens sångbok» n:o 101.

Räisky, talvi kylmä, hangen lumisen! Rauska, järvi jäinen, alla luistimen! Kenpä pelkäis sua, kylmä haltia. Lumen alta voipi kevät saapua. Ei nyt huolta! Hän jo tulee tuolta! Taivaan tumman rannan kevät kirkastaa, Kevätpäivä kultaa pilviin hajoittaa. Räisky, talvi kylmä, hangen lumisen! Rauska, järvi jäinen, alla luistimen! Kenpä pelkäis sua, kylmä haltia. Lumen alta voipi kevät saapua. Ei nyt huolta! Hän jo tulee tuolta.

Nyt me seppelöimme kevään haltian! Piiri riemuin pyörii päällä kanervan. Puiden oksat keinuu, purot pulppuaa, Lintuin kevätlaulu ilmaan kajahtaa. Kevät saapuu! Poi'es talven kaapu! Ennen noin ei metsä ollut vihanta, Ennen noin ei Vappu ollut ihana! Nyt me seppelöimme kevään haltian! Piiri riemuin pyörii päällä kanervan. Puiden oksat keinuu, purot pulppuaa, Lintuin kevätlaulu ilmaan kajahtaa. Kevät saapuu! Poi'es talven kaapu!

(*Leikin lopussa kukkaissade*).

HYRRÄ.

**Leikillinen
atu neljässä
seikkailussa.**

Henkilöt.

Kuningas.

Kuningatar.

Prinsessa Kielevä, heidän tyttärensä, jota sanotaan Hyrräksi.

Kuvernööri Hämähäkinjalka.

Kuvernöörin rouva Eau de Cologne, prinsessan opettaja.

Raatimies Teiri, ylituomari.

Kapteeni Puks, henkivartion päällikkö, Hämähäkinjalan adjutantti;

Pytt, hänen poikansa, kääpiö.

Kuninkaan airut.

Hannu-mestari, seppä.

Hannu-muori, hänen vaimonsa.

Sukkela Pekka, }
Viisas Matti, } heidän poikansa, sepänoppilaat.
Tyhmä Olli, }

Liisa, heidän kasvattityttärensä.

Ruusuposki, }
Lumihiutu, } haltijattaria.
Ukonjylinä, }

Ilkisiipi, noita-akka.

Hovineitejä ja ääniä, jotka puhuvat.

Hovi, henkivartio, kansaa, joka katselee ja huutaa hurraata.

Sadun aika: Oli kerran.

Ensimmäinen seikkailu.

Hannu-mestarin paja. Ahjo, alasin, palje, pietti ikkuna ja ovi. Sukkela Pekka lausuu, Hannu-mestari ja Matti takovat tahdissa alasimella[\[4\]](#), *Olli lietsoo palkeella, Liisa istuu nurkassa kutoen sukkaa.*

[4] Vasaranlyönnit sattuvat alleviivattujen tavujen kohdalla.

PEKKA (*mittelevästi*).

Ne satua takoo,
Niin pitkää, kuin rako,
Kuin ov' leveää.
Onks'[\[5\]](#) tuttua tää.

Jos sadustain et saa,
Sä mielelles vitsaa,
Niin kuumella, oi.
Sen toistekin voi!

[5] Lyhennys sanasta *onkos*.

HANNU-MESTARI. No, pojat, nyt on lauantai-ilta, äiti odottaa puuropatoineen, voimme lopettaa päiväntyömme. Vai niin, Matti ei ole vielä valmis. Minä odotan sinua ja pistän tupakkata piippuun. (*Panee, tupakkaa piippuun, polttaa ja katsoo ikkunasta*). Hakaset ja lehtiäiset! Mitä väkeä on tuo (*osoittaa sormellaan katselijoita*), joka istuu tuolla kuun valossa ja tirkistelee tänne pajaan.

PEKKA. Ne ovat säkeneitä savupiipusta. Isä luulee, että ne ovat silmiä, kun ne loistavat pimeässä.

LIISA. Ei ne ole säkeniä. On olemassa paljo muuta, mikä säihkyy pimeässä lauantai-illoin.

HANNU-MESTARI. Jumala siunatkoon sinua, lapseni, sinä olet haltijatarten kummilapsi, sinä näet enempi kuin toiset.

Mitä, jos tuolla ulkona olisi väkeä! (*Katsojille*). Kernaasti minun puolestani. Olkaa hyvä ja katsokaa meitä, kyllä meitä kannattaa katsella. Minä olen Hannu, mestarisepä, joka olen takonut hopeakengät kuninkaan hevoselle, Tulenkorskujalle. Muori on tuvassa, mutta tässä näette lapseni. Tässä on sukkela Pekka; hän osaa takoa hyriä ja soittaa harmonikkaa. Tässä on viisas Matti; hän takoo konstilukkoja ja on niin tavattoman ovela, että hän voi pettää ketunkin. Tässä on Olli, sanovat tyhmäksi Olliksi senvuoksi, että hän puhuu vaan kuusi tahi seitsemän sanaa viikossa, mutta hän osaa matkia kukkoa. No niin, tässä on Liisa; lapsi, jonka löysimme eräänä sunnuntai-aamuna pajasta. Meillä on kolme poikaa, sanoi vaimoni, me tarvitsemme kyllä tytön. Olkoon menneeksi, sanoin minä, ja kas, hänestä tuli voinsilmä puuroon. Niin, katsokaa nyt vaan, sellaista väkeä me olemme. (*Ovelle koputetaan*). Luulen, että väki rupeaa pyrkimään kuutamosta huoneeseen. Kapene ja kömmi sisään, sanoi lukko avaimelle.

(*Pytt astuu huoneeseen, naurettavaan upseerinpukuun puettuna, ja tervehtii sotilaan tavoin*).

LIISA. Ah, sehän on Pytt! Mistä sinä tulet? Me olemme vanhoja tuttuja, isä. Pytt vetää minua talvella kelkassa haltijattarien kouluun Sinivuorille. Hän aikoo ruveta sotilaaksi, sillä hän on niin pitkä ja reipas.

PEKKA. Caesar Aleksanteri Napoleon Pytt!

MATTI. Minä lähden pakoon. Julma herra sotamies, älä tapa minua!

HANNU-MESTARI. Hiljaa, Matti! No, mitä suurella Pytt-herralla nyt on ilmoitettavaa?

PYTT (*tehdén kunniaa*). Armollinen herrani ja kuninkaani käskee ilmoittaa sinulle, mestarisepä, että hän tarvitsee maanantai-aamuna sen lukon, jonka hän on sinulta tilannut.

MATTI. Suuri Pytt, tuon lukon taon minä ja se on pian valmis.

HANNU-MESTARI. Minne tarvitsee kuningas niin suuren, tiirikalla avaamattoman lukon?

PYTT. Uuteen lasikaappiinsa, jonka isäni, kapteeni Puks, hänen käskystään rakentaa.

HANNU-MESTARI. Ne ovat varmaankin kallisarvoisia aarteita, joita kuningas siellä aikoo tallentaa. Kenties kruunuansa?

PYTT. En uskalla kertoa. Se on valtiosalaisuus.

LIISA. Minä tiedän, isä, olen kuullut sen haltijattarilta. Kuningas rakennuttaa lasikaapin säilyttääkseen siellä tytärtään prinsessa Kielevää, jota kansa sanoo Hyrräksi.

HANNU-MESTARI. Mitä ihmettä! Ainoata lastansa, joka tulee perimään kruunun ja valtakunnan!

PYTT. (*Olkapäitään kohottaen*). Hänen täytyy!

HANNU-MESTARI. Miksi hänen täytyy? (*Pytt vaikenee kohottaen jälleen olkapäitään*). Miksi hänen täytyy, Liisa?

LIISA. Siksi...[6] (*puoleksi itkien*). Ei, minä en tahdo puhua pahaa Hyrrästä.

[6] Kolme pistettä merkitsee vähäistä vaitiolon aikaa.

HANNU-MESTARI. Älä istu ja värise, tyttö-letukka! Totuus esiin! Miksi hänen täytyy?

LIISA (*itkien*). Hän lörpöttelee.

HANNU-MESTARI. Mitä niin? Täytyykö prinsessan istua lasikaapissa sen vuoksi, että hän lörpöttelee.

LIISA (*vastenmielisesti*). Kas, asia on niin, että kuninkaalla oli ennen kaksi kilttiä prinsessaa, mutta hänen mielestään olivat ne aivan liian hiljaisia, sillä hän tahtoo, että hovissa on iloista elämää. Silloin ottivat haltijattaret pois ne kaksi kilttiä prinsessaa ja lähettivät kuninkaalle Hyrrän niiden sijaan. Ja vuosi vuodelta lisääntyi Hyrrän lörpöttelemishalu kaksinkertaiseksi. Mutta nyt, kun hän jo on viisitoistavuotias...

HANNU-MESTARI. No, nyt kun hän jo on viisitoistavuotias?

LIISA (*itku kurkussa*). Ei kukaan enää jaksa häntä kuulla. Jokainen työntää puuvillaa korviinsa ja kaikki käyvät paksut liinat pään ympäri käärittynä, aivan kuin hammastaudissa. Ja sitte eivät he myöskään voi kuulla mitä toiset sanovat.

HANNU-MESTARI. Ja sitte?

LIISA (*entiseen tapaansa*). Nyt täytyy kuninkaan sulkea hänet lasikaappiin, jollei kukaan tahdo olla niin armelias ja mennä hänen kanssansa naimisiin.

PEKKA. Saako se, joka menee Hyrrän kanssa naimisiin, myöskin valtakunnan?

MATTI (*takoen*). Niin, saako hän myös valtakunnan?... Ai, ai, sormeni! Löin sormeeni! Hiisi viekөөn Hyrrän ja valtakunnan myös!

LIISA. Häpeä, Matti! Etkö tiedä, että kun Hiittä huutaa, tapahtuu heti jotain pahaa?

(*Ilkisiipi tulee pajaan ratsastaen luudalla, piiska, kädessä ja säkki selässä*).

Hyrrä.

ILKISIPI. Kiitoksia paljo! Ken oli niin hyvä ja pyysi minut sisälle? Uh, olen ratsastanut itseni väsyksiin; olen matkalla Hiitolaan. Onko täällä joku, joka riitelee? Minä tarvitsen haukkumasanvoja, paljo haukkumasanvoja tänä iltana, sillä minä aion jauhaa ne kahviksi - en sano kenelle.

HANNU-MESTARI. Mikä marakatti te olette?

ILKISIPI (*haukkaa ilmaa*). Kiitän nöyrimmästi! Se oli hyvä sana. Jokainen sellainen sana on kahvinpapu minulle. Eikö täällä ole enempää?

MATTI. Voitteko parantaa minun sormeni, senkin pohjaanpalanut, nokinen noita-akka?

ILKISIPI (*haukkaa ilmaa*). Kiitos, kiitos, sekin oli hyvä sana. Mutta nyt ei minulla ole aikaa, minun täytyy aamulla anivarhain rientää kuninkaan hoviin, minulla on asiaa Hyrrälle, ja siellä saan minä paljo mainioita kahvinpajuja. (*Vainuten ilmaa*). Ptsih! (*Aivastaa*). Varjelkoon, luulenpa, että täällä haisee pakanan veri! Varpusen poikanen! (*Tarttuen Pyttiin*). Hänen täytyy mun pussiini aamiaiseksi huomenna.

(*Pytt pakenee ja kätkeytyy palkeen taakse*).

PEKKA. Uljas Pytt, lävistä akka miekallasi!

ILKISIPI (*ahdistaa Pyttiä*). So, so, so, varpusen poikanen, älä ole olevinasi! Säkkiin sinun täytyy, vartaaseen sinun täytyy, minä höyhennän sinut, minä paistan sinut, sipulissa ja pippurissa minä sinut paistan, paistan, kunnes tulet mureaksi! (*Olli vastustaa häntä*). Mitä nyt, nuohojapoika? Tahdotkos nähdä pitkiä kynsiäni? Minun täytyy saada käsiini tuo kääpiö!

OLLI (*kukkoa matkien*). Kukko kiekuu!

ILKISIPI (*pelästyneenä*). Hui, mikä se oli! Kukko laulaa, minä tulen liian myöhään Hiitolaan. Ja ainoastaan kaksi kahvinpaju olen minä saanut tässä kurjassa pajassa. Simpele, timpele, murra palurra, hei, ilmaan, hei, mun hevosein! (*Lyö luutaansa ja ratsastaa ulos*).

HANNU-MESTARI. No, olipa toki hyvä että pääsimme tuosta noidasta. Tunsin merkillistä halua paistaa hänet ahjossani. (*Pytt kömpii esiin*). Hänhän tahtoi syödä sinut, siivo poikaseni.

PYTT (*uljaasti*). Miekkani oli liian lyhyt. Jos hän olisi tullut vaan hiukan lähemmäksi, olisin naulannut hänet seinään kiinni.

HANNU-MESTARI. No niin, pojat, äiti odottaa ja puuro jähtyy. (*Torventoitotus kuuluu ulkoa*). Mitäs se mahtaa olla? Kuninkaan airut niin myöhään lauantai-iltana! Nyt on varmaankin aika kiire. (*Kuuntelee ikkunan luona*). Oikein! Airut lukee kuninkaallisen julistuksen... (*kuuntelee ja kertoo*). Koska hänen korkeutensa prinsessa Kielevä kärsii huolestuttavassa määrässä liian suuren kaunopuheliaisuuden tautia ... ja koko valtakunnan onni ja menestys täten on vaarassa ... niin ... mitä hän sanoo?... niin julistaa kuningas kaikkein armollisimmin kilpailun, johon kaikki valtakunnan naimattomat miehet, mistä säädystä ovatkin, saavat osaa ottaa ... ja tulee kilpailijoiden ensi maanantai-aamuna saapua kuninkaan kartanoon... Ja se, jonka onnistuu saada hänen korkeutensa vaikenemaan viisi minuuttia, - kuulkaas vaan: viisi minuuttia! - se saa hänet puolisolukseen ja saapi periä valtakunnan kuninkaan kuoleman jälkeen. (*Pekka ja Matti hypähtävät ylös*). Mutta se, joka koettaa, mutta ei onnistu, ... hän saa istua jalkapuussa, kunnes on oppinut ulkoa kaikki, mitä hänen kuninkaallinen korkeutensa kahdentoista päivän kuluessa on armollisesti suvainnut hänelle lausua. Annettu meidän kuninkaallisessa linnassamme aika ja paikka j. n. e. j. n. e.

PEKKA ja MATTI (*yht'aikaa*). Minä tahdon myöskin mennä, isä!

HANNU-MESTARI. Kuulkaa nyt pojat! Ettekö häpeä! Pekka, miten sinä aijot tulla toimeen kaunopuheliaan Hyrrän kanssa?

PEKKA. Minä suututan häntä, niin että hän halkeaa.

HANNU-MESTARI. Ja sinä, Matti? Aiotko takoa hänet nauloiksi?

MATTI. Ei, mutta minä taon hänelle lukon suulle.

HANNU-MESTARI. No, kyllä siis valtakunta saa kauniita kuninkaita aikaa myöten. On toki hyvä, että minulla on Olli jälellä.

OLLI (*jäykästi*). Minä ... tahdon ... mennä ... myös!

HANNU-MESTARI. Olli myös! Nuo olivat ensimmäiset sanat, jotka kuulin pojan suusta sitte keskiviikon! No, miten sinä ajot saada prinsessan vaikenemaan? (*Olli panee sormen suullensa*). Vai niin, vai niin, onnea vaan, sinä tahdot opettaa hänelle oman taitosi. Se on minusta viisaasti, jollei se vaan satu olemaan tavattoman tyhmästi. Minä jään aivan ilman pajarengiä. Kuka täällä nyt lietsoo? Kenties Liisakin tahtoo mennä mukaan?

LIISA. Ei, isä. Minun täytyy huomenna auringon noustessa mennä haltijattarien jumalanpalvelukseen sinisille vuorille.

HANNU-MESTARI (*katsojille*). Tuossa kuulette itse, hyvät ihmiset! Kaikki lapseni karkaavat luotani. Mitä minun pitää tehdä? Pitääkö minun pönkittää ovi kiinni ja sanoa heille: lasten tahto on isän housuntaskussa! Tahni annanko heidän mennä nenänsä mukaan? No, menkööt vaan, tulevat ne varmaankin vielä takaisin kotiin, kun mielensä rupeaa tekemään äidin puuropadan ääreen. Ohhoh! mitä kaikkea saa kuulla ja nähdä yhtenä lauantai-iltana! Mutta nyt on jo aika saada leipäpala suuhunsa ja päästä levolle. (*Katsojille*). Hyvää yötä, rakkaat ystävät, nukkukaa hyvin, niin saatte nähdä Hyrrän huomenna ja kuninkaan ylihuomenna.

(*Esirippu laskeutuu*).

Toinen seikkailu.

Varhain aamulla kuninkaan puistossa. Puita ja ruusupensaita. Niiden takana perällä siniset vuoret. Kuuluu pienten kellojen helinä. Pytt, sotilaspuvussa, kastelee ruusupensaita.

PYTT. Aurinko nousee. (*Haukoittelee*). Ja näin aikaisin hennoo kuvernööri Hämähäkinjalka lähettää sotilas-poloisen niin mitättömään työhön, kuin ruusujen kastelemiseen! Kaikki täytyy, mukamas, olla niin hienoa huomeneksi, kun prinsessa myydään huutokaupalla. (*Kuuntelee*). Mikä siellä soittaa? Vai niin, nythän on sunnuntai ja sinikellot soittavat haltijattarien jumalanpalvelukseen tuolla vuoristossa... Ai, nyt pistin käteni ruusunpiikkiin!... Mutta eilen olinkin urhokas, kun tuo kauhistuttava noita tahtoi paistaa minut sipulissa ja syödä elävältä. Uks, sanoi Puks! Syödä, niin! Olisipas hän vaan tullut puoli tuumaa lähemmäksi minua, niin olisi hän ollut kuoleman oma. (*Vetää miekkansa ja lyö sillä ilmaa*). Jos hän tulisi vielä kerran, niin lävistäisin minä hänet näin ... ja näin... (*hän pistää puuhun*).

(*Ilkisiipi tulee takaperin vasemmalta, askel askeleelta, puolustaen itseään hengästyneenä luudalla, jota hän pitää ojennettuna edessään. Pytt piiloutuu vavisten pensaan taakse*).

ILKISIIFI (*huutaen saadakseen äänensä kuulumaan Hyrrän ääntä kovemmin*). Hyrrä, seuraa häntä puhuen samalla aikaa). Suloinen, armas prinsessa, olenhan sanonut sinulle, että sinä olet minun rakkahin pikku lapseni, ja nyt sinä olet viisitoista vuotta, ja pian tulee sinun mennä naimisiin, ja siis täytyy minun toki saada suudella sinua, ennenkuin joku toinen vie sinut mukanaan.

HYRRÄ (*lörpöttäen lakkaamatta ja helistäen variksenpäristintä, silloin kuin hänen täytyy vetää henkeä*). Ja sitte sinä tulet luokseni keskellä yötä, kun minä nukun suloisimmassa unessani ja sanot, että sinä olet minun äitini, aivan kuin olisi soveliasta tulla kuninkaallisen henkilön luo keskellä yötä, kun hän nukkuu suloisimmassa unessaan, ja aivan kuin sellaisen repaleisen eukon, kuin sinun, olisi sopivaa sanoa, että olet minun äitini, ja sitte et sinä olekaan minun äitini, sammakkojen äiti sinä olet, mutta et minun äitini, sillä minä olen kuninkaan tytär, ja sinä et ole kelvollinen lattiatani lakaisemaan, ja sitte sinä tulet minun luokseni keskellä yötä, kun minä nukun suloisimmassa unessani, sillä minun täytyy levähtää, ja minun täytyy levähtää, sillä minulla on koko päivän suuri työ opettaessani tyhmille hovineitsyille heidän tehtäviään, ja jollen minä saa levätä, miten voisi kukaan muu saada levätä, ja miksi saisivat muut levätä, enkä minä saisi levätä? Mutta sinä suriset kuin kärpänen, niin etten minä saa sanoa sanaakaan, sillä sinä suriset ja suriset ja suriset...

(*Hengästyy ja helistää päristäjää. Molemmat poistuvat näyttämöltä ja jatkavat puhettaan näyttämön, takana*).

PYTT (*kömpien varovasti esiin*). Suriset ja suriset! Siinä sai noita yhden, joka tarttuu hänelle kurkkuun. Sinkadus, sanoo isä, olen aivan kuuro (*kuuntelee*), en kuule enää sinikellojen soivan... Tuolla ne juoksevat, noita takaperin, Hyrrä jälestä... Nyt ne tulevat lammikolle, noita ei katso taaksensa ... plums, siellä hän nyt on! Ei hätää, sellainen heittiö kelluu kyllä veden päällä... Mutta kas, tuolla tulee Liisa! On hauskaa, saada taas olla oikeitten ihmisten seurassa. Mistä tulet näin aikaisin, Liisa?

LIISA (*astuu esille*). Tulen haltijattarien kirkosta tuolta vuorilta. Siellä oli niin kaunista... Kun aurinko nousi, rupesivat sinikellot soimaan.

PYTT. Niin, kuulin ne kyllä tänne asti.

LIISA. Silloin lauloivat siellä kaikki linnut, kukkasat ja perhoset aamuvirttä. Sininen taivas oli kirkkona, vuori oli alttarina, satakieli messusi, hyttynen soitti urkuja, laulurastas oli lukkarina ja alkoi virren, vanha tammi, joka kasvaa vuorella, oli pappina ja saarnasi niin ihmeen kauniisti, kun itätuuli humisi sen latvassa. Kaikki haltijattaret ja puut ja kukkasat kumartuivat tuulussa rukoukseen, pieni karitsa nukkui suden vieressä, ja suuren maakotkan siiven alla lepäsi pieni kyyhkynen.

PYTT. Oi, niin kaunista! Jospa minä kerran sais olla mukana!

LIISA. Tule kanssani huomiais-aamuna, kun haltijattaret punnitsevat ihmisten sanoja!

PYTT. Mitä se on: punnitsevat sanoja?...

LIISA. Ne punnitsevat puntareillaan kaikki sanat, jotka sinä ja minä ja kaikki ihmiset sanovat.

PYTT. Mitä, kuinka ne kestävät sellaisen työn? Mutta kas, tuolla tulee isä!

(Kapteeni Puks astuu esiin, vetäen perässään hirttä, kirvestä ja nuijaa. Hän on pieni, lihava, sotilaspukuun puettu ukko. Hänellä on vyötäisille asti ulottuva parta).

KAPTEENI PUKS. Uks, sanoi Puks. Auttakaa minua, lapset! Minä aivan näännytän itseni tuolla kauhealla puulla.

LIISA. Eikö kapteeni tiedä, että nyt on sunnuntai-aamu? Ei pidä koskaan tehdä työtä sunnuntai-aamuna, sillä silloin tapahtuu jokin onnettomuus.

KAPTEENI PUKS. Onko minulla aikaa olla jouten sunnuntai-aamuna? Kuninkaan uusi lasikaappi on valmis, mutta siinä täytyy myöskin olla sellainen puu, jota ei kukaan muu, paitsi minä osaa valmistaa. Se täytyy halkaista ja siihen pitää tehdä reijät, sillä siinä täytyy niiden istua, jotka huomenna koettavat saada prinsessaa vaikenemaan, eivätkä onnistu saamaan.

LIISA. Voi niitä raukkoja, jotka saavat siinä istua!

KAPTEENI PUKS. Pitäkää nyt kiinni hirrestä, että saan sen halaistuksi! *(Hakkaa)*. Oo, vielä kerran! Se on aika sitkeä, junkkari! Minun täytyy lyödä siihen kiila. *(Hän lyö kiilan)*. Eikö se rupea halkeamaan? *(Kumartuu alas katsomaan)*. Niin, kyllä se halkesi vähän, mutta ei tarpeeksi... luullakseni *(kumartuu yhä enempi)*. Onkohan kiila liian paksu? *(Paneutuu vatsalleen nähdäkseen paremmin. Kiila putoaa ja kapteenin parta tarttuu halkeamaan)*. Mitä ihmettä? Luulenpa, että partani... *(Koettaa nousta, mutta turhaan)*. Sinkadus! Olenhan kiinni; auttakaa minua; lapset! *(Pytt ja Liisa vetävät häntä jaloista)*. Ai, ai, ai, tähän vedätte minut palasiksi! Pääni lähtee irti ruumiista!

LIISA. Kiilaa isäsi irti, Pytt!

PYTT *(kohottaa nuijan)*. Isä, kiilaanko minä?

KAPTEENI PUKS. Oletko sinä aivan mieltä vailla, poika? Tahdotko lyödä nuijalla omaa isääsi?

PYTT *(huutaa)*. Isä on hirressä! Onko täällä joku, joka voisi kiilata isän irti?

PEKKA *(astuu sisään soittaen harmonikkaa)*. Kuka täällä huutaa? Vai niin, onko se ukko Puks pitkine partoineen? Hänhän surisee niinkuin ampiainen hämähäkinverkossa. Pysy siinä vaan ja riemuitse, ukkoseni, minä soitan sinulle hanhenmarssia. *(Soittaa)*.

LIISA. Elä ole nyt tyhmä, Pekka! Kiilaa heti ukko irti!

PEKKA. Ei minulla ole aikaa. Minun täytyy mennä kuninkaankartanoon soittamaan Hyrrälle, että hän pitäisi minusta huomenna. *(Menee)*.

LIISA. Tuolla tulee Matti. Hän kyllä auttaa meitä. *(Matti tulee)*. Ole niin hyvä, Matti, ja kiilaa irti kapteeni Puks!

MATTI *(nauraen)*. Hah, hah, hah, haa! Onko hän nyt tuossa kiinni, se vanha variksenpelätin! Suuri Pytt, sinä, joka olet sotamies, vedä esiin miekkasi ja lyö sillä pää poikki isältäsi, niin pääsee hän varmaan vapaaksi.

LIISA. Matti, Matti, voitko olla niin armotoin?

MATTI. Ei minulla ole aikaa. Minun täytyy ottaa mitta huomiseksi Hyrrän suusta. *(Menee)*.

KAPTEENI PUKS *(itkien)*. Oi, mitä valtionkavaltajia, tähän ne jättävät minut kuolemaan, kuin jäniksen satimeen! Toivon, että Pekka ja Matti kerran saisivat istua samassa hirressä! Mutta mitä sanoo kuningas, kun hän ja koko valtakunta saavat käydä surussa kapteeninsa jälkeen?

(Olli tulee paikalle).

LIISA. Älkää itkekö, kapteeni! Täällä tulee Olli, hän on hyvä, hän kyllä auttaa meitä. Rakas Olli; tässä on kapteeni Puks-parka kiinni hirressä. Kiilaa hänet irti.

OLLI *(tarkastaa partaa ja hirttä)*. Saksit.

LIISA. Minulla on keritsimet taskussani. *(Ojentaa hänelle keritsimet. Olli kumartuu alas ja leikkaa poikki kapteenin pitkän parran)*.

OLLI. Irti.

KAPTEENI PUKS. Mitä sinä teet, miehen tappaja? Minun verratoin, kunnianarvoinen, peloittava partani! Mutta olenko todellakin vapaa? *(Hyppää ylös)*. Vapaa! Vapaa! Minä elän, minä lennän, kuninkaan ei tarvitse käydä surussa uskollisen kapteeninsa tähden! Ja kuitenkin... *(Itkien)*. Minun kunniani, minun ylpeyteni, minun erinomainen, ihmeteltävä, majesteetillinen partani.

PYTT *(pyörii ympäri isänsä kanssa)*. Älä nyt itke, älä nyt toru, isä! Kuninkaan pukilla on erinomaisen komea parta. Tänä iltana ajan minä parran häneltä ja liimaan sen sinun leukaasi. Miksi ei kapteeni Puks voisi käyttää tekopartaa, koska

kuvernööri Hämähäkinjalka käyttää tekotukkaa?

LIISA. Kiitos, Olli. Oletko sinäkin täällä prinsessaa katsomassa, ennenkuin koetat onneasi huomenna?

(Olli nyökäyttää päätään).

KAPTEENI PUKS. Hyväntekijäni, henkeni pelastaja. jos olet yksi kilpailijoista, niin kuiskaan sinulle palkinnoksi jotain korvaasi. Mutta oletko sinä myöskin viisas?

(Olli puistaa arvelevaisesti päätään).

LIISA. Niin, kapteeni, Olli tietää kyllä, että kaikki nimittävät häntä tyhmäksi Olliksi, senvuoksi, että hän on niin hiljainen, mutta ei hän ole niin tyhmä, kuin miltä hän näyttää!

KAPTEENI PUKS. No, siis pitää sinun huomenna panna mieleesi yksi asia. *(Kuiskaten)*. Hyrrä puhelee, sillä hän ei tahdo, että kukaan muu puhuisi. Älä sano huomenna yhtään sanaa!

(Olli nyökäyttää päätään).

PYTT. Ei mutta katsos, isä, katsos, Liisa, kuka tuolla tulee?

LIISA. Siellähän tulevat Pekka ja Matti.

KAPTEENI PUKS. Ja heidän jälestään Hyrrä. Heidän rangaistuksensa alkaa.

(Pekka ja Matti juoksevat paeten näyttämön ylitse ja heidän jälestään Hyrrä, helistäen variksenpäristäjällä).

LIISA *(itkien)*. Ruusuposki, rakas Ruusuposki, sinähän olet luvannut kuulla minua, kun huudan sinua! Tule!

HALTIJATAR RUUSUPOSKI. *(nousee perältä)*. Mitä tahdot minulta?

LIISA. Minä häpeän Hyrrän vuoksi. Tuolla näet, miten pahoin hän käyttäytyy! Kaikki tytöt häpeävät hänen tähtensä. Muuta hänet pojaksi!

RUUSUPOSKI. Jos kaikki pienet tytöt muistaisivat Hyrrän, niin lörpöttelisivät he vähempi sekä koulussa että kotona. Hyrrä ei ole mikään oikea tyttö. Pojaksi en voi häntä muuttaa, mutta tahdon koettaa opettaa häntä vaikenemaan. *(Katoaa jälleen)*.

KAPTEENI PUKS. Opettaa Hyrrä vaikenemaan, sen tahdon minä nähdä. Jos sellainen ihme tapahtuisi, niin lupaan ajella pois koko partani. *(Kuiskaten Ollille)*. Pidä suusi kiinni huomenna!

(Olli nyökäyttää päätään).

KAPTEENI PUKS *(katsojille)*. Hyvästi nyt, hyvät ystävät, meillä ei ole nyt aikaa teidän kanssanne! Jalkapuun täytyy olla valmiina aamulla varhain, ja jos joku tahtoo nähdä, ken siinä saa istua, niin on hän tervetullut katsomaan! Silloin saamme myöskin nähdä sen ihmeen, saako joku Hyrrän vaikenemaan viideksi minutiksi. En minä sen usko onnistuvan, mutta mitä te luulette?

(Esirippu laskeutuu).

Kolmas seikkailu.

Maanantai-aamu. Sama puisto. Istumasijoja on valmistettu kuninkaalle ja ylhäisille katselijoille. Jalkapuu on näkyvässä ja siinä istuu jo kaksi epäonnistunutta kilpailijaa.

KAPTEENI PUKS *(marssii sisälle vartion kanssa. Hänellä on nyt pukinparta)*. Yks' kaks', yks' kaks', yks' kaks', seis'. Tähän asettuu kaksi miestä kaikessa alamaisuudessaan valvomaan hänen kuninkaallista korkeuttaan, jos hän koettaisi paeta. Ja tähän jälleen asettuu kaksi miestä ottaakseen kiinni kilpailijoita, jos heidän päähänsä pistäisi lähteä kappelämäkeen. Minä komennan reserviä. Kivääri olalle, mars! *(Vahdit asettuvat määrätuille paikoilleen)*.

(Kuvernööri Hämähäkinjalka, hovipukuun puettu laiha herra, astuu sisään. Hänellä on paksu, liina pään ympäri käärittynä. Hän katselee varovasti ympärilleen).

HÄMÄHÄKINJALKA. Onko hän täällä? Uskallanko tulla?

KAPTEENI PUKS *(huutaen hänen korvaansa)*. Hän on vielä linnaan suljettuna.

HÄMÄHÄKINJALKA *(ottaa huivin pois korviltaan ja vetää puuvillaa pois korvistaan.)* Hengitän. Onko hän saanut opastusta? Tietääkö hän, että jollei hän taivu hyvällä, hänet ilman armoa suljetaan lasikaappiin?

KAPTEENI PUKS. Hän ei tiedä muuta, kuin että hänen tulee ottaa vastaan kosioita; ja hän on luvannut olla siivo.

HÄMÄHÄKINJALKA. Minä ihailen sinua, Puks. Sinä olet ainoa, joka jaksat kuulla tuota kauheata lörpöttelijätä ilman mitään varokeinoja.

KAPTEENI PUKS. Minä olen henkivakuutettu, teidän armonne.

HÄMÄHÄKINJALKA. Mitä mä näen? Tuollahan istuu jo kaksi miestä jalkapuussa.

KAPTEENI PUKS. Niillä oli niin kiire, että ne ilmoittausivat jo ennenkuin prinsessa oli noussut. Hän oli utelias näkemään niitä, ja hän puhui ne niin perinpohjin kumoon, että ne vapaaehtoisesti kömpivät jalkapuuhiin pelastaakseen henkensä. Eikö teidän armonne kuule, miten ne laulavat?

(Nuotti: »Minä köyhä maanmies.» Jalkapuuissa olevat miehet laulavat vuoroon joka toisen rivin.)

Me istumme tukkiin,
Saamme reikiä takkiin.
Eipä hyppiä harakkaa
Kuluks' aikansa täss' saa.

HÄMÄHÄKINJALKA. Hyvä, hyvä. Rakas Puks, minä ehdoitan sinut sopivassa tilaisuudessa majuriksi. Mutta mikä merkillinen parta sinulle on ilmestynyt?

KAPTEENI PUKS. Se on kuninkaallinen pukinparta ja kuuluu olevan nykyään muodissa. Mutta kas, tuolla tulee hänen majesteettinsa, raatimies Teiren seuraamana.

HÄMÄHÄKINJALKA. Kuule nyt, Puks. Anna kaikella muotoa meille merkki, kun prinsessa lähestyy, että tiedämme valmistautua ajoissa!

(Kuningas astuu sisään. Häntä seuraavat raatimies Teiri, kuvernöörin rouva Eau de Cologne sekä seurue ja osa hoviväkeä. Kaikilla muilla, paitsi kuninkaalla, on pään ympärillä liinoja ja paksuja tanuja. He asettuvat paikoilleen. Muuta väkeä kokoontuu myöskin paikalle. Niiden joukossa Liisa.)

KUNINGAS *(huoaten.)* Oi, että asioiden täytyi mennä näin pitkälle! Isällinen sydämeni vuotaa verta, mutta mitäpä en tekisi valtakunnan menestyksen vuoksi? Kuvernöörin rouva, kuvernöörin rouva, miten te olette kasvattanut tyttärenti?

KUVERNÖÖRIN ROUVA *(ottaa tanun pois päästään.)* Keskusteluun, teidän majesteettinne, keskusteluun. Teidän majesteettinne tietää, että keskustelu on seuraelämän kukka, ja hänen kuninkaallisella korkeudellaan on mitä parhaimmat keskustelun lahjat.

KUNINGAS *(huokaa.)* Niin, liiankin »parhaat.» Minä olen ajatellut, että kun keskustellaan, niin on siinä kaksi, jotka puhuvat vuorotellen – eikä ainoastaan yksi.

KUVERNÖÖRIN ROUVA. Luonnollisesti teidän majesteettinne on aina oikeassa. Mutta toinen voipi sanoa: vai niin, ja antaa toisen puhua. Tahni voivat ne puhua molemmat yht'aikaa.

HÄMÄHÄKINJALKA. Koska teidän majesteettinne suvaitsee käskää kilpailun alkaa?

KUNINGAS *(huoaten.)* Antakaa sen alkaa heti.

AIRUT *(kolmen torven toivotuksen jälkeen.)* Armollisen käskyn mukaan on jokaisen nuoren, naimattoman miehen, joka tahtoo julistetuilla ehdoilla kilpailla hänen kuninkaallisen korkeutensa prinsessa Kielevän kädestä, nyt astuttava esiin, yhden kerrallaan, ja aloitettava koetuksensa.

(Pekka astuu esiin kumartaen.)

HÄMÄHÄKINJALKA *(pistäen puuvillaa korviinsa.)* Tahtooko kapteeni Puks olla niin hyvä ja tuoda tänne hänen kuninkaallisen korkeutensa. *(Väliaika, jolloin kaikki hovilaiset, paitsi kuningas, panevat päänsä kääreisiin.)*

KAPTEENI PUKS *(huutaen.)* Hänen kuninkaallinen korkeutensa tulee!

(Yleinen levottomuus ja uteliaisuus.)

KUNINGAS *(Teirelle, joka tahtoo myöskin tukkia korvansa.)* Raatimies on palkintotuomari, hän ei saa tukkia korviaan!

TEIRI *(huoaten.)* Tämä vie minut manalle!

PRINSESSA *(katsoen hämmästyneenä ympärilleen.)* Mitä tämä merkitsee? Jos tämä jotain merkitsee, niin merkitsee tämä varmaan, että täällä on jonkinlainen ilveily, koska kerran hovi pitää ilveilystä, jossa minun itseni täytyy ilveillä, ja jos tämä on ilveily, jossa minun täytyy ilveillä, niin tahdon tietää mikä ilveily tämä on, jossa minä olen mukana, ja jos tämä on ilveily, jossa minua pidetään pilkkana, niin teen minä totisesti ilveilyn tällaisesta ilveilystä ... ja mitä tuo narri tuossa ilveilee. *(Hengittää.)*

(Pekka on ottanut taskustaan esiin hyrrän ja antaa sen surista ruohokossa.)

PEKKA. Kaikkein armollisin prinsessa, olkaa niin armollinen ja ottakaa vastaan vähäinen sopiva lelu; *(Huutaen, kun prinsessa rupeaa puhumaan.)* Minulla on kaksitoista hyrrää taskussa ja viisisataa varalla kotona. Ja kun hyrrät saavat armosta pyöriä armollisen prinsessan edessä, niin pidän minä huolen soitosta. *(Soittaa harmonikkaa.)*

PRINSESSA. Mitä tuo sittiäinen huutaa, etten minä saa puhua sanaakaan, ja mitä sammakon poikasia se panee maahan hyppimään, aivan kuin pannaan kuparirahoja pyörimään pienille lapsille, ja aivan kuin minä välittäisin hänen eläväsistään. *(Potkaisee, pois yhden hyrrän jalallaan. Pekka panee uuden hyrrän liikkeelle.)* Ja tuolla virnastelee joukko syrjäisiä ja kenties ne virnastelevat minulle, mutta minä sanon niille, ettei kunnan ihmisten seassa virnastella ja vielä vähempi siellä, missä kuningas on läsnä, ja jos ne virnastelevat minulle *(potkaisee jälleen yhtä hyrrää. Pekka panee uuden, jälleen pyörimään),* niin sanon heille, että he ovat aaseja ja rakkikoiria, jotka uskaltavat, virnistellä kuninkaalliselle henkilölle, ja mitä väkeä Puks komentaa pukinpartoineen, joka ei ymmärrä *(potkaisee, kolmatta hyrrää. Pekka panee uuden liikkeelle),* opettaa roskaväelle kuinka kuninkaallista henkilöä kunnioitetaan, ja hän tuossa kurjine

hyrrineen, mitähän sekin on olevinaan, onkohan muka aikomus solvata sillä minua, mutta saakoon hän silloin hyrränsä vastoin tyhmää naamaansa (*poimii hyrrät ja heittää ne Pekan päälle*), niin että hän tulee kasvoistaan ruohonpäiseksi kuin tuore pinaatti, ja kenties hän tahtoo nyt mennä syrjään ja pitää tyhmää suutansa kiinni, että minäkin saan sanoa yhden sanan, sillä minähän en ole saanut sanoa yhtään sanaa noilta hänen surkeilta hyrriltään, mutta minäpä tulen niin hyrräämään hänelle, että hänen korviensa ympärillä hyrisee seitsemänsataa hyrrää. (*Seuraa Pekkaa hyrrät kädessä. Pekka pakenee ja molemmat katoavat sivulle*).

RAATIMIES TEIRI (*läähättäen*). Jalkapuuhun tuo mies, jalkapuuhun! Hän on kumoonpuhuttu!

USEAT ÄÄNET. Jalkapuuhun! Jalkapuuhun!

(*Vahtisotilas tuo Pekan, joka pannaan jalkapuuhun*).

AIRUT (*toitottaa torvella*). Onko täällä vielä joku nuori mies, joka tahtoo kilpailla hänen kuninkaallisen korkeutensa kädestä?

(*Matti astuu kumartaen esiin*).

HÄMÄHÄKINJALKA (*kapteenille*). Tuokaa sisälle prinsessa!

(*Puks tuo prinsessan sisään, joka istahtaa hetkiseksi hengähtääkseen*).

MATTI (*viekkaasti*). Teidän korkeutenne ei pidä peljätä minua, minä olen aivan kuuro, teidän korkeutenne saa kertoa, niin paljo kuin teidän korkeuttanne haluttaa. Minä olen kultaseppä, joka teen mitä kaunehimpia koristeita ja korvarenkaita, ja (*lähestyy*) nyt minä pyydän teidän korkeutenne armollisesti antamaan minun ottaa mittaa kaulakoristeeseen, jommoista ei toista löydy koko maailmassa...

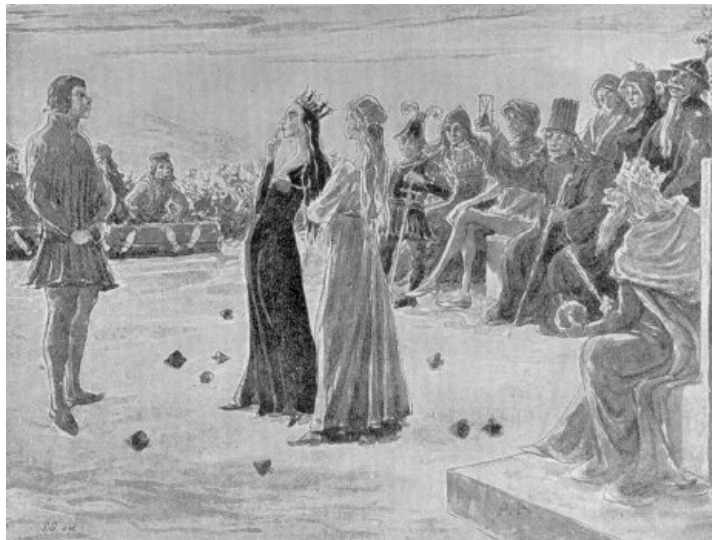
(*Samalla kun hän on ottavinaan mittaa, kiinnittää hän nopeasti prinsessan huulille suunsalvan ja sitoo sen nauhalla niskaan. Prinsessa hyppää ylös, koettaa turhaan päästä vapaaksi salvasta ja mutisee epäselviä sanoja*).

USEAT ÄÄNET. Hän voittaa! Hän voittaa!

MATTI (*pilkaten*). Hiljaa, suuni, niin saat sokeria! Miksi ei koski kohise? Miksi ei mylly jauha? Pää, pää, pää, missä on nyt räystäsvesi, joka pelästytti meidät eilen niin hävittömästi paolle? Tule tänne, Liisa, ja niaa tulevalle kälyllesi! Katsos, miten kiltiksi hän nyt on tullut! Kun minä tulen kuninkaaksi, paistan minä hänet voissa.

LIISA (*tulee nopeasti esiin ja avaa solmun prinsessan niskassa*). Ei mitään petosta! Hyi häpeää, Matti, tuollaista viekkautta!

(*Katsojat taputtavat käsiään*).

Hyrrä.

PRINSESSA (*vapaana, raivoaa ja lyö Mattia salvalla, liukuu tukehtuneilla, puolinaisilla sanoilla*). Sinä ... sinä ... sinä ... käärmeenkieli, ketunpaula, myrkyllinen skorpioni ... sinut minä poljen jalkojeni alle niinkuin hämähäkin ... ja sinä tahdot tulla kuninkaaksi, sinä, joka tulet riippumaan korkeimmassa tammessa tuolla vuorella... Varikset tulevat kaivamaan silmät sinun päästäsi ... muurahaiset tulevat puremaan sinun myrkyllistä kieltäsi ... kaikki harakat seitsemän peninkulman laajuudella tulevat nauramaan sinulle ... sinä ... sinä ... sinä. (*Hän seuraa Mattia, joka pakenee, ja molemmat katoavat näyttämön taa. Kuningas ja hovi nousevat paikoiltaan*).

RAATIMIES TEIRI (*läähättäen*). Pannaan mies jalkapuuhun!

MONI ÄÄNI. Jalkapuuhun! Jalkapuuhun! (*Vartijat tuovat sisälle Matin, joka hämillään ja vastustamatta antaa panna itsensä jalkapuuhun*).

AIRUT (*toitottaa torveen*). Onko täällä vielä joku nuori mies, joka rohkenee kilpailla hänen kuninkaallisen korkeutensa kädestä?

MONI Ääni. Ei kukaan rohkene.

(Väliaika. Olli astuu esiin kumartaen jäykästi.)

HÄMÄHÄKINJALKA *(Puksille)*. Tuokaa prinsessa sisään!

KAPTEENI PUKS. Hän tulee vapaasti.

PRINSESSA *(astuu hiljoilleen sisään, horjuvin askelin ja lausuu katkonaisia sanoja)*. Petetty ... häväisty ... solvaistu ... myyty huutokaupalla kuninkaan ja hovin läsnäollessa! Kaikki pakenevat minua ... kaikki nimittelevät minua ... kaikki minulle nauravat ... eikä yksikään armelias ystävä puolusta minua... *(Hän heittäytyy nyyhkyttäen ruohopenkereelle.)*

LIISA. Älkää itkekö, prinsessa! Onhan olemassa hyviäkin ihmisiä!

PRINSESSA. Sinäkö se olit, joka irroitit salvan suultani?

LIISA. Minä ja tässä on veljeni Olli. Hän on hyvä poika. Hän ei tahdo solvaista prinsessaa, vaan hän tahtoo päinvastoin puolustaa.

PRINSESSA *(Ollille)*. Tahdotko sinä puolustaa minua? Kuka sinä olet? Mitä sinä tahdot? Mitä sinä voit? Mene kuoliaaksi paleltuneen talvikärpäsen luo ja kuvittele hänelle, että olet auringon paiste. *(Olli on ääneti.)* Puhu, minä en keskeytä sinua! *(Olli on vaiti.)* Ymmärrän, hän on kuuromykkä.

LIISA. Ei, kyllä hän puhuu, mutta hän puhuu harvoin ja ymmärtäväisesti.

PRINSESSA. Ymmärtäväisesti! Mitä on ymmärtäväisesti? Kiekuuko kukko ymmärtäväisesti? Visertääkö varpunen ymmärtäväisesti? Mene, sinä ymmärryksinesi, ja salli toisten puhua omalla tavallaan! Tahni onko parempi olla vaiti?

LIISA. Luulen, että on parempi olla vaiti.

PRINSESSA. No, sitte minä olen vaiti, vaikka vaan suututtaakseni niitä, jotka minulle nauravat. Liisa, jos unohtaisin päätökseni ja rupeaisin jälleen puhumaan, niin sano sinä heti: harakat nauravat.

LIISA. Sen kyllä sanon.

PRINSESSA *(sormi suulla)*. Vaiti! Hyrrä!

RAATIMIES TEIRI *(kääntää tiimalasia)*. Hän vaikenee.

KUNINGAS. Saamme nähdä mitenkä kauan.

OLLI *(alussa jäykästi sitte sujuvammin)*. Kuule nyt ... yksi sana täytyy sinun vielä sanoa ... sano **otan** vihillä oltaessa. Sinulla on rohkeutta... Minä pidän sinusta... Sinä olet morsiameni... Kukaan ei saa enää nauraa sinulle. *(Prinsessa nyökäyttää päätään äänettömänä)*.

LIISA *(lyö hämmästyneenä kätensä yhteen)*. Prinsessa on vaiti ja Olli puhuu!

HÄMÄHÄKINJALKA. Onko hän vaiti?

MONI ÄÄNI. Onko hän vaiti?

KAPTEENI PUKS. Aivan kuin kuollut paarma.

RAATIMIES TEIRI *(näyttäen tiimalasia)*. Hänen kuninkaallinen korkeutensa prinsessa Kielevä on, yksi, kaksi, kolme, neljä, viisi, on suvainnut olla vaiti viisi minuuttia! Eläköön prinsessa Kielevä ja hänen tuleva puolisonsa, prinssi...

KAPTEENI PUKS. Prinssi tyhmä Olli!

RAATIMIES TEIRI Prinssi Olavi! Eläköön! Eläköön! Eläköön!

MONI ÄÄNI. Eläköön!

KUVERNÖÖRIN ROUVA EAU DE COLOGNE. Rohkeneeko ottaa jo päähineen pois päästänsä?

HÄMÄHÄKINJALKA. Kapteeni Puks, te vastaatte meidän hengestämme ja turvallisuudestamme, jos hän jälleen alkaa.

KAPTEENI PUKS. Vaara on ohitse. Hyrrä vaikenee. Oi, tuhat tulimmasta! Nyt kadotan toisen kerran partani!

(Kaikki riisuvat pois kääreet päänsä ympäriltä ja vetävät puuvillan korvistaan.)

KUNINGAS. Mikä riemu! Mikä onni minulle ja koko valtakunnalleni! Lapseni tulkaa syliini! *(Hän syleilee prinsessaa ja Ollia.)*

OLLI. Ei kuninkaan tarvitse pelätä nokeutuvansa. Minä tulen suoraapäätä saunasta.

KAPTEENI PUKS *(puoliääneen)*. Tuossa pisti tyhmä Olli esiin.

KUNINGAS. Juokaamme nyt näiden kihlattujen malja, ja huomenna pidetään häät. Kuinka iloiseksi puolisoni tuleekaan! Hänen majesteettinsa ei mitenkään suvainnut kunnioittaa kilpailua läsnäolollaan... Mutta mitäs laulua tuolta etäämpää kuuluu?

(Katsajat syrjäytyvät. Jalkapuussa istuvat Pekka, Matti ja kaksi tuntemointia tulevat näkyviin. Nyt he laulavat vuororivin lauluunsa.)

Me istumme tukkiin,
Saamme reikiä takkiin.
Eipä hyppiä harakkaa
Kuluks' aikansa täss' saa.

Ui tukki ja heiluu.
Neljä miestäpä keiluu
Laivan kannella kohta,
Tuuli purjeita pohtaa!

KAPTEENI PUKS. Terveyksenne, tukkijunkkarit! Se on sama tukki, jossa minä olin kiinni, kun te nauroitte minulle.

NELJÄ JALKAPUUSSA ISTUJAA.

»Terveheks'«, sanoi pukki,
»Kuten keitit«, niin kokki,
Nöyrin kunnia, kapteen Puks,
Mikäs tuo onpi lukki?

KAPTEENI PUKS *(katsojille)*. Kuulkaas, miten suupalttia muutamat voivat olla, vaikka istuvatkin jalkapuussa! Mutta nyt tarjoaa kuningas meille simaa, rusinoita ja manteleja, ja huomenna hyvät ystävät, pyydän minä kuninkaan nimessä teitä kaikkia olemaan tervetulleet häihin!

(Esirippu laskee).

Neljäs seikkailu.

(Valtiosali kuninkaan linnassa. Pytt yksin, varovasti sisään hiipien.)

PYTT. Minä menen tänne piiloon pöydän alle, että saan nähdä hääkulkueen. Kirkossa oli niin paljon väkeä ja kaikki ne olivat minua pitempiä! En saanut nähdä mitään muuta kuin hiukan Hyrrän morsiushuntua ... prinsessan huntua, piti minun sanoa. Nyt minun täytyy piiloutua, ennenkuin kukaan ehtii tulla. *(Kömpii yhden pöydän alle.)* Täällä ei minua kukaan näe. Hiljaa, siellä tulee joku!

KAPTEENI PUKS *(tulee sisään leuka sileäksi ajeltuna.)* Vihdoinkin minuutin lepoaika! Uks, sanoi Puks, kuninkaalliset häät ovat pahemmat kuin sota. *Heittäytyy tuolille Pyttin pöydän viereen.)* Missähän minun poika-veitikani lienee? *(Pytt nipistää häntä jalasta.)* Mitä? Onko täällä koiranpenikka?

PYTT *(pilkistää esiin)*. Hiljaa, isä, minä olen täällä incognito[7].

[7] Salaisesti, salanimellä. Suom. muist.

KAPTEENI PUKS. Oletko sinä siellä, riivattu velikulta! Ajattelen onnetointa partaani. Vieläköhän prinsessa voinee olla vaiti?

PYTT. Ei, hän on puhunut. KAPTEENI PUKS. Niin, enkös sitä ajatellut! Hän on puhunut! Ja nyt näytän hänen tähtensä aivan vastasyntyneeltä lapselta.

PYTT. Hän on sanonut *otan* vihillä seisoessaan.

KAPTEENI PUKS. Eikö muuta? Sana *otan* vihillä ollessa ei ole sana, se on muiskaus.

HÄMÄHÄKINJALKA *(tulee sisälle kiiruhtaen)*. Seurue tulee kirkosta. Onko kaikki kunnossa? Kaikki kutsutut?

PUKS. Niin, koko sepän perhe, paitsi niitä, jotka istuvat jalkapuussa. Toivokaamme, että seppä on peseytynyt. Uusi prinsimme tarvitsee suopaa ja pesoa.

HÄMÄHÄKINJALKA. Tulevatko haltijattaret?

PUKS. Haltijattaret ovat lähettäneet terveisiä ja käskeneet sanoa, että heillä on este; heidän täytyy punnita sanoja tänään. Mutta Ruusuposki on luvannut lentää tänne ennenkuin he alkavat... Vartijat, aseisiin! Seurue saapuu.

(Vartijasto sisäänkäytävässä. Torventoitotusta. Hääseurue saapuu soiton kaikuessa ja asettuu paikoilleen. Nuorta pariskuntaa onnitellaan. Läsnä ovat myöskin kuningatar, Hannu-mestari, Hannun vaimo ja Liisa. Pytt tirkistelee uteliaana pöydän alta.)

Seuraa baletti, jonka saa sovittaa tilaisuuden ja varojen mukaan.

Baletin loputtua astuu Ilkisiipi sisään, kummallisessa höyhenillä ja kulkusilla koristetussa puvussa, niiaa, kaikille suunnille ja asettuu istumaan morsiamen viereen. Hovilaiset kuiskailevat keskenään ja osoittelevat Ilkisiipeä. Pytt pilkistelee pöydän alta Ilkisiipeä, koettaa paeta, mutta joutuu vartijoin käsiin ja kömpii vavisten pöydän alle takaisin.)

HÄMÄHÄKINJALKA. Kutsumatoin vieras! *(Ilkisiivelle)*. Ettekö häpeä! Kuka te olette, ja kuka on teidät tänne kutsunut?

ILKISIIFI *(ylpeästi)*. Minä kutsun itse itseni oman tyttäreni häihin.

HÄMÄHÄKINJALKA. Oletteko hullu? Menkää tiehenne!

ILKISIPI. Menkää itse! Tässä istun ja tässä aijon istua. *(Yleinen hämmästys ja sekasorto)*.

KUNINGAS. Hiljaa! Kuvernööri Hämähäkinjalca, kuullustelkaa tuota hullua ihmistä!

HÄMÄHÄKINJALKA. Hänen majesteettinsa on kovin armollinen. No, selittäkää, rouva näsäviisas!

ILKISIPI *(lörpöttäen)*. Selittäkää? Selittäkää? Mitä siinä on muuta selittämistä, herra utelias, kuin että minä ensimmäisenä yönä prinsessa Kielevän syntymisen jälkeen kiipesin ikkunan kautta kuninkaalliseen lapsenkamariin ja panin lapseni prinsessan kätkyeen. Eikö hän nyt ymmärrä, että morsian on minun oma lapseni ja että minä en käskemälläkään lähde pois oman tyttöni häistä? Ja koska minä en aijo antaa käskeä pois itseäni, niin aijon istua täällä, ja kun istun täällä, niin aijon istua täällä kuninkaallisen huoneen sukulaisena.

PUKS *(puoliääneen)*. Aivanhan tuo muistuttaa Hyrrän puhetta ennen aikaan!

KUNINGATAR. Onneton! Ja minne panitte *minun* lapseni?

ILKISIPI. Kuninkaan lapsen? Niin, se oli kai kuollut, luullakseni. Mitä sellaiset kurjat pienokaiset eläisivät?

KUNINGATAR. Sinä valhettelet. kurja! Sinä olet surmannut minun lapseni!

ILKISIPI. En, niin totta kuin ratsastan luudalla; kun viimeksi hänet näin, eli hän vielä.

RAATIMIES TEIRI. Tässä on sattuma, ristiinpuhelu, otaksutaan ... sallikaa minun tuumia!

KUNINGAS. Pitäkää suunne, Teiri, ja antakaa poliisin tutkia.

HÄMÄHÄKINJALKA. Ensin sanotte, että lapsi oli kuollut, ja sitte sanotte, että se eli.

ILKISIPI. Sanon ja sanon! Minä sanon, että morsian on minun oma lapseni.

PRINSESSA *(hyökkää lörpöttäen ylös ja seuraa Ilkisiipeä kerran salin ympäri. Hovilaiset pitelevät korviaan)*. Omani, omani, onko koskaan kuultu niin omamaisia valheita, kuin tuo omamainen noita takoo ja lörpöttää ja lörpöttää ja lörpöttää, aivan kuin minä olisin ollut kuollut ja kuitenkin minä elän vielä tänäänkin, ja aivan kuin minä olisin ollut hänen noitapenikkansa ja minä olenkin kuninkaallista verta, ja tuota kehtaa koko hovi kuulla, ja tuo saa lörpötellä ja valhetella eikä kukaan vastusta hänen tyhmiä juttujaan, ja tässä täytyy minun istua, enkä saa avata suutani, että hän saisi oikein solvaista kuninkaallista vertani, ja...

LIISA. Harakat nauravat!

(Prinsessa vaikenee ja kätkee itkien päänsä Ollin syliin).

(Ruusuposki tulee sisälle. Kaikki kumartavat kunnioittavasti).

RUUSUPOSKI. Ilkisiipi on noita ja hänen lapsensa on noidan lapsi. *(Hämmästys ja huudahtuksia: prinsessa on noidan lapsi!)* Älä itke, nuori morsian! Totuuden täytyy tulla ilmi, mutta sinä olet viatoin, sinä tulet vielä hyväksi ja onnelliseksi. Ja älä itke, kuningatar, lapsesi elää!

KUNINGAS. Puhu, korkeasukuinen, jalomielinen haltijatar! Me uskomme sinua kuten totuutta itseään!

RUUSUPOSKI. Ilkisiipi pani lapsensa kätkyeen, ratsasti pois kuningattaren lapsen kanssa ja heitti sen virtaan. *(Huudahtuksia ja äänettömyys. Vartijat ottavat kiinni Ilkisiiven)*. Sieltä löysin lapsen vielä hengissä, otin sen käsivarsilleni ja kannoin sen hyvien ihmisten luokse.

RAATIMIES TEIRI. Niin, tuossa on jälleen sattuma! Prinsessa elää, eikä elä, prinsessa on olemassa, eikä ole olemassa...

KUNINGAS. Pidä suusi, Teiri!

KUNINGATAR. Lapseni! Missä on lapseni?

HÄMÄHÄKINJALKA. Jonkun täällä hovissa täytyy olla prinsessa! *(Huudahtuksia ja kysymyksiä. Kolme hovineitiä niiaa, kukin vuorostaan Ruusuposkelle ja kysyvät: teidän armonne, olenko se minä?)*

RUUSUPOSKI. Kärsivällisyyttä! Minä käärin alastoman, värisevän, märän lapsen huntuuni, vein sen Hannu-mestarin pajaan ja panin sen yhteen koppaan ahjon päälle, joka oli vielä lämmin.

HANNU-MESTARI. Se on totta. Seuraavana aamuna löysin minä korin, jossa oli lapsi. Minä annoin kastaa lapsen Liisaksi. Hänen armonsa Ruusuposki oli lapsella kummina.

KUNINGATAR. Missä on lapseni? *(Liisa viedään hänen eteensä. Hän syleilee Liisaa)*. Oma, rakas, kadonnut lapsiraukkani!

HANNUN VAIMO *(tarttuu Liisan käsivarteen ja tahtoo vetää häntä luokseen)*. Ei, suokaa anteeksi! Minä en anna minkään noidan varastaa lastani! Hannu, mitä hullutuksia tämä on!

KUNINGATAR *(vetää Liisan luoksensa)*. Eikö rouva kuule, että tyttö on minun lapseni, eikä rouvan! Tahdotteko päästää Kielevän?

HANNUN VAIMO (*vetää Liisaa puoleensa*). Päästättökö irti Liisani. (*He kiistelevät lujasti Liisasta*).

RUUSUPOSKI. Uskollinen kasvatusäiti! Tämä lapsi ei tule koskaan unhottamaan sinun hellää huolenpitoasi, mutta nyt sinun täytyy antaa Liisa hänen oikealle äidillensä. Teidän majesteettinne, lapsenne nimi ei ole enää Kielevä, hänen nimensä on Elisabeth. (*Liisa jätetään kuningattarelle*).

MONI ÄÄNI. Eläköön prinsessa Elisabeth!

ILKISIPI (*vartioituna*). Simpele, timpele, missä on luutani?

HÄMÄHÄKINJALKA. Onko teidän majesteettinne tahto että hirtämme tämän noidan nyt heti tahi paistamme hänet hiljaisella tulella?

RUUSUPOSKI. Minä pyydän armoa Ilkisiivelle. Minun sisareni Ukonjylinä tarvitsee häntä palveluksessaan.

KUNINGAS. Minä olen saanut jälleen kadotetun lapseni. Noita saapi armon, jalkapuussa istuvat miehet saavat vapautensa.

ILKISIPI (*joka viedään pois.*) No hyvä, minua tarvitaan vielä, niin kauvan kuin maailmassa on pahoja sanoja.

RUUSUPOSKI. Hyvästi jääkää! Velvollisuuteni kutsuu minua sinisille vuorille. Jos läsnäolevat tahtovat nähdä, mitä ihmisten sanoista kerran tulee, tahdon hetkiseksi muuttaa siniset vuoret tänne.

KUNINGAS. Mahtava haltijatar, sen kyllä tahdomme nähdä! Sinä yksin olet kyllin voimakas vuoria paikoiltaan siirtämään.

RUUSUPOSKI. Sinä erehdyt! On olemassa kaksi voimaa, jotka voivat vuoret siirtää ja ne ovat: satu ja usko! (*Hän katoaa.*)

PUKS (*huoaten.*) Ei mikään voima voi enää minun partaani kasvattaa.

KUNINGAS. Kyllä, aika, uskollinen kapteenini. Muistoksi tästä iloisesta päivästä nimitän minä sinut majuriksi (*Pytt kömpii esiin*) ja sinun poikasi luutnantiksi sodassa, kääpiöitä vastaan.

PUKS JA PYTT. Eläköön kuningas tuhannen vuotta!

KUNINGAS. Parahultaisesti, rakas Puks, parahultaisesti! Mitä sanoisikaan seuraajani, jos hän saisi odottaa niin kauvan? Mutta kuule nyt Olavi tahi Olli, sinä, josta ei enää tule kuningasta ja Kielevä, joka et enää ole prinsessa, mitä te kaksi sanotte tästä kaikesta? Mitä nyt teistä tulee tässä maailmassa?

OLLI (*jäykästi*). En minä kelpaa kuninkaaksi enkä siitä välitäkään. Minä olen seppä ja aijon elättää vaimoani sepäntyöllä. Se, joka vielä uskaltaa nimitellä Kielevää Hyrräksi, saapi tuntea moukariani.

KIELEVÄ (*kiivastuen.*) Hyrrätä ja hyrrätä, ne hyrräävät, enkä minä, ja se, joka hyrrää minun kunniallista nimeäni, sitä minä hyrrään niinkuin rukin pyörää, seitsemän kierrosta ja seitsemäntoista ja seitsemänkymmentä seitsemän ja seitsemänsataa seitsemänkymmentä seitsemän...

LIISA. Harakat nauravat!

KIELEVÄ (*hillitsee itseään*). Ei ... minä annan anteeksi kaikille, jotka ovat antaneet minulle pilkkanimiä. Minä olen ne ansainnut. Mutta nyt on Hyrrä kuollut, ja noitapenikka on kuollut, ja tässä on jäljellä vaan sepän onnellinen vaimo, joka kiittää prinsessa Elisabethia siitä, että hän on opettanut hänelle nuo hyvät sanat.

KUNINGATAR. Ja mitä sanoo jälleen löydetty lapseni? Oletko sinä onnellinen, Elisabeth?

LIISA (*suutelee kuningattaren kättä*). Olen, onnellinen kuin keltasirkkunen kultaisessa häkissä.

KUVERNÖÖRIN ROUVA EAU DE COLOGNE. Armollinen pikku prinsessa pelkää, ettei hän osaa oikein keskustella hovissa. Mutta älkää peljätkö, armollinen prinsessa; minä annan teidän korkeudellenne aivan erinomaisia oppitunteja.

KUNINGAS. Ei, millään muotoa, niistä minä tahdon päästä.

HÄMÄHÄKINJALKA. Nyt on ainoastaan löydettävä kyllin arvokas prinssi tälle ihmeen ihanalle prinsessalle. Onko täällä joku nuori ritari, joka haluaa kilpailla prinsessa Elisabethin kädestä? (*Katselijoiden paikalta kuuluu kaksi ääntä*).

ENSIMÄINEN ÄÄNI. Minä tahdon kilpailla.

TOINEN ÄÄNI. Minä myöskin.

ENSIMÄINEN ÄÄNI. Ota sinä Hyrrä, niin otan minä tuon toisen!

TOINEN ÄÄNI. Hiljaa sinä, sinä tulet jalkapuhun!

MAJURI PUKS. Mitäs asiaankuulumattomia siellä on! Te ette kuulu satuun. Olkaa hiljaa siellä, siniset vuoret siirtyvät.

Torventoitotusta. Peräseinä katoaa ja näkyviin tulevat siniset vuoret ja haltijat. Ylinä istuu enkeli, joka kirjoittaa suureen kirjaan. Alemnana ovat haltijattaret Ruusuposki, Lumihiutu ja Ukonjylinä, kaikilla ojennetussa oikeassa kädessään vaaka. Ruusuposken jalkojen juurella on kultamalja, Lumihiudun jalkojen juurella hopeamalja ja Ukonjylinän jalkojen juurella kuparimalja. Ukonjylinän edessä alempana istuu noita Ilkisiipi ja hänen edessään tulella seisoo

rautapata).

(Kuvaelma, soittoa, melodraama).

RUUSUPOSKI:

Me oomme voimia taivahista,
Me teemme tiliä aattehista.
Kaikk' muuttuvaa ompi maailmassa,
Mutt' kaikk' on tallella tai vahassa.
Ain' aatos elää, ain' sanat säilyy,
Tuoss' ajan kirjassa kaikki päilyy,
Ne enkel' sinne noin kirjoittavi
Ja ikiajoiksi tallentavi,
Siks' kunnes aikojen lopussa
Saa kukin omastaan vastata.

Nuo sanat kasvavat kukan lailla
Ain' sielun juuresta, ääntä vailla.
Ne kaikki ainian todistavat
Kuin luodut kuihtuvat, kukoistavat.
Ne kantaa hedelmän tuleville,
Ja hyvän, pahankin aattehille.
Mut turhat sanat ne häviävät
Ja tyhjät tarinat unhoon jäävät,
Kuin tuulen saaliiksi tulleet ois,
Ne haihtuu ilmahan kaikki pois.

Siskomme Ukonjylinä, sinä, joka kuparimaljaasi kokoat pahat sanat, ilkeät, kovat, valheelliset, petolliset, rumat, likaiset, ivaavat ja rakkaudettomat sanat, osoita niille heidän paikkansa!

(Ukonjylinä laskee vaakansa alas ja kaataa kuparimaljasta mustaa nestettä, joka valuu Ilkisiiven pataan, jota noita hämmentää tulella).

UKONJYLINÄ. Sisaremme Lumihiutu, sinä, joka hopeamaljaasi kokoot ajattelemattomat, tyhjät, turhat, lörpötellyt ja epävakaiset sanat, osoita niille heidän paikkansa!

(Lumihiutu laskee vaakansa alas ja ottaa hopeamaljasta kerta toisensa jälkeen kourallisen valkoisia lumihuituvia, jotka hän hajoittaa ilmaan).

LUMIHIUTU. Sisaremme Ruusuposki, sinä, joka kultamaljaasi kokoat hyvät, viisaat, puhtaat, lempeät, lohduttavat, parantavat, hyvittävät ja sydäimestä iloiset sanat, osoita niille heidän paikkansa!

(Ruusuposki laskee vaakansa alas ja vetää kultamaljastaan esiin ruususeppeleen, jota kaikki haltijattaret kannattavat.)

RUUSUPOSKI *(heittäen uusia ruusuja katselijoille.)*

Sä lapsi maailman häilyväinen,
Niin lämmin syöminen, leikkiväinen,
Nyt tiedät sanojes matkamäärän,
Niin sanan oikeen kuin sanan väärän.
Oi salli, että mä suutelulla
Pois sanat poistan, mi turhat sulla.
Ja että hyvät vaan sanat sitten
Käy suustas kaltaisna ruusuisitten!
Kas, silloin Hyrrä ei turhaa työt'
Oo tänään tehnyt. Hyv' yöt'! Hyv' yöt'!

(Esirippu laskeutuu.)

SISÄLTÖ.

Säilytä kruunus	3
Kesänkylän Syyne	5
Paimenpojan laulu	24
Kun aurinko tanssii	26
Ammattilauluja.	
Ajuri	28
Kalastaja	31
Tuttemuj	33
Povari muori	38
Voileipien välillä	40
Pilvijättiläinen	48
Florion ja Unda Marinan satuja	

10. Unda Marina kertoo Imatrasta	57
11. Florio kertoo Lapin peikoista	59
Härmäjättiläinen	62
Leikkaa kauraa	71
Punaiset kengät	73
Lapseni	81
Ovela tulee olla	83
Sairaalan lapsen kehtolaulu	89
Moppe	94
Leppäkerttu	101
Kansakoululasten laulu	106
Enkelien joululahja	108
Pikku kouluille	
1. Viheriässä metsässä	115
2. Käki kukkuu	116
3. Hyttyisten tanssi	117
4. Kellosepän laulu	117
5. Kissa ja hiiri	118
6. Myllärin laulu	119
Pukin laulu	121
Leikkejä:	
Metsänkuningas	124
Aikojen kuvastin	134
Perdita eli Kadotettu kevät	146
Hyrrä	156

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUKEMISIA LAPSILLE 8 ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project

Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different

terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.